

Ruku

Vu'a Anejijihina

¹ Ea ni'ina Tiapirasi ese. Ea mapoka'e une-
unecha mapoka ka'ene núni vajakino nimaa re-
najaho heha 'ahi nivejara.

² Nú raka ka'ene pu 'waravaji pu heha 'ahi
vejare 'ee raka ka'ene nitama aneji ea 'ahopo
puni nii ki'eme rejaji 'waravara'omo pu heha
'ahi vejare 'ee raka ka'ene vu'a 'waravi'inijipo
'waravaji pu heha 'ahi vena apena roara.

³ Na vwi'hajujaho mamaijaho na heha 'ahi une-
unecha iraka ka'ene kahi aneji rene vena apene
roaji ve'ipisana ronare'e veju. Ijihuni maijaho ijí
iraka nimaa ka'ene rejajija na hami hami kime
hejuta.

⁴ Na ike vu'akaho ona'e vejujihuni maijaho pu
raka maa ka'ene a najahaji he parahuni jihuna'e
veju.

Joni Papitisita Nahehuna Nahama 'Waravajina

⁵ Vea ka'ene Herotira Jutia opuni kinia re-
nani vejino pirisitia pina Jakaraiasi 'wavujaho
hu Apaijara pirisitia ka'ene renaja'ina'e renana.
'Enakaivo huni naparijaho Eroni oni amuja.
Huni ihijaho Irisapetina.

⁶ Pu Godoni una'i niho'o arira 'urahe ojure
'ee Natohwi jihuni tamanijara 'waramu ja'ina'e
ojura.

⁷ Pu no'o amuja pa'ana. Ijihuni maijaho Iris-
apetiho amuja paveji'ina'e renana 'ee pu no'o ni
ema paranaha'e rejara.

⁸ Na'ii pini Jakaraiasi huni ehi pu'úmo kaukara
vehuni vei rejume pirisitiepo Godoni una'i ve-
juja'ina'e venana.

⁹ Pirisitia puni tamana'omo pu pipia vene hu
iji pijaha jihuna'e hu Temiporu vaji va'e Natozwi
jihuni inisenisia jaana.

¹⁰ Ve a ka'ene inisenisi jaari vejaho ea mapoka
ka'ene samai hijajija hine siporua 'ojara.

¹¹ 'E'eme Natozwi jihuni 'ona oji'ina huni roe
inisenisia jauri 'aijua rori mana'inija'i naminana.

¹² Ve a ka'ene Jakaraiasi hua kamajaho niho'o
tea juma paranana.

¹³ 'Enakaivo 'ona oji'ina kajara ijá 'wama
Jakaraiasi tea junamujaho arema. Godiho oni
siporua henana'omo oni napara Irisapetiho oni
hariha nahehuna. 'Enajihuna'e a huni iha Joni
'i'amana 'wamana.

¹⁴ Ve a ka'ene hu nahe'amajaho a niho'o
teamaname mari'uhuna 'ee ea mapoka tea-
manahuna.

¹⁵ Hu niho'o Godoni rori ea ni'ima'ura
mavarasa'ina'e 'urihuna. Hu niho'o 'wainia
'ee toa kikisina paihuna. Hu nahe'avari
anejijino rene Godoni 'Aveni samahe tinia apena
parahuna.

¹⁶ Hura kú'o Isureri oni harihija aherama
ta'arohe Godi ka'ene puni Natozwi jihuni ro-
huna.

¹⁷ 'Enajihuna'e hura Iraiya oni oja 'ee harura
ijí same Huni una'i vahuna. 'Ene emahwa puni

ojijija ta'arohe harihwaha 'ee ea ka'ene vuataa paheji'inijija veje ea arira maa rehuna. 'Ee ea aherame veje Natohwi jihuni 'unama amairi-arahunana 'wamana.

¹⁸ 'Ejume Jakaraiasira 'ona oji'ina kajaho ijá 'wama Na ikaho ichá'ina'e hena ka'ejo? Na ni emamaa 'ee nuni napara 'u'o ni paranamaa renu 'wamana.

¹⁹ 'Ejume 'ona oji'inijara eha vena ijá 'wama Na Kepireruna. Na Godoni rori namijura'omo Hura ranamiume na aa'e vu'a maiu'ina mamaake 'wara'i routa.

²⁰ 'Enakúne hena! Vea ka'ene nuni vu'ijara nimaa rena roe 'e'u'amajaho nimaa re'ena kaivo a nuni vu'a panimaa ronujihuna'e a iviamaa ira pa'wara'ika'i hi'eje vea ka'ene hariha nahe'amajino ira 'warahunana.

²¹ 'E'eme ea mapoka Jakaraiasi Temiporu vaji 'ajaha hijajaho 'aha jopatu'uma'ura re'ēju'e hu iraka vene marako parou ronareja vwihajara.

²² 'Enakaivo vea ka'ene hu ro'e'unajaho hu ira areri pa'waramana. 'Ejume pu marako ka'ika'i ijá 'wava Hu visoni Temiporu vaji kamare'e iji-huna'e avanu 'wavara. Hu ira pu pa'wara'ika'i ijaru 'waravi'i hinana.

²³ Huni kaukara parajumakame kú'o 'unama huni sei va'ana.

²⁴ Ijihuni tūna'ijino na'ii pini huni napara Iris-apetiho hari'i nena searu hi'eme masapa iropu pa'arejara.

²⁵ 'Ejume hu ijá rona Iviamai Natohwijara na túchamai ika'ina vwihaniana. Na hariha pana-heju jihuna'e eriri nuni vahi'a apena va'ana ronana.

Jesu Nahehuna Nahama 'Waravajina

²⁶ 'Enakaivo ivi'a masapa iropu kwinu pa'are'eme 'ona oji'ina Kepireriho Godira ranavume Karari vaji ara natohwa ka'ene Nasaretina 'wavuji roana.

²⁷ Hu Josapi ka'ene Teviti oni amujijara 'asúra ka'ene 'wahuni jihuni vu'a apena roana. 'Asúra kajihuni ihijaho Merina.

²⁸ 'Ejume 'ona oji'inijara huni roe ijá 'wama Esi. A maiji ani'ina'e vwišanaajina. 'Ene Natohwijaho a hu'úmuna 'wamana.

²⁹ Hu vu'a ka'ene 'waramaji henajaho niho'o puruva rene teajuvume huni vwiha vaji ijá rona Iraki reni'amarono 'ajorime 'warimu ronana.

³⁰ 'Ejumakame 'ona oji'inijara ijá 'wama Meri tea junamujaho arema! Godiho a maiji ani'ina'e vwišanaana.

³¹ 'Enakúne hena! A hari'i nenareje hariha nahene huni ihijaho 'ime Jesuna 'wa'amana.

³² Hu niho'o Natohwa rene 'ee Hu maho'o Ichuto Maijihuni Hariha 'wahuna. 'Ene Godi ka'ene Natohwijara Teviti oni ruhijaho Hu mahuna.

³³ 'Eje Hu Jekapi oni amuhi puni Natohwa'e majama rehuna 'ee Hura kwaa ara ka'ene 'ajo'amajaho niho'o majama nahuna 'wamana.

³⁴ 'Ejume Merira 'ona oji'iniji ijá 'wama Ijaho ichá'ina'e re'ena? Ijihuni maijaho na 'asúra 'wamana.

³⁵ 'Ejume 'ona oji'inijara eha vene ijá 'wama Godoni 'Aveni samahuna. 'Ee harura ka'ene maho'o Ichuto Maijihunijara raorahuna. Ijihuni hahi Hariha ka'ene arira maiji nahe'amajaho

Godoni Hariha 'wahuna.

³⁶ 'Enakúne hena! Oni vwina ka'ene Irisapetiho amuja pa'ana 'wavura vo hu iviamaa niparanaha reji'i hari'i nena hi'eju'e masapa iropu kwinu pa'arenu.

³⁷ Ijihuni maijaho unenu'u pini Godi oni una'i kisina pa'ana 'wamana.

³⁸ 'Ejume Merira ijá 'wama Na niheju. Na Natohwi jihuni pweakúne ara iraka ka'ene 'warimu ja'ina'e veje reniama 'wamana. 'E'eme ona'oji'inijaho iji'a ranama va'ana.

Merira Irisapeti Ka'i Va'ajina

³⁹ Ijí vea kajino Meriho marako 'urine ara natohwa Juta vaji kwaa ka'ene huri'a rukiniji va'ana.

⁴⁰ Hu Jakaraiasi oni sei va'e arume Irisapeti 'ajomana.

⁴¹ Vea ka'ene Merira 'ajomaji Irisapeti he'eme hariha huni tea vaja kají pipijuku'eme Godoni 'Aveni Irisapeti oni vaja ruha apenana.

⁴² 'Ejume hu ira ajira'e ijá 'wama A napapuni vajijino niho'o merajaha paranana. 'Ee Hariha ka'ene oni hahi vaji hinujaho nimerajahana.

⁴³ 'Ú irakijihuna'e nuni Natohwi jihuni ohakaho na uvani'i roane?

⁴⁴ Ike hena! A 'ajorivume na he'eme harihaka nuni tea vaji hinujaho teamavume pipijukumana.

⁴⁵ Natohwijara raka ka'ene hua'e rone 'waramajara roe nimai rehuniji hu nimaa ronajihuna'e merajahana 'wamana.

Merira Godi Ta'arohe Javaa Venajina

⁴⁶ 'Ejume Meri ijá 'wama Nuni oja Natohwiji ta'arohu.

⁴⁷ Nuni 'avenijaho Godi ka'ene na ni'ajiha ji-huna'i temaranu.

⁴⁸ Ijihuni maijaho huni pweijara masuani ajuarana hinajihuna'e Hu huni hura venana. Heha! Iviassi rene amuja amuja na rone merajihana 'wahuna.

⁴⁹ Ijihuni maijaho Natohwijara uneunecha mapoka mama'ina nuna'e venana. 'Ene Huni ihijaho niho'o aririjina 'wavura.

⁵⁰ Ijihuni maijaho amuja amuja kwinu kwinu irahipo Huni hura vejujaho Hu numirama apena rouna.

⁵¹ Hu Huni iji uneunecha mama'ina vene 'ee ea ka'ene kehi kehi oji'ini jhipuni oja vwiha veju'e ani ani va'ura.

⁵² Hura ea mama'ina veju'e puni ruha mama'inijija pa'arejura 'ee Hu ea ka'ene masuani hiji'inijihi 'unirame ahasirimauna.

⁵³ Hu ea ka'ene matunavi'inijija uneunecha maaa areri vajihuna. 'Ene ea ka'ene uneunecha ani reji'inijija irechamiu'e ija maisu va'ajivura.

⁵⁴ Hu huni pwea Isureri ni'ajahuna. 'Ene Hura pu numiramuji vwiha'amarono ni'ajahuna.

⁵⁵ 'Ene opunúna'e Eparahamiho 'ee huni sesahwahiji 'warama ja'ina'e majama 'waramu 'wamana.

⁵⁶ 'Ene Meriho masapa no'opisu hinarena kú'o 'unama huni ari va'ana.

Joni Papitisita Nahejajina

⁵⁷ Ivi'a Irisapetira hariha nahehuni vea roume hu hariha nahenana.

⁵⁸ 'Ejume huni amuja ea ka'ene huni rori hi-jura 'ee huni vwea vwina Natohwijara hu numimarena venaji henareja pu pu'úmo temarasa-hara.

⁵⁹ 'Enarena vea oma iropu no'opisu para'eme pu hariha kajaho sisa 'uhua'irono apena roara. 'Enareja pu omahoni iha Jakaraiasi 'i'i 'ahiume vejara.

⁶⁰ 'Enakaivo huni ohijara ijá 'iama Pana. Huni iha Jonina 'wa'ejá 'iamana.

⁶¹ 'Ejume pu hu ijá 'wava Ijaho oni vwea vwina pina iha ija'ina 'uraha 'wahuna pana 'wavara.

⁶² 'Ejume pu huni omijaho ijaru ijá 'wava A iha irá 'ihuna ura renao? 'wavara.

⁶³ Jakaraiasi heha 'waravume mahume hu ika'ina venamana. Huni iha Joni venana. 'Ejumakame pu ea mapoka niho'o oja hwa'usahara.

⁶⁴ Ijihia jakakaro rena Jakaraia oni ira ka'ene pa'arenajaho ira 'warama 'ee Godi ta'arohana.

⁶⁵ 'Ejumakame ea ka'ene rora rora kají hijujija niho'o tea junama paranana. 'E'eme Jutia huri'a vaja kajaho raka ka'ene renaji 'wamapenojara.

⁶⁶ Ea ka'ene ijí hejajija pira'arama ijá 'wava Sesamaakaho ichá'ina'e re'ena? Ijihuni maijaho Natohwijara Hu 'ajohau 'wavara.

Jakaraiasira Túna'i Rehuniji 'Waramajina

⁶⁷ Huni oma Jakaraiasiho Godoni 'Aveni tinia apejume raka ka'ene iji'a rehunijaho ika'ina 'waramana.

⁶⁸ Natohwa ka'ene Isureri opuni Godi ijí ta'aroa. Hu ehwaha'e uvanie 'ee kú'o 'unama 'imenae 'eka'i roana.

⁶⁹ Huni pwea Teviti oni amuja vajijino núni Ni'ajúhi'ina Natohwa vejume 'urinana.

⁷⁰ Ikaho Hura nitama iraka ka'ene Huni poropetia arimaijihi puni vaji 'waruvara.

⁷¹ Hu núni naka 'ee ea ka'ene nú kúme senavi'inijih puni vaji ni'ajú'i roana.

⁷² Ijihuni maijaho Hu opunúna numirame 'ee Hura nahama 'waramaji vwihanuna.

⁷³ Hu nimaa nimaa núni oma Eparahami nahama 'waramana.

⁷⁴ 'Ene Hu núni nakapuni vaji Hu nú ni'ajúhuna nahama 'warumana. 'Ejakame nú pajuhavi'i Huni kaukara vehuna.

⁷⁵ 'Ene Huni una'i arimaa 'ee nimaa nimaa núra hi'avari vejijaho hina vena apene vahuna.

⁷⁶ 'Ene harihakere a poropetia ka'ene maho'o Ichuto Maijihuna 'wahuna. Ijihuni maijaho a urana va'e Natohwi jihuni 'unamiji amairiahuna.

⁷⁷ A Huni ehija ka'ene Hura ni'ajihuniji najahakame puni sisea vwihane arehuniji kama hehuna.

⁷⁸ Ijihuni hahi Godi ka'ene swasi ma'urijara nú numirume vea kahi ichutoi ranave rina roe hananúhuna.

⁷⁹ 'Ene ea ka'ene nutuvi'ini hijujija 'ee ea ka'ene nikwamasa'iro vejujihija hananihuna. 'Ene Hu núni mumora 'ajohuakame nú matauma hihuni 'unamiji vahuna 'iamana.

⁸⁰ 'Ejume hariha 'u'ua kajaho emarena ajime 'ee huni vwihana 'u'o emarena paranana. 'E'eme hu nechieru hinonu va'u iji'a amura Isureri puni una'i sama hiramana.

Petirihemi Jesu Nahejajina
(Matiu 1:18-25)

¹ Ijǎ vea kajino kamati Sisa Aukasitasira 'waravume ea ka'ene hura kwaa ara ka'ene 'ajohaujija iha ta'irono ea mapoka nianae va'avarono 'waramana.

² Vea ka'ene Kwiriniasi Siria opuni 'ajohai'ina renani vajijino iha amura'e aneja vene tahara.

³ Ea mapoka puni aranejjijino iha ve'irono va'ara.

⁴ 'Ejume Josapi 'u'o Nasareti Karari vaji rene Jutia ara natohwa Petirihemi ka'ene Teviti oni araneji va'ana. Ijǎ hu va'ajihuni maijaho hu Teviti oni amuji jihuna'e va'ana.

⁵ Pu no'o Meri ka'ene hura 'wahuna'e nahama 'waravara ka'ene hari'i nenaji'i puni iha ve'irono va'ara.

⁶ 'Ene pu ijǎ hijari vea kajino hura hariha nahehuni vea niroa apenana.

⁷ 'Ejumakame hu ijǎ huni Hariha ka'ene amurijaho nahenana. 'Enareja hu apena ateha hwame 'ee hanupo 'iruma ijuri ruhi ranavume hinana. Ijihuni maijaho pura ruha ka'ene hihunijaho pa'ajihuna'e avajara.

Sipia 'Ajohi'ina 'Ee 'Ona Oji'inijihina

⁸ 'Ejumakame ea ka'ene sipia 'ajohi'ina 'aho'a kwaa kajino vea kajihuni na'ijino puni sipia'e 'ajohi'i hijara.

⁹ 'E'eme Natohwi jihuni 'ona oji'ini roe puni una'i nami'eme Natohwi jihuni hanaji'inijara pura namija kajaho hanana apene tauhuhana. 'Ejume pu niho'o natohwa'e tea junama parani-ana.

¹⁰ Ona'oji'inijara ijá iama Juvujaho are'ika'i heha! Na joni vu'a maiu'ina mamaa'e apena routa. 'Ee ijara veje ja 'ee ea mapoka ka'ene kwaa araka mapoka kakino hijukija teamanama parahuna.

¹¹ Ike iviasi na'iakino Teviti oni ara natohwijino joni Ni'ajihi'ina nahejara. Hu Keriso ka'ene Natohwijina.

¹² Jara ijí hena kahunijaho ja vai'i kave pu atehi apene Hariha 'u'ua kajaho hwame hanupo 'iruma ijuri ruhi ranavu'e hinuna'omo ja ijí kahuna 'iamana.

¹³ Ijá ve'eme ni'aha kwino 'ona oji'ina kajaho 'ee 'ona oji'ina 'aho'a mapoka mapoka kahi akúpi 'ahi Godi ta'arohe javaa vejara.

¹⁴ Pu javaa ika'ina vejara

Godi ka'ene niho'o Ichuto Maiji huni pinana 'urinu. 'Ene ea ka'ene Godira iki mwe'i kime teamanamujihi matauvi'inijaho mihu 'wame ta'arohara.

¹⁵ Ona'oji'inijija akúpa 'ahi va'umakivi'i sipia 'ajohi'inijipo ijá 'wava Roe ma arira'e Petirihemi va'e ike unekaka reju'ukame Natohwijara roe nú 'warumuke kava 'wavara.

¹⁶ 'Ejume pu marako vai'i kivume Meri ho Josapi ho Hariha 'u'ua kajaho ijano ijí hanuhapo 'iruma ijuri ruha kajino hijara.

¹⁷ Ve'a ka'ene sipia 'ajohi'ini jipuhipu Hariha 'u'ua kaji kavajaho raka ka'ene Hariha 'u'ua kaji rona 'waravajaho pu 'waravara.

¹⁸ Ea mapoka'e sipia 'ajohi'inijipo vu'a kaji 'waravume hejajaho niho'o oja hwa'usunahara.

19 'Enakaivo Merira ijí henarena huni oja vaji vwihanana apena va'ana.

20 Sipia 'ajohi'ina kajija 'unama vai'i uneka ka'ene pu kame hejaji Godi ta'arohe Huni pinana 'unama ahasirivara.

Jesu Temiporui Iha 'Tavajina

21 Na'ia iropu no'o pisu pa'arejume iji'a sisa 'uhu'avarona iha 'iame Jesuna 'wavara. Hu iji'a mai'o tei vaji muna'amarono ona'oji'inijara iha kajaho mahana.

Jesu Temiporui Godoni Ija Tahi Ranavajina

22 Ve a kajara akejume Josapi'o Meri'o Mosisi oni tamani iraka ka'ene 'waramaji vene 'ee hariha ara hinajaho pa'are'eme pu Sesamaijaho isinara iramahe Jerusaremi Natohwi ma'i 'ahiume va'ara.

23 Ikaho Natohwi jihuni tamana vaji ika'ina 'warumana. Hariha ka'ene amurijihi nahena'avajija Godi vajahuna 'úmana.

24 'Ene Natohwi jihuni tamana vaji 'warama ja'ina'e marahu'ora no'ohe'ina 'aho unea no'ohe'i 'eka va'e swasa vejura.

25 Heha! Ea pina huni ihijaho Simionina hu Jerusaremi vaji hinuna. Hu ea arira 'ee huni kaukara oja mahi'ina'omo hu Isureri opuni Mesaia 'ajaha hinuna. 'Ena'omo Godoni 'Avena hu samahana.

26 'Ejume Godoni 'Avenijara hu nahama 'waramajaho hu pakwa'ika'i hi'eje Natohwi jihuni Kerisora roa kahuna 'wavume hinana.

²⁷ Hu 'Aveni vaji Temiporu roana. Ve a ka'ene emahwapo Hariha Jesu aheme roajaho varapa tamana ve'i roara.

²⁸ Simioni Hariha kajaho tapane apene huni ija 'ahi rana'ika'i Godi teimani 'wamana.

²⁹ Hu ika'ina 'waramana Notohwe iviamaa Ara Oni ira vaji nahama 'warumajaho renu. 'Enakúne A Oni pwea veje matauma va'ama.

³⁰⁻³¹ Ara Oni Ni'ajúhi'ina ka'ene ea mapokakihi puni una'i amairiaramajaho na nuni niakino kavu.

³² Hu ira ka'ene Jenitaru hananie najahunijina 'ee Hu Oni ehija Isureri opuni Hanani'inijina 'wamana.

³³ Emahwapo vu'a ka'ene Hua rone 'waravaji hejajaho oja hwa'usahara.

³⁴ Simionira pu merajihe 'ee Meri Huni ohijaho ijá 'wama Hena! Ike Harihakaho Isureri opuna pijahana. Hu Isureri ora 'aho'a veje arihe 'aho'a ajihuna. 'Ene Hu aacha'omo ea mapoka ijí kame Hu ninahuna.

³⁵ 'Eje ja temuka'amajaho areri so'wa 'usa ruk-ina joni oja 'ahi naminau ja'ina'e rehuna. Ijihuni maijaho oja vaji hema vwiha roe samaumaa rehuna 'wamana.

³⁶ Napara poropeti Ana Panueri oni 'apaja 'ee Asa oni amuja. Hu paranamaa paruahe'i hinajaho juara iropu no'o pa'arenana.

³⁷ 'E'eme hu amuna hinajaho juara mapoka mapoka (84) pa'arenana. Hu niho'o Temiporu paranamuna 'ee veiri'a na'ia rira 'aura areme 'ee siporua 'onuna.

³⁸ Nijihijakura hu roe Godi teimani 'wamana 'ee ea ka'ene Jerusaremi puni Ni'ajihi'ina 'ajoha

hijajihi majaa Hu rone 'waramana.

'Unama Nasareti Roajina

³⁹ 'Ejume pu Natohwi jihuni tamanijara 'waramajaho ve paranareja vukú'o 'unama Karari puni ara natohwa Nasareti va'ara.

⁴⁰ 'E'eme Sesamaa kajaho haruriji'i emarena ajime 'ee Huni vwiha 'u'o emarene 'ee Godoni maiji vwihani'i'inijaho Hu hu'úmo majama namana.

Jesu Paruisea'e Jerusaremi Temiporu Vaji Hina-jina

⁴¹ Juara kwinu kwino pa'are'ēju'e emahwaha Jerusaremi Pasova sora i'i va'ura.

⁴² Vea ka'ene Hu juara iropu ropu no'o renajino pu kú'o tamanijara ve'avarono 'waramu ja'ina'e sora i'iro kahi va'ara.

⁴³ Pura na'ia icharu hihuni vejiaho nipa'arejume pu kú'o 'unama ari puni va'eme Jesuho Jerusaremi hinana kaivo Huni emahwahijija ijaho pahena pakavara.

⁴⁴ Pu vwihajajaho Hu ea mapoka kajihipuni vaji va'u ronareja pu 'urina kwaa jora'e na'ia kwino va'areja iji pakamareja aneja vene puni napuhija 'ee vwea vwina puni vaja kajino savara.

⁴⁵ Pu Hu pakamareja kú'o 'unama Jerusaremi sama va'ara.

⁴⁶ Vea no'opisu pa'are'eme pu Hu Temiporu vaji najahi'inijipo najahaji hene 'ee aporavi'i hi'eme piunavara.

⁴⁷ Ea mapoka Hura eha mavarasa'ina ka'ene 'waramaji hejajaho pu niho'o oja hwa'usunahara.

⁴⁸ Pu ijí kame hejajaho pu 'u'o oja hwa'usunahara. 'Ee oahi ijá 'wama Hariha nuna A iraka vene 'unama ika'ina 'ahúane? Nú omune'i niho'o oja hianu'eme Aa'e sarame apenojara 'wamana.

⁴⁹ Hu pu ijá 'iama 'Ú ja raka vena Na sarivo? 'Ú Na Oma Nunijihuni sei hihunijaho ja pahejo? 'iamana.

⁵⁰ 'Enakaivo Hura raka ka'ene 'warama jihuni maijaho pu pahejara.

⁵¹ 'Ejume Jesuho pu pu'úmo 'uname Nasareti va'ana. 'Enarena Hu emahwapuni ira hene venana. Oahi raka ka'ene hena kamajaho oja vaji vwihaji'i hinonana.

⁵² 'Ejume Jesuho 'urine emakina rene 'ee vwihava vaji emarene 'ee Godiho 'ee emaa Hu ura rejura.

3

Joni Papitisitara Najahajina

(Matiu 3:1-12; Maka 1:1-8; Joni 1:19-28)

¹ Sisa ka'ene Taipiriasina 'wavujara natohwa rena hinajaho juara iropu ropu'a mumora rona kwinu rejume Ponachasi Pairati Jutia puni natohwa rejume 'ee Herotira Karari ora 'ajohau'e 'ee huni 'u'ua ka'ene Piripura Ituria 'ee Tekonaitasi 'ajohau'e 'ee Raiseniasira Apirini ora 'ajohauna.

² 'Ejume Anasi'o Kaiapasi'o pirisitia mama'ina rejari vea kajino Godoni vu'a Joni ka'ene Jakaraiasi oni harihaka nech'i hinonu jihuni roana.

³ 'Eju'e hu Jotani rori ara ka'ene hijuji roe emaapo puni sisea vwihana are'eje toi samahuni vu'a 'waramana.

⁴ Poropetia Aiseara ika'ina huni heha vaji venana.

Ea pina nechil'i hine 'ume'ena Natohwi jihuni
'unama amairie 'ee veje arira renama.

⁵ Isoha same 'ee huri'a veje amara reja 'ee
'unama ka'ene 'ajovi'inijaho veje arira reja.
'Unama ka'ene 'onajivi'inijaho amara renama.

⁶ 'Eje ea mapoka Godi oni ni'ajúhi'inijaho kavava
'úmana.

⁷ Ea mapoka huni roajivakame hura 'unirame
toi vaji sama'e 'uri'avarono roajivajihi ijá 'iama
Ja tapara ka'ene siseijihipuni harihija. Joni eha
sisea ni'ima'ura ka'ene túna'i roujaho irara ja
'waravukame ja juhame iki roajivare?

⁸ 'Ina rukina re'avara! Joni 'unama sahasijaho
ta'arohareje niare'i kaivo ea maiu'ina re'avara Ja
vwiha ika'ina pavwiha'avara. Eparahami núni
oma'omo nú areri rena hiju paro'avara kaivo
Godira areri veje ike muna ikihipo Eparahami
oni harihija rehuna. Ijihuna'e nú areri rena hiju
paro'avara.

⁹ Iviamai taupa icha aneji namuna'omo icha
kajija 'ina maa pare'avajaho 'umareje 'uhue veni
ato'aruhuna 'iamana.

¹⁰ 'Ejume ea mapoka kajipo apoma ijá 'wava
'Ena'omo nú ichá'ina'e ve'eja? 'wavara.

¹¹ 'Ejume hu eha vene pu ijá 'iama Ea irara
setia no'ohel'i re'amajaho ea pina ka'ene pa'aji
pina ma'amane 'ee ea irara 'iruma rukina'e
re'amajaho 'u'o ijá ve'amana 'iamana.

¹² 'Ejume ea ka'ene takisia apeji'ina 'u'o
hu 'unirame toi sama'avarono roara'omo ijipo

apoma ijá 'wava Najahi'line nú ichá ve'eja 'wavara.

¹³ Hu ijá 'iama Ja takisia'e ape'avajaho icharu 'eka'avarono 'waravajiru 'eka'avara 'iamana.

¹⁴ 'Ejume sorutia 'ahopo apoma ijá 'wava 'Enakaivo núa. 'Ú nú ichá'ina'e ve'eja? 'wavara. Hu ijá 'iama Ea 'ahopuni monia pamajikari 'ejahie 'etuji'avara. 'Ee ea pina pamajikari nama'avara. 'Ee joni anejijaho teamana'avara 'iamana.

¹⁵ Ea mapoka kajija 'ajohe vwihaji'i hijura'omo pu Joni kavari vejijaho puni oja vaji ijá roja Vejuro'i Kerisora re'ama rojara.

¹⁶ 'Ene Joni eha vene ijá 'iama Na ja toa vaji samauta kaivo Ea ka'ene nuni túna'i roujara samahunijaho Godoni 'Avena 'ee haruriji'i samahuna. Na Hu Hu'úmo areria pana 'ee nara Huni mumora hwana jahrenahuna areria pana.

¹⁷ 'Enakaivo soa Huni ija tahi namuna'omo Hura 'witia mutuuri ruhijino mutuareje maijaho niana'ika'i siseijijahija vena ka'ene pautaruti sa'ika'i namujiano ato'aruhuna 'iamana.

¹⁸ Na'ia mapoka'e hu vu'a maa maiu'ina ea najahe 'ee vu'a 'aho'a ani'ina ni'ajihe najahana.

¹⁹ 'Enakaivo hu ea natohwa ka'ene Heroti 'uraraha 'waramana. Ijihuni maijaho hu Herotiasi huni 'u'uijihuni napara turame 'ee uneunecha sisea mapoka'e Heroti venajihuna'e 'uraraha 'waramana.

²⁰ Hu kú'o sisea pina ka'ene huri venajaho Joni apene tipurai ranamajina.

Jesu Toi Apúsavajina
(Matiu 3:13-17; Maka 1:9-11)

21 'Enakaivo ea mapoka'e toa vaji samauma para'eme iji'a Jesu 'u'o toa vaji apúsavume 'urinana. Hu hine siporua 'o'eme akúpi 'ahi vwicha jaraana.

22 'E'eme Godoni 'Avena areri marahu'ora puna'i jaima ariha roe huni haha 'ahi ajimana. 'E'eme ira akúpa 'ahi rene roe ijá 'wama A Nuni Hariha ka'ene Na oja mahujina. Na A niho'o teamanimu 'wamana.

Jesuni Amuhijijina
(Matiu 1:1-17)

23 Jesuho juara mapoka mapoka (30) pa'are'eme iji'a Hu Huni kaukara aneja venana. Ea mapoka Jesuho Josapi oni Hariha 'wavura. Josapi oni oma Iraina Irai oni oma Matatina

24 Matati oni oma Rivaina Rivai oni oma Merikaina Merikai oni oma Jenaina Jenai oni oma Josapina Josapi oni oma Matataiasina

25 Matataiasi oni oma Emasina Emasi oni oma Nehamina Nehami oni oma Esirina Esiri oni oma Nekaina Nekai oni oma Meatana

26 Meata oni oma Marataiasina Marataiasi oni oma Semainina Semaini oni oma Josekina Joseki oni oma Jutana Juta oni oma Joananina

27 Joanani oni oma Resana Resa oni oma Jerapaparina Jerapapari oni oma Setiarina Setiari oni oma Nerina Neri oni oma Merikaina

28 Merikai oni oma Atina Ati oni oma Kosamina Kosami oni oma Erimatamina Erimatami oni oma Erina Eri oni oma Josuana

29 Josua oni oma Eriesana Eriesa oni oma Jorimina Jorimi oni oma Matatina Matati oni oma Rivaina Rivai oni oma Simianina

³⁰ Simiani oni oma Jutana Juta oni oma Josapina
Josapi oni oma Jonamina Jonami oni oma Ira-
iakimina Iraiakimi oni oma Mereana

³¹ Merea oni oma Menana Mena oni oma
Matatana Matata oni oma Netanina Netani oni
oma Tevitina Teviti oni oma Jesina

³² Jesi oni oma Operina Operi oni oma Poasina
Poasi oni oma Sarimonina Sarimoni oni oma
Nasionina Nasioni oni oma Aminatapuna

³³ Aminatapu oni oma Ataminina Atamini oni
oma Ramana Rama oni oma Hesiranina Hesirani
oni oma Peresina Peresi oni oma Jutana Juta oni
oma Jekapina

³⁴ Jekapi oni oma Aisikina Aisiki oni oma Epara-
hamina Eparahami oni oma Terana Tera oni oma
Nehorina Nehori oni oma Serukina

³⁵ Seruki oni oma Reuna Reu oni oma Perekina
Pereki oni oma Hiparuna Hiparu oni oma Sirana
Sira oni oma Kenanina

³⁶ Kenani oni oma Aripakasarina Aripakasari oni
oma Semina Semi oni oma Noana Noa oni oma
Ramekina Rameki oni oma Metusarana

³⁷ Metusara oni oma Inakina Inaki oni oma Jer-
atina Jerati oni oma Mahararina Maharari oni
oma Kenanina Kenani oni oma Inosina

³⁸ Inosi oni oma Setina Seti oni oma Atamuna
Atamu Godoni hariha.

4

Jesu Vena Kamajina

(Matiu 4:1-11; Maka 1:12-13)

¹ Jesuho Jotani rene Godoni 'Aveni ruha apena
para'eme 'Avena kajara aheme nechi'i va'ana.

² Hu ijino na'ia mapoka mapoka (40) hi'eme Setani Hu vena kamana. Hu vea kajija 'iruma painajihuna'e Hu matuma paranana.

³ 'Ejume Setanijara Hu ijá 'wama A Godoni Hariha re'amajaho muna ike veje puretia rejakame ina 'wamana.

⁴ 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Godoni Irijara ija 'úma Ema mai'o puretieru reje hihuna pana 'úmana 'wamana.

⁵ 'Ejume hu Jesu ahema va'e huri'a 'ahi namine kwaa ara mapoka kajaho ni'aha kwinu nahana.

⁶ 'Ene Setanira Hu ijá 'wama Na harura 'ee kwaa ara mapokakaho vajahuna. Ikaho naa'e mihara'omo nara ea ka'ene na ura reni'amaji mahuna.

⁷ A na oja mi'amajaho ike mapokakaho Ona'e rehuna 'wamana.

⁸ 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Godoni Irijara a Natohwa ka'ene oni Godi ijiru oja mahe Hunaru vena'amana 'wamana.

⁹ 'Ejume hu Hu ahema va'e Jerusaremi Temiporu 'ahi ranavume namijumakavi'i ijá 'wama A Godoni Hariha re'amajaho iki kami mwama pi'onama 'wamana.

¹⁰ Godoni Ira vaji 'waramajaho Hura Huni 'ona oji'ina irechamie pu A 'ajohahuna 'wamana.

¹¹ Pura puni iji 'ahi'ena A Oni mumora muna 'aha pa'anaarahuna 'úmana 'wamana.

Noin

¹² Jesura eha vene ijá 'wama Godoni Ira vaji ijá 'úma A Oni Godi Natohwijaho pavena ka'amana 'úmana 'wamana.

Noin

¹³ Setaniho Jesuho 'unama ani ani vena kama-jaho iji'a are'i kaivo ma'uaku ranama ruva'ana.

Jesura Huni Kaukara Karari Vaji Aneja 'Emajina

(Matiu 4:12-17; Maka 1:14-15)

¹⁴ 'Ejume Jesuho kú'o 'unama Godoni 'Aveni jihuni haruriji'i Karari va'ana. 'Ejume Huni pinanijaho 'urijume kwaa ara mapoka kajaho he parajara.

¹⁵ 'Ene Hu aneja vene puni Sinakoku vaji najahume ea mapoka'e Hu ta'arohara.

Jesu Nasareti Vaji Pataarohajina

(Matiu 13:53-58; Maka 6:1-6)

¹⁶ 'Enarena Hu 'unama Nasareti Huni araneji Hura emakina'e renajino va'ana. Sapati hu nivenu ja'ina'e Sinakoku vaji Hu heha ta'iro 'urinana.

¹⁷ Heha ka'ene poropetia Aisea onijaho Huni ijatahi ranavume Hu rasame ika'ina kama tahana.

¹⁸ Natohwi jihuni 'Avenijaho Na hu'úmo hinu. Hura Na ea ka'ene uneunecha pa'ajihi vu'a ka'ene mamaiji naja'urono ranamiana. Ea ka'ene i'ivani'inijahi rasamie 'ee ea ka'ene nia supavi'iniji veje niri'avarono routa. 'Ene ea ka'ene sisei hiji'inijahi ni'ajihe hanasina ape'avarono routa.

¹⁹ Juara ka'ene Natohwijara ni'ajihuniji 'wara'i routa 'úmana 'iamana.

²⁰ 'Ejume heha tahuhe ea ka'ene naminaji ma'ika'i asuma hinana. 'E'eme ea mapoka

ka'ene Sinakoku vaji hija kajija nia tajahena apene Hua'e mahara.

²¹ 'Ejume Hu aneja vene ika'ina 'waramana Joni atai he'eme heha ka'ene Na tahujahe iviamaa nimaa renu 'iamana.

²² Ea mapoka ka'ene ijí hijajaho niho'o oja hianame 'ee vu'a ka'ene Huni iri vaji rena roe arihume hejajaho niho'o teamanavara. 'Ejume pu ijá 'wava 'Ú eakaho Josapi oni Harihijine? 'wavara.

²³ Hu pu ijá 'iama Na niheju. Ja Na areri juke-takúne orono veje maranaama 'wihuna. Ja Na ijá 'wihune Ara Kapeniami uneka ka'ene vejume nú pinana ka'ene hejuji ikine oni ari veja kava 'wihuna 'iamana.

²⁴ Na nimaa nimaa 'waravu ea ka'ene poropetia huni ara vajijaho hami paapene 'ajovura.

²⁵ Na ja nimaa 'waravo. Nimai Iraiija oni vejijaho amuna mapoka'e Isureri vaji ani re'eme juara no'opisune masapa iropu kwinu neha papi'eme kwaa ara kajaho ora vea re'eme matuna hijara.

²⁶ 'Enavo Iraiijaho mai'o amuna mapoka ijí hijara kaivo hu puna pava'ana kaivo hu Saitoni vaji ara iha Sarepatina 'wavujino amuna kwinu'wi ijí hinuna'omo ijí ni'aja'iro va'ana.

²⁷ Poropetia Iraisia oni vejijaho ea mapoka re-porosia rukina Isureri vaji hijura vo niho'o ea pina marahuna pana kaivo Nemani ka'ene Siria orijiru huhusu maranana 'iamana.

²⁸ Ea ka'ene Sinakoku vaji hija kajipo ijí hejajaho pu niho'o ajinamana.

29 Pu 'urimarama Hu tairie apene ma'ahi 'useme aheme va'e huri'a ka'ene puni ara ijihuni toi vejari 'ahi rarahi apúsa'i 'ahiume vejara.

30 'Enakaivo Hu puni rira kajino ro 'e'une va'ana.

*Ea 'Avena Sisei Rosamajina
(Maka 1:21-28)*

31 'Ejume Hu Kepeniami Karari vaji va'e Sapati vei ea najahana.

32 Pu Huni vu'a ka'ene niho'o harura rukiniji hejajaho oja hwa'usahara.

33 Ijĩ Sinakoku vaja kajino ea pina 'avena sisei ajivi'ina hinana'omo hu niho'o ira ajira'e emaa-vanana.

34 Hae! Jesu ka'ene Nasareti orakere A nú iraka'e vetú'irono roane? 'Ú A núa'e 'eka ruaru 'ahaume roane? Na A nihena kavu. A Godoni arira majina 'wamana.

35 'Enakaivo Jesu 'uraraha ijá 'wama Irano'a are'i kaivo ema kajaho rana'i kaivo ariha va'a 'wamana. 'Ejume ijĩ 'avena sisea kajaho hu un-enu'u pina pave'ika'i ema kajaho pi'onavume ea mapoka kajhipuni una'i 'ojumakavi'i ro 'e'una va'ana.

36 Ea mapoka ijĩ kamareja niho'o oja hwa'usunahara. 'Ejume pu ijá 'wava Ike vu'akaho ichá'ine? Harura 'ee ajira rukina'omo ike eakara 'ananajihe 'ee pikinakavi'i 'avena sisea 'waravu'e usevura 'wavara.

37 'Ejume ijĩ Huni vu'a kajaho kwaa ara rora rora kajaho marako re'unana.

*Jesura Ea Mapoka Venaume Maraniajina
(Matiu 13:53-58; Maka 1:29-34)*

³⁸ 'Ejume Hu 'urina Sinakoku kajaho are'ika'i Saimani oni arijino va'ana. Saimani oni jura paranahijaho haha ohoa natohwa'e rejume pu Jesura ni'aja'amarono huni iha 'ahi 'ona vejara.

³⁹ 'Ejume Hu va'e Huni ruha rorijino nami'i ijí haha ohoa kajaho 'ararihaana. 'Ejume haha ohoa kajaho pa'are'eme hu 'urine 'iruma amairia pu vajihana.

⁴⁰ Nusirei vea va 'o'i ve'eme ea mapoka ka'ene atama ani ani'ina 'ekajija aherame Jesuni roume Hu ea kwinu kwino puni haha 'ahi Huni ija irechavume pu maraniara.

⁴¹ 'Ejume 'avena sisea mapoka'e Hura vejume usevi'i ijá 'umejare A Godoni Hariha 'umejara. 'Ejume Hu 'ararihie vejume pu ira pa'waravara. Ijihuni maijaho Hu Kerisoho pu nihena kavura.

Jesura Sinakoku Vaji Najahajina
(Maka 1:35-39)

⁴² Vea nitumajino Hu kwaa kajaho are'ika'i va'e kwaa ka'ene ea pahijujino va'ana. 'Ejume ea mapoka kajipo hina samuva'o piuname pu ura Hu 'unanavakame paranamie va'amarono vejara.

⁴³ 'Enakaivo Hu pu ijá 'iama Na va'e ara 'aho'a Godoni ara rona 'waramaji najahuna. Ijihuni hahi Na ranamiume Na ikaho routa 'iamana.

⁴⁴ 'Enarena Hu majaa Jutia Sinakoku mapoka vaja najahana.

5

Jesura Tisaiporua Amura 'Umenajina
(Matiu 4:18-22; Maka 1:16-20)

¹ Na'ia pini Hu Jenesareti soha rorijino namine vu'a 'wara'eme ea mapoka Godoni vu'a kaji he'i 'ahiume ijí kahi piijaravi'i roajivara.

² Hu kivume sisima no'ohe'i soha rori na'eme ea ka'ene úa vesavi'inijija puni namea 'eke arihe sovi'i hijara.

³ 'Ejume Hu Saimani oni sisima pini vaji aji'ika'i 'waravume piijahume ma'uako karokaro soha riri va namana. Hu ijihuni vaji hiji'i ea mapoka kajija najahana.

⁴ Hu vu'a 'wara para'ika'i Hu Saimani ijá 'wama Oni sisima piijahe úa riri va'e joni namea same kija siriraha 'wamana.

⁵ 'Ejume Saimani eha vene ijá 'wama Natohwe nú iviasi na'iakaho hine ojuta pahwe'i nú úa kaji vesavara vo niho'o kija pina pa'ejara kaivo A 'warimu jihuna'e na namea sahuna 'wamana.

⁶ Pu puni namea samareja kija niho'o mapoka mapoka siriravume namea aneja vene turamana.

⁷ 'Ejume pu napuhwaha ka'ene sisima pina 'ahi hijajija 'umenaume pu roe ni'ajihara. Pu roajime puni sisima no'ohe'i vejume itusahe sisima kajija aneja vene tusa'i vejara.

⁸ Saimani Pitaho ijí hura uneka ka'ene vena kaji kamarena Jesuni una'i nitupari sa'ika'i ijá 'wama Natohwe na ea sisea veji'inakúne nuni rori roujaho are'i kaivo ani va'a 'wamana.

⁹ Ijihuni maijaho Hua 'ee ea 'aho'a ka'ene pu pu'úmo hijajipo ijí kija mapoka kaji kivajaho niho'o oja hwa'usahara.

¹⁰ Saimani oni napuhija Joni'o Jemisi ka'ene Jepati oni harihija no'o 'u'o oja hwa'usahara. 'Ejume Jesura Saimani ijá 'wama Tea junamujaho

arema. Iviamaikano rene a emaa sirirahuna 'wamana.

¹¹ 'Ejumakame pu puni sisima 'eka roe amari irechame 'ee puni uneunecha mapoka are'ika'i Hu 'ararihaa va'ajivara.

Jesura Ea Vejume Maranajina
(Matiu 8:1-4; Maka 1:40-45)

¹² Na'ii pini Hu ara pini va'eme ea pina reporosia rukina Jesu kamarena Huni una'i mwe'i 'oji'i jarima ijá 'wama Natohwe A ura rena'amajaho veje na maraniama 'wamana.

¹³ Jesura ija jorane 'unavi'i ijá 'wama Na ura reniukúne marana'ama 'wavume ni'aha kwino ea kajihuni reporosia pa'arenana.

¹⁴ Jesura ijá 'wama Ikaho ea 'aho'a pa'wara'amana kaivo va'e pirisiti nahareje iji'a va'e Mosisira 'warama ja'ina'e Godoni swasa ve'amana. 'Ejakame ea mapoka oni reporosia ka'ene pa'arenajaho hena ka'avara 'wamana.

¹⁵ 'Enakaivo Huni pinanijaho ara mapoka henareja ea mapoka'e Huni vu'a hene 'ee atama puna veje pa'are'amaro roajivara.

¹⁶ 'Enakaivo Hu na'ia 'aho'a va'e ea pahijuri kwai siporua 'onuna.

Jesura Ea Ija Ajuaravi'ina Vejume Maranajina
(Matiu 9:1-8; Maka 2:1-12)

¹⁷ Na'ia pini Hu hine naja'eme ijihuni vaja kajino Parasia 'ee ea ka'ene tamana najahi'inijija ijí hijara. Pu ara kwinu kwino Karari vaja 'ee Jutia vaja 'ee Jerusaremi vaji rena roe ijí hijara. 'Ejume Natohwi jihuni harurijaho ijí vea kajaho Jesura ea'e veje marani'amarono namana.

¹⁸ 'E'eme ea 'ahopo ea pina haha ajuaravi'ina apene kime Jesuni una'i rana'i 'ahiume apene sei roajivara.

¹⁹ 'Enakaivo ea mapoka'e itu'ona namajihuna pura hua'e apena vahuna 'unama pa'arenana. 'Enajihuna'e pu ea kajaho apene atahuri va'e tita napame ea kajaho huni kicha 'ahi na'eme apúsavume 'onu va'o Jesuni una'i ea rira kajino namana.

²⁰ Hu ichá'ina'e pu nimaa rojuji kimarena ema kaji ijá 'wama Napura nunakera Oni sisea Na vwihana arevu 'wamana.

²¹ Parasia 'ee Sikuraipia pu aposarame ijá 'wava Ikaho ea irana'omo Hu Godi matahare'e avano? Ea irara sisea vwihane arehune? Godira Huhusuna 'wavara.

²² Jesuho pura iraka ka'ene aposaravajaho niki-marena ijá 'iama 'Ú ja iraka vene joni oja vaja aposaravo?

²³ Na ichá'ina'e 'wara'ejo? Na huni sisea vwihana are'eju ho Na 'wave 'urina va'ena? 'iamana.

²⁴ 'Enakaivo jara Ema Puni Harihijihuni harura ka'ene iki mwe'i ea vwihanie arevuji hena ka'avarono Hu haha ajuaraji'inijaho ijá 'wama Na a 'waravukúne 'urine oni suha apene ari va'a 'wamana.

²⁵ 'Ejume ni'aha kwino ea kajaho puni una kajino 'urine iraka ka'ene hura ijihuni toi namajaho apene ari Godiho ta'arohi'i va'ana.

²⁶ Pu niho'o oja hwa'usahaume Godi ta'arohe tea juna'eme ijá 'wava Nú iviasi uneunecha mavarasa'ina kivara 'wavara.

Jesura Rivai 'Umenajina
(*Matiu 9:9-13; Maka 2:13-17*)

²⁷ Ijihuni túna'ijino Hu vai'i kavu'e ea ka'ene takisia apeji'ina iha Rivaiho takisia apejuri sei-jino asuma hinana. 'Ejume Hu ijá 'wama 'Ararihie roa 'wamana.

²⁸ Hu huni uneunecha mapoka maki'ika'i 'urine Hu 'ararihaa va'ana.

²⁹ 'Enarena Rivaira huni sei 'iruma natohwa Jesuna'e vejume ea ka'ene takisia apeji'inijija 'ee ea 'aho'a mapoka'e pu pu'úmo 'iruma ijara.

³⁰ Parasia 'ee Sikuraipia ijipo aneja vene Huni tisaiporu 'uraraha ijá 'iava Ja iraka vene ea ka'ene takisia apeji'ina 'ee ea sisea pu'úmo 'iruma ijo? 'iavara.

³¹ Jesura eha vene ijá 'iama Ea ka'ene atama pa'ajija juketaija ura parenaura kaivo ea atakini-jipo juketaija ura renaura.

³² Na ea arira maa veji'inijihipuni parouta vo Na ea sisea ka'ene puni sisea vwihane temukavi'ini jhipuni routa 'iamana.

'Aura Arevuji Rone Apovajina
(*Matiu 9:14-17; Maka 2:8-22*)

³³ Ea 'ahopo Jesuho ijá 'wava Joni oni tisaiporu-jija na'ia kwinu kwino 'aura areme 'ee siporua 'oju'e Parasi puni tisaiporu ijija 'u'o ija'ina'e vejura kaivo Oni tisaiporu ijija 'iruma toa ma ijí ijura 'wavara.

³⁴ Jesura ijá 'iama Ja vwihajujaho ea ka'ene napasi nejujihipuni 'iruma vejujaho huni napuhija ka'ene ijí ki'iro roajivujijahija 'aura arevura araka?

³⁵ 'Enakaivo vea ka'ene napasi neji'ina kajara ijí pu pu'úmo pahi'i kaivo ani va'akama'e pu iji'a 'aura arehuna 'iamana.

³⁶ Hu haa 'waramarena ijá 'iama Ea mai'o ateha maiu'ina isome sahasiji'i pasuhura. 'Enakaivo ija'ina'e ve'avajaho ateha kajija isome ani'ina rehuna.

³⁷ 'Ene vukú'o 'wainia maiu'ina 'eke hanuha sisa sahasa vaji veri'avajaho hanuha sisa sahasa kajaho napame 'wainia arihuna.

³⁸ 'Enakaivo 'wainia maiu'ina hanuha sisa maiu'ina vaji verivura.

³⁹ Ea 'wainia sahasa ijujaho 'wainia maiu'ina ura parenaura. Pu ijá 'warahuna Sahasijaho arerina 'wahuna 'iamana.

6

Sapatia Rone Apovajina

(Matiu 12:1-8; Maka 2:23-28)

¹ Vei pini Sapati vejino Hu konesa juasi'a 'uraha va'eme Huni tisaiporua konesa tuame iji tanihi'i 'inijaho ijara.

² 'E'eme Parasia 'aho'a ijá 'iava 'Ú ja iraka vene varapijara Sapati vejino pave'avarono 'warumajaho vejo? 'iavara.

³ Jesura eha vene ijá 'iama 'Ú ja Tevitira huni ehi pu'úmo matuvumakame iraka ka'ene veja-jaho ja pataha hejare?

⁴ Hu Godoni sei va'e puretia ka'ene Godi vaja-hajaho 'eke huna i'ika'i 'aho'a ehwaha vajihana. 'Enavo ijaho tamana'omo ea mamaha paijura kaivo pirisitiepo pupusu ijura 'iamana.

⁵ 'Ejume Hu ijá 'iama Ema Puni Harihihaho Sapatí huni Natohwa 'iamana.

Ea Ija Ajuaravi'ina Vejume Maranajina
(Matiu 12:9-14; Maka 3:1-6)

⁶ Na'ii pini Sapatí vejino Hu va'e Sinakoku vaji najahana. Ema pina ijí hinajaho huni ija mana'inijaho 'irivi'ina.

⁷ Sikuraipi 'ee Parasia Hu ea pina ijí Sapatia vea kajino veje marajakame nama'i 'ahiume nii vevirinavara.

⁸ 'Enakaivo Hu pu raka ka'ene vwihajajaho Hu kimarena ea ka'ene ija irivi'ina kajaho ijá 'wama 'Urine iki una'i roa 'wamana. 'Ejume hu 'urine ijino va'ana.

⁹ 'Enarena Jesura pu ijá 'iama Na ja aporavu Joni tamanijaho Sapatí vejaho nú maaa ve'eja ho sisea ve'eja? Ea ni'aji'eja ho ea 'anae kwa'ena? 'iamana.

¹⁰ Hu 'urine nami'i kaivo ea kwínu kwino kima apena vu'u va'ume irivi'inijaho ijá 'wama Oni ija nipima 'wamana. 'Ejume hu ija'ina'e vejume huni ija maranana.

¹¹ Pu niho'o ajinavume pu hine Jesu iraka ka'ene vetihuniji 'wama apenojara.

Jesura Apasorua Iropu Ropu No'o Pijihajina
(Matiu 10:1-4; Maka 3:13-19)

¹² Vea kajino Hu va'e huri'a 'ahi siporua 'o'i va'ana. Hu na'ia kajaho Godoni siporua hine 'o'eme vea nitumana.

¹³ Vea nituvumakavi'i Hu Huni tisaiporu 'umenaume rouma ea iropu ropu no'o iji pijiharena iha ihame Apasorua 'iamana.

14-16 Puni ihijaho

Saimani ka'ene Pitana 'wavujaho

'ee huni 'u'ua Enituruho

'ee Jemisi ho

'ee Joni ho

'ee Piripu ho

'ee Pataramiu ho

'ee Matiu ho

'ee Tomasi ho

'ee Jemisi ka'ene Apiasi oni harihijaho

'ee Saimani ka'ene Seratina 'wavujaho

'ee Jutasi ka'ene Jemisi oni harihijaho

'ee Jutasi Isikariati ka'ene Jesu nahamahunai-jina.

Jesura Kaukara Iraka'e Venajina

(Matiu 4:23-25)

17 Hu pu pu'úmo ariha roe amari namiji'i kivume Huni tisaiporu niho'o mapoka mapoka kajihija 'ee ea niho'o mapoka mapoka Jutia rori hijura 'ee Jerusaremi rori hijura 'ee ara ka'ene soha rori Taia 'ee Saitani roara.

18 Pu roajime Huni vu'a hene 'ee puni atama veje pa'are'amarono roara. 'Ene ea ka'ene 'avena sisea ajima'inijija 'u'o roume Hu vejume maraniara.

19 'Ejumakame ea mapoka Huni haha 'una'iro vejara. Ijihuni maijaho Huni harura ni'ima'ura Huni vaji rena roe ea mapoka vejume maraniara.

Temara 'Ee Temuka

(Matiu 5:1-12)

²⁰ Hu 'arohe Huni tisaiporu kivi'i aneja vene ijá 'iama Ja ea ka'ene pivusahujija ivi'a tea manamama. Ijihuni maijaho Godoni arijaho ivi'a jona'e renu.

²¹ 'Ene ja ea ka'ene iviamaa matunavujaho ivi'a teamanamama. Ijihuni maijaho Godira veje ja tú'ahuna. 'Ene ja ea ka'ene niravujija ivi'a tea manamama. Ijihuni maijaho ja ijasahuna.

²² Ja Emaa Puni Harihijihuni hahi emaapo kima sename 'ee pataarorahe 'ee ira sisea namahe erapo ira sisea 'warama ja 'ararihie vu'a sisea ani ani'ina 'ee joni iha 'urihi'i sisea vwihaja ki'avajaho ja teamanamama.

²³ Ve a kajaho ja niho'o teamanama para'eje mari'uvi'i ohurikusaha. Ijihuni maijaho joni eha maaa kahino Godoni ara akúpa 'ahi namu. Puni sahipo nijano poropetia ka'ene marako hijajija sise'i 'ahiaja'ina'e ja 'u'o sise'i 'ahihuna.

²⁴ Ja ea ka'ene iviamaa uneunecha mapoka ani re'eju'e hijujaho niho'o sisea piunahuna. Ijihuni maijaho ja iviamaa hami hihunijaho maho'o apeju.

²⁵ Ja ea ka'ene iviamaa túavujaho niho'o sisea piunahuna. Ijihuni maijaho ja matunahuna. Ja iviamaa ea ka'ene hine ijasahujaho sisea piunahuna. Ijihuni maijaho ja chora hine nira-maruhuna.

²⁶ Ja ea ka'ene iviamaa joni vu'a mamairu 'wavujaho sisea piunahuna. Ijihuni maijaho nitama puni sahipo niareri ija'ina'e poropetia ka'ene ira'asinijija 'ahiara.

Naka Oja Mihunijina
(Matiu 5:38-48; 7:12)

²⁷ 'Enakaivo Na ja ea irahipo hejuji Na 'waravu. Joni naka oja mihe 'ee ea irahipo jaa'e senavujija hami 'ahie

²⁸ 'ee ea ka'ene jaa'e siripa'avajija merajihe 'ee ea ka'ene ja sise'i 'ahi'ava jhipuni siporua 'o'avara.

²⁹ Ea pini a noa 'ahi tahijaha'e ka'amajaho maka'eje ropuna'a 'u'o 'ana'amana. Ea 'ahopo oni kosetia ape'avajaho maki'ika'i oni setia 'u'o mi'amana.

³⁰ Ea irara uneunecha jarirave ka'amajaho ma'amana. 'Ene oni kukua'e ei pini ape'amajaho kú'o paape'i 'ahae 'wara'amana.

³¹ Ea 'ahopo jona'e vena'avarono ja ura renuja'ina'e ja ea 'ahopuna vena'avara.

³² Ja ea ka'ene jaa'e oja mihujiru oja mi'avajaho ja maa iraka vejare? Ijihuni maijaho ea sisea 'u'o ea ka'ene pu oja vajihujiru oja mihura.

³³ 'Ene ja ea ka'ene jaa'e hami 'ahiujiru hami 'ahi'avajaho ja iraka'e maa vejare? Ijihuni maijaho ea ka'ene sisea veji'ina 'u'o ija'ina'e vejura.

³⁴ 'Ene ja ea ka'ene eha vajihunijiru uneunecha vaja'avajaho ja iraka maa vejare? Niho'o maa pavenana. Ea ka'ene sisea veji'ina kú'o eha areri 'ekahuna vwihaji'i ea ka'ene sisea veji'inijaho vajihura.

³⁵ 'Enakúne joni naka oja mihe 'ee pununa'i hami vene 'ee eha 'ekahuna pavwihaji'i vaji'avara. Ijihuni maijaho ja eha natohwa'e kahi akúpi 'ahi apene 'ee ja Godi ka'ene niho'o Ichuto Maijihuni harihija'e rehuna. Godiho ea

ka'ene Hu patea manavi'inijija 'ee ea ka'ene sisea ni'ima'ura veji'inijija hami 'ahiuna.

³⁶ Joni Omijara ea 'aho'a numiramu ja'ina'e ja ea 'aho'a numirahuna.

Ea 'Aho'a Namahujina
(Matiu 7:1-5)

³⁷ Ja ea 'aho'a panama'irakúne Godi ja panamahuna. Ja ea 'aho'a parona'irakúne Godi ja 'u'o parona'amana. Ea 'ahopuni sisea vwihane are'irakúne Godira joni sisea vwihana are'amana.

³⁸ Ja ea vaji'avajaho ja 'u'o vajihuna. Ja hami swara ve'avajaho areri ija'ina'e niho'o nipia nirisame tihitihivajame ajima roe ameurahē ar-ihī'ina'e ja vajihuna. Ja ea 'aho'a'e vajiha ja'ina'e ja 'u'o vajihuna 'iamana.

³⁹ 'Enarena Hu haa 'u'o ika'ina'e pu 'waramana. Ea ka'ene nia supavi'inijaho ea pina ka'ene nia supavi'inijaho areri ahema va'ena raka? Pu no'o areri ma'oa paarihuna raka?

⁴⁰ Sikuru pwea huni najahi'inijaho paasimuna. 'Enakaivo ea irara nahu'e hena kamare'e iji'a huni najahi'ina kajihu vare'ina renuna.

⁴¹ A iraka'e vene oni nia vaji taura ni'ima'ura ka'ene navujaho pakama 'wa'i kaivo vweu puni nia vaji taura ma'u'ua ka'ene namujaho kame 'waramo?

⁴² A 'unama ichá'inijino oni vwea ijá 'wa'ena Vwee veje na oni nia vaji taura ka'ene namujaho 'e'onavuma. 'Enakaivo vu oni nia vaji taura ka'ene namujaho a pakamo? A niho'o ira'asinakúne oni nia titi taura ni'ima'ura ka'ene

namujaho marako 'e'ona'i kaivo areri hami niri-areje iji'a vweu puni nia titi taura ka'ene namujaho 'wara'amana.

Icha 'Ee Huni 'Ina
(Matiu 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ 'Enajihuna'e icha mamaijija mai'o 'ina sisea parejura. 'Ene icha siseijija mai'o 'ina maaa parejura.

⁴⁴ 'Ene icha mapokakipo 'ina ka'ene rejujaho nú icha raka sa'inijija 'ina kaji kima hejura. Ja mataka 'wija 'ahi rena navu'e ja va'e mene roe ijure? Manu'a mitota 'ahi rena navu'e ja va'e mene ro ijura raka?

⁴⁵ Ea ka'ene oja mamai ijaho uneunecha maaa puni oja vaji rena roe ajima arihura. 'Enakaivo ea siseijijahija puni oja vaja sisea ka'ene namujiru roe ajima arihura. Ira vaja kakino raka ka'ene roa ajima arihujija puni oja vaji ichá'ina ka'ene navujipo roe ajima arihura.

Ea No'o Ara Vejajina
(Matiu 7:24-27)

⁴⁶ Ja iraka vene Natohwe Natohwe 'wi'i kaivo Nara raka ka'ene 'waravujaho pavejo?

⁴⁷ Ea ka'ene roe Nuni ira hena venujaho hu ea ichá'inijaho Na jaa'e najahuna.

⁴⁸ Hu areri ei ara'e venuja'ina. Hu mwe'a 'uma ariha va'u va'u muna 'ahi aneja vene tukeja kikisina samuna. Neha ni'ina pine sai natohwi hiramarena ara kajaho ninamana kaivo niho'o pavarimana. Ijihuni maijaho ara kajaho niho'o hami hami muna 'ahi rena vejara.

49 'Enakaivo ea ka'ene Nuni ira henare'e pavenujaho areri ea ka'ene huni ara tukeja hami hami pasamuja'ina. 'Ena'omo vea ka'ene sai hiramame ninamujaho ni'aha kwino 'aumuna. Niho'o majikari umatematu 'onana 'iamana.

7

Jesura Romu Puni Natohwi jihuni Pwea Vejume Maranajina

(Matiu 8:5-13)

¹ Jesuho ijaho emaa 'waravume pa'arejumakavi'i 'urine Kapeniami va'ana.

² 'E'eme vea kajikano sorutia natohwijihuni pwea mamaijaho atama 'unama rena kwa'i 'ahauma venana.

³ Vea ka'ene hu hejume Jesuho rou 'wavuma heji'i hu Jua 'aho'a irechamiume roe Hu jarime 'warave vu'e huni pwea kaji veje mara'amarono irechamiume roara.

⁴ Pu Jesuni roe jarime ijá 'wava Eakaho nimaa nimaa'omo Ara hu ni'aja'ipisa A maaaa veja'a.

⁵ Hu ehu núna oja miharena huhuso Sinakoku núna venuhana 'wavara.

⁶ 'Ejume Jesuho aneja vene pu pu'úmo va'ana. Hu ara rori samatu'u re'eme ijí sorutia natohwa kajara napuhwaha 'aho'a irechamiume roara. Pura roe Hu ijá 'wava Natohwe haha paahina'amana. Ara nuni sei rohuna areria pana.

⁷ Ijihuni hahi na vwihajujaho na ea sisea'omo nara Oni vuhuna areria pana. Ara ma iraru 'warave nuni pwea kajaho maranama.

⁸ Na 'u'o harura rukina'omo sorutia 'aho'a nuni harura hari hijura. Nara ea 'aho'a ijá 'iavure Va'a! 'iavu'e pu va'ura. 'Ene pina Roa! 'wavu'e hu rouna. Na nuni pwea ka'ene kaukara veji'inijaho ike vena 'wavujaho hu venuna 'wama 'wamana.

⁹ Jesura ijí henajaho oja hwa'usahume aroma ea mapoka kajija ijá 'iama Eakara nimaa ronuja'ina'e ike Isureri opuni kwaa vajakaho ea hua'ina papiunavuta 'iamana.

¹⁰ Ea ka'ene ona apena roa kajijahija sei 'unama vai'i kavajaho huni pwea ka'ene atami 'unamajaho nimaranana.

Jesura Amunijihuni Hariha Vejume 'Urinajina

¹¹ Ijihuni túna'ijino Jesuho ara iha Naini va'eme Huni tisaiporua 'ee ea mapoka pu pu'úmo va'ajivara.

¹² Hu ijí ara kajihuni vwichajiami va 'e'u'eme pu ea'e kwanana'i 'ahiume apena roara. Ijí ea ka'ene kwamajaho amuna pipuni hariha kwina'omo ijara kwavume ea mapoka pu pu'úmo roajivara.

¹³ 'Ejume vea ka'ene Natohwijara hu kama-jaho Hu niho'o temuvume ijá 'wama Niramujaho arema 'wamana.

¹⁴ 'Enarame hu va'e ea ka'ene suhi mwavi'inijaho iji 'unavume ea ka'ene kima va'ajaho arema namijara. 'Ejume Hu ijá 'wama Kivasakera Na 'waravukúne 'urina! 'wamana.

¹⁵ 'Ejume ea ka'ene kwama kajaho kú'o 'urine asuma hiji'i vu'a 'waravume Hu apenapi kú'o oaha'e mahana.

¹⁶ Ea mapoka niho'o tea junavume pu Godiho ta'aroha ijá 'wava Núni vajakino poropetia ni'ima'ura núni roana 'ee Godiho ehwaha ura veti'i roana 'wavara.

¹⁷ 'Ejume ike Huni pinana kajaho 'wama apene va'e Jutia useme 'ee ijí ara rora kajaho he parajara.

*Joni Papitisita Oni 'Ona Apena Roara
(Matiu 11:2-19)*

¹⁸ Joni oni tisaiporuepo uneunecha mapoka ka'ene rejume pu kivajaho Joni ni'wara parajara.

¹⁹ 'Ejume Jonira huni tisaiporua no'oheli 'umenaume rume irechamíume Natohwiji apoma he'i va'ara. Pu va'e ijá 'wava 'Ú A ea ka'ene rohuna'e 'waruvajina ho nú ea pina'e sa'eja? 'wavara.

²⁰ Pu roe Jesuho piuname apoma ijá 'wava Joni Papitisitara irechamíume nú apora'i 'ahúume roara. 'Ú A ea ka'ene Jonira rohuna'e 'warumajina ho nú ea pina 'ajahe hi'eja? 'wavara.

²¹ Vea ijiha kajaho Hu ea mapoka vejume atama sonahie 'ee haha hianavi'ina vejume sonahie 'avena sisea siomahe 'ee ea mapoka vejume nia niriara.

²² 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama 'Unama va'e uneka ka'ene ja kime 'ee hejajaho Joni 'wara'avara. Ea ka'ene nia supavi'ina nia niriue 'ee irima'ina namina oju'e 'ee ea reporosia rukina maraniu'e 'ee ataa pa'ana veju'e maraniu'e 'ee ea ka'ene kwamasahi'ina veju'e 'urina hiju'e 'ee Godoni vu'a maaaa ka'ene ea pivusahi'ina najahuji 'wara'avara.

23 Ea irara Nuni hahijihuna'e paju'amajaho niho'o hu merajahi'ina 'iamana.

24 Joni oni tisaiporu va'umakivi'i Hu Joni ronarena ea mapoka kajija 'waramana. Hu ijá 'iama Vea ka'ene ja nechi'i va'ajivajaho ja iraka'e ka'i va'are? 'Ú kurika asiasia 'anae varivarimuji ka'i va'are?

25 Ja ijaho iraka'e ka'irono va'are? Ea pini uneunecha mamaa sama hija ka'i 'ahiume va'ara raka? Heha! Ea ka'ene ija'ina'e hijujija ateha mavarasa'ini same 'ee ara mamaa ka'ene kiniepo hijujino hijura.

26 Ja ijino va'ajaho iraka'e ka'irono va'are? 'Ú poropetia kavare? Kaena. Na ja 'waravu. Hu poropetia asitaha hunanuna.

27 Hua ronarena heha vaji ika'ina'e vejara. Heha! Na nuni 'ona oji'ina ranave hu mako Oni una'i va'e Oni 'unama amairi'ena 'úmana 'iamana.

28 Na niho'o nimaa nimaa ja 'waravu Ea ka'ene napapo nahenaari vajijaho ei pini Joni asihuna areria pana. 'Enakaivo ea ka'ene iviamajai Godoni ari ma'u'ua renujara niho'o Joni asima paranuna 'iamana.

29 Ea ka'ene takisia'e apeji'ina 'ee ea mapoka kajija Godoni 'unama mamaa aririji hene vejume Jonira ija 'unirame toa vaji samahana.

30 'Enakaivo Parasia 'ee roia Godoni maiji pataarohume Joniho toa pasamana.

31 Jesu ijá 'iama 'Ú Na ea ka'ene iviamaa urijak-ihija iraki manura vene pu ea ichá'inijaho ki'ejo?

32 Pu areri sesamaapo maketi vaji hine uma'aravi'i hijuja'ina. Pu ijá 'umejure Nú

hurisia jona'e hwasihajaho ja pajavavara. Nú virisia vejura kaivo ja paniravura.

³³ Joni Papitisita roe 'iruma 'aura areme 'ee toa kisina paijume ja kame ijá 'wava 'Avena sisei ajimana 'wavara.

³⁴ 'Ejume Emaa Puni Hariha roe 'iruma ine 'ee toa iju'e ja ijá 'wavo Ea ike kaha. Hu 'iruma huhuso maha puna'i ine 'ee toa kisina mapoka ina nanamuna 'ee ea ka'ene takisia'e apei'inijija 'ee ea sisesa pu'úmo napura venuna 'wavu.

³⁵ Na nimaa nimaa'e vwihanare'i 'waravu. Ea ka'ene hena vwiha rukinijija pura ichá'ina vejura najahujaho pu hena kavi'ina 'iamana.

Jesura Saimani Ka'ene Parasi Ijihuni Sei Hina-jina

³⁶ 'Enakaivo Parasia pini Hu va'e huni sei 'iruma i'amarono 'wamana. 'Ejume Hu Parasi ijihuni sei 'iruma i'i 'ahaume va'e asuma hinana.

³⁷ Ijí ara natohta vaja kajino napara pina sisea veji'i hinuna. Hu hejume Jesuho roe Parasia kajihuni sei 'iruma inu 'wavume henarena senisia kavapwa rukina apene roana.

³⁸ 'Ene roe Jesuni túna'i mumora rora Hunijino namine niravi'i Huni mumora 'aha huni nitua ariha 'aruvume huni húmata sapasa kajikano ijaho ukunahi'i Huni mumora tituhi'i senisia 'onahana.

³⁹ 'Ejume Parasia ka'ene Jesuni ona vejume roajara kamarena ijá rona Eakaho poropetia rel'ipisa Hu naparakaho irane 'ee ea ichá'inijara Hu 'unamujaho hena kava'a. Ijihuni maijaho hu ea sisea veji'ina ronana.

⁴⁰ Jesura ijá 'wama Saimani Na ura unenu'u pina a 'wara'i 'ahiu 'wamana. 'Ejume hu ijá 'wama Najahi'ine 'warima 'wamana.

⁴¹ Jesura ijá 'wama Ea no'ohē'i ea monia'e vajihi'ini jihuni monia 'ekara. Ea pina monia mapoka (K100) 'ekume 'ee pina monia mapoka (K10) 'ekana.

⁴² Pu no'o ijí monia kajaho eha areria pave-nahume hu pu ni'ajihe 'waravume pu eha pava-jahara. 'Ú ea iraka sa'inijara hu oja niho'o natohwa'e mahane? 'wamana.

⁴³ Saimanira eha vene ijá 'wama Na vwiha-jujaho ea ka'ene monia natohwa'e 'ekajarana 'wamana. 'Ejume Hu ijá 'wama Oni eha ijaho nimaa 'wamana.

⁴⁴ 'Ejume Hu aroma napara kaji kavi'i Saimani ijá 'wama 'Ú a naparakaho nikamo? Na oni sei routa vo a Nuni mumora kehuni toa pamihana kaivo hu huni nitui Nuni mumora some 'ee huni húmata sapasi Nuni mumora sirua ukunana.

⁴⁵ A Na pa'ajorime ura manura veniana kaivo Na iki rouji rene hu hine Nuni mumora tituhi'i hinana.

⁴⁶ A senisia paapena Nuni húmatakaho onihana kaivo hu Nuni momora senisi'i 'onihana.

⁴⁷ Na nimaa nimaa 'waravo Huni sisea mapok-ijaho niho'o vwihajume pa'arenana. Ijihuna'e hu Na oja natohwa'e mihana. Ea irahuni sisea ma'uako pa'arenajaho hu ma'uaku'wi oja mi-huna 'wamana.

⁴⁸ 'Ejume Jesura napara kajaho ijá 'wama Oni sisea vwiwane arevu 'wamana.

⁴⁹ 'Ejume ea 'aho'a ka'ene ijí asuma hija kajipo kosarame ijá 'wava Eakaho irana'omo sisea 'u'o

vwi hane aremo? 'wavara.

⁵⁰ 'Enakaivo Jesura napara kajaho ijá 'wama
Ara nimaa ronujara vejume maranaanakúne
matauma va'a 'wamana.

8

Napara Ka'ene Jesui Pu'úmo Va'ajina

¹ Na'ii pini Hu ara mama'ina 'ee ara
ma'u'umaa kajino 'urahe oji'i Godoni vu'a maa
maiu'ina ka'ene Godoni ariji huni vu'a najahana.
Huni tisaiporu iropu ropu no'o pu pu'úmo va'ara.

² Napara 'aho'a ka'ene 'avena sisea ajimahi'ina
'ee 'aho'a puni atama vejume marani'inijihi
pu'úmo va'ara. Meri ka'ene Matarinina
'wavujihuni haha 'aha kajino 'avena sisea iropu
no'o hi'eme siomahana.

³ 'Ene Chusa ka'ene Heroti oni kukua 'ajohi'ini
jihuni napara Joanaho 'ee Susana 'ee napara
'aho'a kajipuhipo puni monijikano pu ni'ajihara.

'Ina 'Oji'inijihuni Haa

(Matiu 13:1-9; Maka 4:1-9)

⁴ Ea mapoka ara 'oi'oi vaji roe Hu ka'i 'ahiu'e
roajivume Hu haa ika'ina'e 'waramana.

⁵ Ea pina huni 'ina 'o'i 'ahaume va'ana. Hu
'ina kajaho ato'aruvume 'aho'a arihe 'unamutoi
navume emaapo tautiume 'ee 'aho'a ukapo roe
ijara.

⁶ 'Aho'a muna 'ahi arihara 'ee pu riama ajivara
kaivo sirua pa'ajihuna'e sarasahara.

⁷ 'Aho'a ija sisea oma rukina vaji arihe riavara
kaivo ija kajara 'urine raurihume pamarasahara.

⁸ 'Enakaivo 'aho'a mwe'a mavarasa'ina 'ahi arihe riame maa mapoka mapoka'e (100) re-jara 'iamana. 'Ee Hu ijá 'iama ja ataa rukina re'avajaho heha 'iamana.

Haa Kajihuni Maijina

(Matiu 13:10-17; Maka 4:10-12)

⁹ 'Ejume Huni tisaiporu apoma ijá 'wava Ike haa ikehuni maijaho iraka'e rona 'warumo? 'wavara.

¹⁰ 'Ejume Hu ijá 'iama Godoni ira ka'ene vaji namujaho ja samaumai 'waravu'e ja hena kavu kaivo ea 'aho'akija hai 'waravu'e ijihuni maijaho pahena pakavu.

Jesura 'Ina Oji'inijihuni Haiji Nahama 'Waramajina

(Matiu 13:18-23; Maka 4:13-20)

¹¹ Ike haa ikehuni maijaho ikena. 'Inijaho Godoni Irakena.

¹² 'Ina ka'ene 'unamutoi arihajihuni maijaho ea pu Godoni ira heju kaivo 'avena siseijara roare'e ijí vu'a kajaho oja vaja puna kajino 'etujiha va'una. Vejuro'i pu

Noinnimaa roje Godira pu ni'aji'amarono avanuna.

¹³ 'Ina ka'ene muna 'ahi arihajihuni maijaho ea Godoni ira hene teamana'eju'e apejura kaivo ira kajaho mai'o hamia oja vaja puna chinuma pasamuna. Pu ma'uako nimaa rojura kaivo vea ka'ene sisei puni haha 'ahi renujaho pu marako rana va'ura.

¹⁴ 'Ina ka'ene ija sisea oma rukina vaji arihajihuni maijaho ea Godoni ira hejura kaivo puni

temuka vwihane 'ee uneunecha 'ee monia'e vwihane 'ee temarijara rareju'e pataarohura. 'Eju'e puni 'ina renuna vo mai'o patuvura.

¹⁵ 'Ina ka'ene mwe'a mamai arihajihuni maijaho ea Godoni ira hene puni oja vaji irechavukame pu hina vena apena va'u va'u'e va'e pu 'ina niho'o maa rejura.

Naheha Si'uara Hari Namajina

(Maka 4:21-25)

¹⁶ Ea mai'o ira 'ene si'uara vaji paapúrinanavura 'aho puni suha harijino ranavu'e namuna kaivo Hu ira kajaho ira'e irechavu'e navujino navukame pu ea ijino kavi'i roajivura.

¹⁷ 'Ene unenu'u pina apúrinanavu'e namujaho roe samaahirahuna 'ee unenu'u pini hemi nave pakahuna kaivo mapoka kajija samaahirave kihuna.

¹⁸ 'Enakúne hami heha! Ea irara mapoka rukina'e re'amajaho kú'o mapoka huri vajahuna. 'Enakaivo ea irara pa'ana'e re'amajaho huna ka'ene ma'uako navujaho 'etujahuna 'ee kukua 'aho'a 'eka'iro vwihaji'i hi'amajaho 'etujahuna.

Jesuni Oha 'Ee 'U'uhija

(Matiu 12:46-50; Maka 3:31-35)

¹⁹ Huni oha 'ee 'u'uhwaha roara ka'i ea niho'o ani rejumakame pu paroe Huni roara.

²⁰ Ea 'ahopo Hu ijá 'wava Ohuna 'ee 'u'uhuana kameho ma'ahi Aa'e ka'irono 'úvi'i namiju 'wavara.

²¹ Hu eha vene ijá 'iama Nuni oha 'ee Noin'u'uhija ea ka'ene Godoni ira hene veji'inijina 'iamana.

*Jesura Puura'e 'Waravume Ajuaranajina
(Matiu 8:23-27; Maka 4:35-41)*

²² Na'ii pini Hu Huni tisaiporu pu'úmo sisima 'ahi ajima ijá 'iama Roe ja pu'úmo kara'ahuni va'a 'iavume pu aneja vene va'ara.

²³ Pu va'aji'eme Hu ariha va'e sisima vaji nenana. 'E'eme puura natohwa ijí soha 'aha kajino hiramarena soha kajara ameurahe sisima vaji ariharena itu'o'iro 'ahaume vejumakame pu niho'o vahuna areri parenana.

²⁴ 'Ejume pu 'urina va'e Hu sae ijá 'wava Natohwe! Natohwe! Nú nikwamasa'i veju 'wavara. 'Ejume Hu 'urine puura kajaho 'urarahume areme 'ee soha ka'ene amenajaho pa'are'eme soha kajaho niho'o mavarasa renana.

²⁵ 'Enarena Hu pu ijá 'iama 'Ú jara nimaa rojujaho ichine 'iamana kaivo pu niho'o oja hwa'usahe tea junavume aposarama ijá 'wava 'Ú ikaho Ea irane? Hu puura 'ee soha 'u'o 'waravu'e Huni ira hene veju 'wavara.

*Jesura Ea 'Avena Siseapo Rosavaji Siomahana
(Matiu 8:28-34; Maka 5:1-20)*

²⁶ 'Enareja pu va'e Kekasinisi puni kwai Karari ropuna'i va'ara.

²⁷ Hu karino amari varihajaho ara kaji'ura ea pina 'avena sisei 'aha jora ajivi'ina piunamana. Hu vwiha pa'a 'uraha one 'ee ara pahinuna vo va'e euchi hinonuna.

²⁸ 'Ena'omo vea ka'ene Jesu kamajaho hu 'ona arihe mwe'a 'ahi Huni una'i ninavi'i ira ajira ijá 'umena Jesu ka'ene Godi niho'o Natohwijihi Harihakera A na ichá'ina 'ahi'iro ura renao?

Na A jariravukúne paruarihe sise'i 'ahi'amana 'umenana.

²⁹ Hu ija'ina 'warama jihuni maijaho Jesura 'avena sisea ka'ene huni haha vaji hijajaho 'ejahie ariha 'iamana. Na'ia mapoka'e ea kajaho jihevu'ukame ea 'aho'a hu apene kamome ranavu'e namuna kaivo hu 'urine senia kajaho turame irecha'ika'i nechi'i va'una.

³⁰ Jesura apoma ijá 'wama Oni iha irane 'wavume hu ijá 'wama Nuni iha Mapoka 'wamana. Ijihuni maijaho 'avena sisea mapoka'e hua ajivara.

³¹ Ijǎ 'avena sisea kajipo Hu jarimaa ijá 'wava Paato'arumu'e nú ma'oa vaji va'avara 'wavara.

³² Maha mapoka'e puni rori hareha 'aha kajino 'iruma ine 'urahojara'omo ijǎ 'avena sisea kajipo Hu jarimaa ijá 'wava Nú irechamúe kare maha karehi súmaha 'wavara. 'Ejume Hu pu irechami-ume va'ara.

³³ 'Ejume 'avena sisea kajija useme maha kajihipuni vaji va'ume maha kajija hareha 'aha kajino ninukujaha va'e rarahi arihe úi imwasami-ume kwamasahara.

³⁴ Ea ka'ene ijǎ maha 'ajoha hija kajipo uneka ka'ene rena kaji kamareja va'ajime ea ka'ene ari hijujija 'warama 'ee ea ka'ene ijino rori hinojajija 'u'o 'waravara.

³⁵ Ea mapoka Hura raka ka'ene vejume renaji ka'i 'ahiume va'ajivara. 'Ejume pu roi'i kavu'e ea ka'ene 'avena sisei súmahi'inaka Jesura vejume maranajaho Jesuni mumora rora kajino vwiha irame asuma mavarasa'ina'e hijume pu ijǎ kava-jihuna'e tea junamana.

³⁶ Ea ka'ene 'avena sisei ajivi'iniji vejume

maranaji kavajipo ea mapokijija 'waravara.

³⁷ Kekasinisi ora ea mapoka kajija tea ju-navume Hu va'amarono 'waravara. 'Ejume Hu sisima 'ahi ajima toa ropuna'i 'unama va'ana.

³⁸ 'Ejume ea ka'ene Hu vejume 'avena sisea usevajara Hu hu'úmo va'i 'ahaume jarima ijá 'wama 'Warive na A hu'úmo vu'uma 'wamana kaivo Jesura hu raname ijá 'wama

³⁹ 'Unama ari va'e Godira iraka ka'ene a vetaaji ea 'wara'amana 'wamana. 'Ejume ea kajaho ara mama'ina mapoka vaja kajino va'e Jesura iraka ka'ene hua'e vetiajaho 'waramana.

Jairasi Oni 'Apaja 'Ee Napari Jesuni Ateha 'Unamajina

(Matiu 9:18-26; Maka 5:21-43)

⁴⁰ 'E'eme Jesuho toa 'ona kara'i va 'e'ujume ea mapoka ka'ene ijí Hua'e 'ajaha hijajipo Hu 'ajovara.

⁴¹⁻⁴² 'E'eme heha! Ea pina Jairasina 'wavura. Hu Sinakoku 'ajohi'ina natohwa'omo roe ijí 'e'unana. 'Ene hu mwe'i 'ona arihe Jesuni mumora rori navi'i jarime ijá 'wama Nuni 'apaja juara huni iropu ropu no'ona vo kwa'i venukúne nuni sei roe veje maranama 'wamana. Jesuho va'ēju'e ea mapoka Huni rora kajaho ani rejara.

⁴³ 'E'eme napara pina juara iropu ropu no'o 'ai vurajukame hu va'e juketa puni na'ia mapoka amairiahura kaivo hu pamaranuna. Hu monia mapoka 'úsia 'imenuna kaivo venahujaho pamaranuna.

⁴⁴ Hu ea vaja kajino Huni túna'i rou va'o Huni ateha 'unavume huni 'aa ka'ene vuramajaho ni'aha kwino pa'arenana.

⁴⁵ Jesura ijá 'iama Ea irara Na vwenimane? 'Iavume pu ea mapoka'e hevara. 'Ejume Pitara ijá 'wama Natohwe ea mapoka Oni rori ani reju-jihuna'e puruva renu 'wamana.

⁴⁶ 'Enakaivo Jesura ijá 'iama Oo ea pini Na vwenimana. Ijihuni maijaho Nuni harura va 'e'unu 'iamana.

⁴⁷ Napara kajaho nikavuma kimareme tatovi'i roe Jesuni una'i ariha ninamana. 'Ejume ijí ea rira kajino nahame irakijihuna'e Hu vwe-vumakame ichá'ina'e ni'aha kwinu maranajaho nahama 'waramana.

⁴⁸ 'Ejume Hu ijá 'wama Nuni 'apaje ara ni-maa ronujara vejume maranaana. 'Enakúne matauma va'a 'wamana.

⁴⁹ Hu ijí hine 'wara'eme ea pina Sinakoku 'ajohi'ini jihuni sei rene ro ijá 'wama A hine Najuhi'ina apene iha vetiuna arema. Oni 'apaja nikwamanakúna 'wamana.

⁵⁰ 'Enakaivo Jesura ijí henarena Jairasi ijá 'wama Jumujaho are'i kaivo nimaa rojakame oni 'apaja mara'ena 'wamana.

⁵¹ Pu va ijí usemareja Hu sea vaji va'i 'ahaume ea 'aho'a tanurihume pu vaja pava'ara ka'i Pita ho Jemisi ho Joni ho 'ee huni oma 'ee oaha ijano 'waravume vaji va'ara.

⁵² Ea ka'ene ijino hijajaho chora hiji'i nira-maruvava. 'Ejume Jesura ea kajija ijá 'iama Niramaruvojaho areha. Napaiseakaho mai'o pakwamana kaivo manenukúna 'iamana.

⁵³ Pu Hu niho'o apena 'ijahara. Ijihuni maijaho pu hena kavajaho hu nikwama jihuna'e pu Hu 'ijahara.

⁵⁴ 'Enakaivo Jesura Huni ija kajino 'unama apene 'uriji'i ijá 'umena Napaisekera 'urina 'umenana.

⁵⁵ Huni 'avena kú'o 'unama roume hu ni'aha kwino 'urijume Jesura ijá 'iama 'Iruma vajaha 'iamana.

⁵⁶ Huni oha 'ee oma niho'o oja hianavara kaivo Jesura ea 'aho'a iraka ka'ene renajaho pa'warahuna'e 'waramana.

9

Jesura Tisaiporua Iropu Ropu No'o Irechamiume Usema Va'ajina

(Matiu 10:5-15; Maka 6:7-13)

¹ Hu Huni tisaiporu 'umenaume harura ka'ene 'avena sisea siomahuna 'ee atama'e veje sonahihunijaho mihana.

² 'Enarena Hu irechamiume pu va'e Godoni arijihuni maijaho ea mapoka'e ea 'aho'a najahe ea atama rukiniji veje sonahi'avarono va'ajivara.

³ Jesura ijá 'iama Ja va'aji'avajaho uneunecha pa'eka va'avara. Pijuha ka'ene pijumojujaho pa'eka'avare joni tuja pa'eka'avare joni 'iruma pa'eka'avare joni monia pa'eka'avare 'ee setia 'aho'a pa'eka'avara.

⁴ Ja va'aji'eje ea irahipo ja hami 'ajorave ki'avajaho puni sea kajiru hinuva'o ara kajaho are'i kaivo 'urine ara pini va'avara.

⁵ 'Enakaivo ea irahipo ja pa'ajorame vu'akake pahe'avajaho ara kajaho are'i kaivo joni mumora 'ahi túa ka'ene navujaho taireve ari'amana. 'Ejakame ijara pu namahuna 'iamana.

⁶ Pu arename va'ajime arara kajino Godoni Ira mamaa kaji najahe 'ee ea atama 'uniravi'inijjahija vejume maraniara.

Heroti Puruva Retiajina
(Matiu 14:1-12; Maka 6:14-29)

⁷ Heroti ka'ene 'ajoha'inijara uneka ka'ene renuji henajaho ea 'ahopo ijá 'wava Joni kú'o 'urinana 'wavuma henarena hu puruva reju-makame niho'o jumana.

⁸ Ea 'aho'a ijá 'wavare Iraiija kú'o 'unama roana 'wavume 'aho'a ijá 'wava Poropeti nitama 'waravi'inijara kú'o 'urina roana 'wavara.

⁹ Herotira ijá 'iama Nara Joni oni húmata ahatumahuta kaivo Ea ka'ene iviamaa pinana 'uriju'e na hejukaho irarane? 'iamana. 'Enarena hu Jesu ka'i 'ahau'e niri'i hinuna.

Jesura Ea Mapoka (5,000) Tuasamahajina
(Matiu 14:13-21; Maka 6:30-44; Joni 6:1-14)

¹⁰ 'Enarena apasoru 'unama roe Jesu pura raka ka'ene vejajaho 'waravara. 'Ejume Hu pu aherame ara ka'ene Petasaita 'wavujino pu pusumano va'ajivara.

¹¹ 'Ejumakame ea mapoka kajipo henareja pu 'ararihia va'ajivara. Hu pu 'ajorame 'ee aneja vene Godoni arijihuni vu'a 'warama 'ee ea ka'ene venae maranihuna ura renajija vejume maraniara.

¹² Vea va'o'irono ve'eme Huni ea iropu ropu no'o roe ijá 'wava Ea ikija irechamie arara ijino va'e 'iruma sarama ine 'ee notua. Ijihuni maijaho ike kwaakaho savasakúna 'wavara.

¹³ 'Enakavi'i Jesura ijá 'iama Jara 'iruma vajihe ija 'iamana. Pu eha vene ijá 'wava Nú kija no'one 'ee puretia iropu ijano navu. A ura rena'amajaho nú va'e 'iruma 'imene roe ea kija vajihe ija 'wavara.

¹⁴ Parua niho'o mapoka mapoka'e (5,000) hijara. Hu Huni tisaiporu ijá 'iama 'Warave pu nia ani ani ea mapoka (50) ruha pini hije vu ruha pini ea mapoka (50) hina apena va'a 'iamana.

¹⁵ Huni tisaiporu Hura 'warama ja'ina'e vene 'waravume pu asuma hijara.

¹⁶ Jesura puretia iropune kija no'o 'eke akúpi 'ahi nia niri'i Godiho teamani 'wa'i kaivo tu-achame Huni tisaiporua vajihume pu 'eke ea kaji vajihara.

¹⁷ Pu ijume tú'amana. 'Ejume pu pwina ka'ene tú'avume irechavajaho tuja iropu ropu no'o 'eke vejume itu'usahara.

*Pitara Jesu Rona 'Waramajina
(Matiu 16:13-19; Maka 8:27-29)*

¹⁸ Na'ii pini Jesuho huhusu Huni tisaiporua pu'úmo hine siporua 'onana. 'Enuva'o Hu pu aporama ijá 'iama Ja vwihajujaho ea mapokakija Na ea irane 'wavure? 'iamana.

¹⁹ Pu Hu ijá 'wava Ea 'aho'a A Joni Papitisitana 'wavume ea 'aho'a A Irajana 'wavu'e ea 'aho'a A poropetia nitama hijajipo kú'o 'urine hinu 'wavura 'wavara.

²⁰ 'Enakaivo Hu pu aporama ijá 'iama Ja ichá'ina vwihajo? Ja Na irana rojo 'iamana. Pitara ijá 'wama A Keriso ka'ene Godoni rena roajina 'wamana.

*Jesura Ahia Apene 'Ee Kwahuniji Rone
'Waramajina*

(Matiu 16:20-28; Maka 8:30-9:1)

²¹ 'Ejume Hu rurame ea pa'wara'avarono
'waramana.

²² Hu pu ijá 'iama Ema Puni Harihijaho
ea mama'ina 'ee Sikuraipia epo veje haha
ni'ima'ura hiame 'ee pu pataaro'eja. 'Ene pu
Hu 'anae kwame na'ia no'opisu namareje kú'o
'urihuna 'iamana.

²³ 'Enarena Hu pu ijá 'iama Ea irara Nuni túna'i
ro'i ve'amajaho hu huni oja makame mwe'a
kakino huni uneunecha mapoka maki'i kaivo hu
huni korosia apene Nuni túna'i ro'amana.

²⁴ Ea irara huni hiiji ori ni'ajara'amajaho huni
hiijahó ranahuna. 'Ene ea irara huni hiiji
Nunijihuna'e Godoni vu'a mai maiu'ini jihuna'e
rana'amajaho hu huni hia 'unanahuna.

²⁵ Ei pini uneunecha ka'ene mwe'aka ke-
hunijaho huna rerana'eje hia nimaa nimai ijí
asina'ipisa hu maa iraka apeja'e?

²⁶ Ea irara Nunijihuna'e Na pataarorihe 'ee
Nuni ira pataaro'amajaho vea ka'ene Emaa
Puni Harihijara Huni harura 'ee 'ona oji'ina
arira maijhipuni harura 'ee Amoni harura vaji
ro'amajaho hu 'u'o pataarohuna.

²⁷ Na nimaa nimaa ja 'waravu. Ea ka'ene ja ike
namijukija 'aho'a mai'o pakwamasa'eje Godoni
Ara roe kahuna 'iamana.

Ta'arohe Ani'ina Renajina

(Matiu 17:1-8; Maka 9:2-8)

²⁸ Hura 'waramajaho na'ia iropu no'opisu
pa'are'eme Jesura Pita ho Joni ho 'ee Jemisi ho

ijano aherame huri'a 'ahi siporua'e 'o'i 'ahaume va'ana.

²⁹ Hu hine siporua'e 'o'eme Huni niura niho'o ta'arohe ani'ina rene 'ee Huni ateha niho'o sa-jasa'ina'e 'ee hanaji'ina'e renana.

³⁰ Ni'aha kwino ea no'ohe'i pu pu'úmo namine vu'a 'wavara. Ea kajija Irai'a'o Mosisi una.

³¹ Pu niho'o hanana para'eme namine Hu hu'úmo Hura raka ka'ene mai'o Jerusaremi venareje vahunijihuni vu'a 'wavara.

³² Pita ho napuhwa pu'úmo nii vahivume notu-ara'omo 'urine nia niriuni'eme Huni hanaji'ina 'ee ea no'ohe'i pu pu'úmo namijajija kivara.

³³ Ea kajija Hu raname va'ejule Pitara Jesuho ijá 'wama Natohwe nú mamaa vena ro hijara. Nú ara vene pina One pina Mosisi one pina Irai'a ona'e vehuna 'wamana. 'Enakaivo hu nimaa raka ka'ene 'waramajaho pavwihaji'i 'waramana.

³⁴ Hu ijí 'wara'eme 'imiti puni huri saturihume Huni pwehija niho'o tea junamana.

³⁵ 'E'eme ijí 'imitia vaja kajino ira rena rouma he'eme ijá 'iama Ikaho Nuni Hariha ka'ene Nara iji pijahujinakúne Huni ira he'avara 'iamana.

³⁶ 'E'eme vu'a ka'ene hejajaho pa'are'eme Jesuho Huhusu ijí naminana. Ijihuna'e pu irano'a areme ira parasahareja uneka ka'ene vea kajino pu kavajaho ea 'aho'a pa'waravara.

Jesura Paruisea 'Avena Sisei Rosamaji Vejume Maranajina

(Matiu 17:14-18; Maka 9:14-27)

³⁷ Ijihuni sú'uha kajino huri'a are'i kaivo arihe ro'eme ea mapoka kajipo roe Hu piunavara.

³⁸ Heha! Ea pina ea rira kajino namine ijá 'umena Najuhi'ine na A jariravukúne nuni hariha ike kama. Hu nuni hariha nikwinu'wina.

³⁹ Ike kama! 'Avena sisei kajara ajivu'e emaavaji'i 'unama apene onavu'e mwe'i 'one kuchikuchivi'i ira sapa ani re'ēju'e namuna. Hu majamano veju'e hu hiamuna kaivo na'ia kwinu kwino paajima rurahuna.

⁴⁰ Na Oni tisaiporua jarirame pura veje use'avarono 'waravura kaivo pu areri pavejara 'wamana.

⁴¹ Jesura eha vene ijá 'iama Panimaa roji'ina ka'ene ea sisemaakije panimaa rojo? Na na'ia icharu ja pu'úmo hi'ejo? 'Ene Na na'ia icharu ja najaha apene va'ejo? 'iamana. 'E'ikaivo vu iji'a ea kajaho ijá 'wama Oni hariha ikino ahema roa 'wamana.

⁴² Hu sesamaa kajaho ro'eme 'avena sisea kajara 'anaa pi'onavume mwe'i 'one kuchikuchimana. 'Ejume Jesura 'avena sisea kajaho 'waravume 'ariha va'ume sesamaa kajaho marajumakavi'i omaha mahana.

*Jesura Kwahuniji Kú'o Nahama 'Waramajina
(Matiu 17:22-23; Maka 9:30-32)*

⁴³ Ea kajipo ijí Godoni harura natohwa kaji kavajaho oja hwa'usahana. Pu ea mapoka ijí Hura uneunechaka mapoka ka'ene venaji kamareja oja hwa'usaha'eme Hu Huni tisaiporua ijá 'iama

⁴⁴ Nara 'waravujaho niho'o parunami'avara. Emaa Puni Hariha apena ea 'ahopuni ija tahi ranahuna 'iamana.

⁴⁵ 'Enakaivo Hura 'warama jihuni maijaho mai'o pahejara. Pura hehunijaho vaji namujara juvumakame pu pahejara. 'Enakaivo pu tea junavume paapovara.

Irara Natohwane?

(Matiu 18:1-5; Maka 9:33-37)

⁴⁶ 'Enarena Huni tisaiporu puni vaja kajaho ea irara ni'ina 'wamareja hine nakaravara.

⁴⁷ Jesura pu iraka ka'ene vwihajujaho ki-marena sesamaa pina apena roe Huni rori ranavume nami'eme ijá 'iama

⁴⁸ Ei pini Nunijihuna'e sesamaa ikera'ina hami 'aha'amajaho hu Naa'e hami 'ahihuna. 'Ene ea irara Naa'e hami 'ahi'amajaho Godi ka'ene Naa'e ranamiume rouji 'ajome hami 'ahaa avahuna. Ea irara ma'u'ua rena joni vajakino hi'amajara ea natohwa rehuna 'iamana.

Ea Irara Ja Pu'úmo Paninakaramujaho Jona

(Maka 9:38-40)

⁴⁹ Jonira eha vena ijá 'wama Natohwe nú ka'eme ea pina Oni ihi 'urahi'i 'avena sisea siom-ahume nú hu are'amarono 'waravara. Ijihuni maijaho hu nú pu'úmo pa'urahe onuna 'wamana.

⁵⁰ Jesura hu ijá 'wama Ja paki'eje tanu'ura'ava. Ijihuni maijaho ea irara ja pu'úmo paninakaramujaho hu ja pu'úmo renuna 'wamana.

Sameria Vaji Ara Pini Jesu Pataarohajina

⁵¹ Hura vahuni vea nitura'eme 'urine aneja vene Jerusaremi vahuna vwihaji'i hinana.

⁵² Hu ijí va'amarono ea nimako irechami-ume pu va'e Sameria opuni ari uneunecha 'eke amairi'irono va'ajivara.

⁵³ 'Enakaivo ara kaji'urijija pataarohara. Iji-huni maijaho Hu Jerusaremi va'ujihuna'e pu pataarohara.

⁵⁴ 'Ejume pu ijí kamareja Huni tisaiporu Jemisi'o Joni'o ijá 'wava Natohwe A ura rena'amajaho nú 'warave vena kahi akúpa 'ahi rena ariha roe pu rena'ena 'wavara.

⁵⁵ 'Ejume Hu aromakivi'i pu 'uraraha ijá 'iama 'Avena iraka sa'inijara avanujaho ja mai'o pa-hena pakavu?

⁵⁶ Ijihuni maijaho Ema Puni Harihijara roajaho emaa puni hia patiraku'i 'ahaume roana kaivo emaa'e ni'aji'i roana 'iamana. 'Enareja pu ari pini va'ara.

Jesu Pa'arariha'iro 'Unama Savujina
(Matiu 8:19-22)

⁵⁷ 'Ejume pu 'unama toi va'eme ea pini Jesu ijá 'wama Kwaa ichihichihi va'amajaho na A hu'úmo vuhuna 'wamana.

⁵⁸ 'Ejume Jesura ijá 'wama Achi'a mwe'i vaji ahejure 'ee uka nesa rukina kaivo Ema Puni Harihijara ruha ka'ene nene 'ee siheria vena hihuna pa'ana 'wamana.

⁵⁹ 'Ejume Hu ei pina ijá 'wama 'Ararihie roa 'wamana. 'Enakaivo hu ijá 'wama Natohwe ijinakúne asinamie na marako va'e nuni oma apene kwananavuma 'wamana.

⁶⁰ 'Enakaivo Hu ijá 'wama Ea ka'ene kwavi'ina kajaho maka'eje kwamasahuna kajipo apena va'e ranava kaivo a va'e Godoni arijihuni vu'a ea 'aho'a 'wara'amana 'wamana.

⁶¹ 'Ejume ea pina 'u'o ijá 'wama Natohwe na 'arariha'ejakúne 'wive na va'e kachihu nuna marako'a 'ajorame rouma 'wamana.

⁶² 'Ejume Jesura ijá 'wama Ea irahipo aneja vene juara meji'i hine majamano aroma niriujija niho'o Godoni 'unamijino vahuna areri pana 'wamana.

10

Jesura Ea Mapoka Irechamiume Va'ajina

¹ Ijihuni túna'i Natohwijara ea mapoka mapoka (70) iji pijihe ea no'o no'o irechamiume pu urasahe Hura ara 'ee kwaa ka'ene rohunjino va'ajivara.

² Hu pu ijá 'iama 'Iruma mapoka marana navu kaivo ea ka'ene ijihi 'eke ahuma usehunijaho niho'o kwinu kwinuna. 'Enajihuna'e ja Natohwa ka'ene 'iruma anesuri jihuni siporua 'ojakame Hura ea 'aho'a irechamie ijí 'iruma kaji 'eka ahuma use'avara.

³ Heha! Va'ajiha! Na ja irechamiujaho areri sipia 'u'ua 'uanea puni vaji irechamiu ja'ina'e irechamiu.

⁴ Ja pausia pa'eke tuja pa'eke mumora hwana pa'eke 'ee ea 'unamutoa pa'ajora'avara.

⁵ Ja va'ajime ea 'ahopuni sei va'avajaho maraku'a 'ajorame ijá 'i'avara Matauvi'inijaho seikino ja pu'úmo na'amana.

⁶ Ea ka'ene sea kajino hinujaho matauma hijujaho oja mahi'ina'e re'amajaho ara 'u'o matauma hihuna ka'ene 'ajomajaho makave ijino hu hu'úmo na'amana. 'Enakaivo pa'ana'e

re'amajaho oni matauvi'inijaho kú'o apene va'amana.

⁷ Ijĩ sea kajino hiji'ĩ 'iruma iraka ka'ene vaji'avajaho i'avara. Ijihuni maijaho ea ka'ene kaukaraa veji'ina puni eha apejura. 'Ene ja paarihe sei pini ajima ariha ajima ariha o'avara kaivo sea nikwinu hi'avara.

⁸ Ja ari va'eje ea irahipo 'ajorame 'iruma iraka'e joni una'ĩ irechave ki'avajaho i'avara.

⁹ Atakina ka'ene ara kajino hijujija veje maranie 'ee ea kajija ijá 'waraha Godi oni arijaho joni romai roana 'i'avara.

¹⁰ 'Enakaivo ja ara pini va'eje pu ja pa'ajorave ki'avajaho va'e ma'aha riri naminareje ijá 'i'avara.

¹¹ Núni mumora hari saina ka'ene amama navujija taireve ari'eje Godoni ara nimaa nimai joni rori roana kaivo ja pataarohu 'i'avara.

¹² 'Enakaivo Na nimaa nimaa 'waravu. Veá ka'ene 'otua ve'avari vejíaho ea kijahija niho'o ni'ina ani'ina rehuna. Kwaa ka'ene Satami 'wavujino renajaho asimareje niho'o ani'ina rehuna.

*Ara Ka'ene Panimai Roji'inijihina
(Matiu 11:20-24)*

¹³ Ja ea ka'ene Korasini hine 'ee Petasaita hijujija eha sisea akehuna. Ijihuni maijaho Na joni ari uneunecha ea areri pavejura veju'ukame ja panimaa roju kajihuna'e ja eha sisea akehuna. Na Taia 'ee Sairani ija'ina'e ve'ipisa pu niho'o maraku'a puni sisea niaremamaa areva'a.

¹⁴ 'Ena'omo na nimai ja 'waravu. Veá ka'ene Godira mwe'akaki 'otua venuni vejíaho kwaa iha

Taia 'ee Sairani ijija jara eha ka'ene ni'ima'ura ape'avaja'ina'e paapehuna.

¹⁵ 'Enakaivo 'ú ja Kapeniami orakija ja ma joni haha kakino 'eka kahino Godoni ari va'iro avajo? Ja niho'o kwaa ka'ene veni renuni kwaa ijino (Hetisi) vahuna.

¹⁶ Ea irahipo joni ira he'avajaho pu Nuni ira hene avahuna. Ea irahipo jaa'e pataarora'avajaho Naa'e pataarorihe avahuna. Ea irara Naa'e pataarori'amajaho hu Godi ka'ene Naa'e ranamiume rouji pataarohe avahuna 'iamana.

Ea Mapoka Ijipo 'Uname Temarasahi'i Roajina

¹⁷ Ea mapoka mapoka (70) ka'ene irechamiume va'ajija 'uname mari'uvi'i ijá 'wava Natohwe Oni ihi rejume 'avena sisese nuni ira niho'o hene vejara 'wavara.

¹⁸ 'Ejume Hu ijá 'iama Na ka'eme Setani kahino akúpa 'ahi vea puna'i pi'i'eme 'onana.

¹⁹ Ike heha! Nara ja harura mihujihuna'e ja tapara 'ee suaka sisea ka'ene amari hiju jihipuni 'ahi namihuna kaivo pu pavenae kwamasahune 'ee naka mapoka ka'ene hijujija mai'o ja paru-arahihuna.

²⁰ 'Enakaivo 'avena siseapo joni ira hene vejajihuna'e ja patea mana'avara kaivo joni iha ka'ene kahi akúpa 'ahi veju'e namujihuna'e tea-mana'avara 'iamana.

Jesura Mari'umajina

(Matiu 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Ijí vea kajino Godoni 'Avenijara vejume Hu tema'eme siporua 'one ijá 'wama Amo

ka'ene akúpa mwe'a ijihuni Natohwiji'o Na teimani 'wavujihuni majaho Ara uneunechakija ea ka'ene hene vwihaji'inijihija nuhieme vaji navume pu pakavumakivi'i kasimaaru najahana. Amo Oni ura ijaho ijara ura renana. 'Ejumakame A avanana.

²² 'Enakaivo uneunecha ka'ene mapokijija Amora Nuni ija tahi irechamana. Ijihuna'e eaka mapokijija Godoni Harihihaho pakama pahejura kaivo Amora hena kamuna. 'Eju'e eaka mapokijija Amoho pakama pahejura kaivo Hariahi kama henuna. 'Enakaivo Hariahi ura renujiru Omaha najahuna 'wamana.

²³ 'Enarame Jesuho aroma Huni tisaiporu kivi'i hemi ijá 'iama Nia ka'ene jara kivuke kihunijija merajihana.

²⁴ 'Enajihuna'e nitama poropetia 'ee kinia mapoka pu ura jara kivuja'ina'e pu ki'iro 'ahiara vo pu niho'o areri pakivara. 'Ene pu jara heju kaja'ina'e he'iro 'ahiara vo pu niho'o areri pahejara 'iamana.

Sameria Ora Ea Mamaijihuni Haa

²⁵ 'Enakaivo heha! Roia pini roe Hu vena ka'i 'ahaume ijá 'wama Najahi'ine na ichá'ina'e vene majama hihuna ape'ejo? 'wamana.

²⁶ Hu ijá 'wama Varapa vajijaho iraka'e vejare? A ichá'ina taha kamo? 'wamana.

²⁷ 'Ejume ijí ea kajara eha vena ijá 'wama A oni Natohwa ka'ene Godiho ni'aha kwinu oni oja 'ee oni 'avena 'ee oni harura 'ee oni vwihaijaho maho'o vaja'amana. 'Ene ara oni haha'e vwišanu ja'ina ea ka'ene oni rori hijujija oja mi'amana 'wamana.

²⁸ Hu ijá 'wama Oni ehijaho niho'o nimaikúne ijá venareje a majama hihuna ape'ena 'wamana.

²⁹ 'Enakaivo ea kajara huni 'unama'e amairia 'ahaume Jesuho apoma ijá 'wama 'Ú nuni rori hinujaho irane? 'wamana.

³⁰ Jesura eha vene ijá 'wama Ea pini Jerusaremi rene Jeriko va'eme anuameji'inapo piunamareja hu apene 'anae 'ee ateha isokunahe 'anauva'o ranavume ijino kwame ojaru 'oji'i namana.

³¹ Hu ija'ina ve'eme pirisiti pina 'unama kaji-huna kajino vai'i kavu'e ea kajaho navu kavi'i rori tumahe va'ana.

³² 'Unama kwinu'ina kajino ea ka'ene Rivai 'wavujaho ijihuna kajino roe ea kajaho kamarena hu 'u'o nii tihi kakavi'i tumahe rori va'ana.

³³ 'Enakaivo Sameria ora ea pini 'unama kaji-huna kajino roe ea kajaho kame hu niho'o temume oja tura'i 'ahaana.

³⁴ Hu huni va'e 'weru 'ee 'wainia usetie 'ee panesia hwamaharena apene huni tonikia 'ahi raname va'e nú'úha pini raname 'ajoaha hinana.

³⁵ Ijihuni sú'uhijino hu monia oma no'oheli sirirame ijí ea ka'ene ara'e 'ajohi'ina kaji vajahana. Hu ijí ea ka'ene ara kaji 'ajohi'iniji ijá 'wama A eakaho 'ajoha hi'amana. 'E'eje na kú'o 'unama roe ara huni hahi oni monia ka'ene ato'aru'amajaho na eha mahuna 'wamana.

³⁶ Iji'a ijá 'wama A vwihanujaho ijí ea no'opisu vaja kajino irara huni romaijahune? 'wamana.

³⁷ 'Ene hu ijá 'wama Ea ka'ene hu numimajina 'wamana. 'Ejume Jesura ijá 'wama Va'e ija'ina ve'amana 'wamana.

Jesura Mata'o Meri'o Ki'irono Va'ajina

³⁸ Pu va'ajime va'e ara pini use'eme napara iha Matara 'ajorame huni sei aherame va'ana.

³⁹ Huni 'u'ua iha Merina'omo hu Natohwi ji-huni mumora rori asuma hine ataa apúsame Huni vu'a henana.

⁴⁰ Mataho kaukara mapoka ka'ene hu venajara túkiravume roe Hu ijá 'wama Natohwe nuni 'u'ua kaukara mapokakija maki'ēju'e na nanasumano vejujaho A ichá vwihano? A hu 'warave roe na ni'ajihama 'wamana.

⁴¹ Natohwijara eha vena hu ijá 'wama Mata Mata a uneunecha niho'o mapoka'e hine vwi-hanare'e oja hianavu kavu.

⁴² 'Ene uneunecha kwinu kwino mama'ina navu. 'Enakaivo nimaijaho nikwinu'wina. Iji-huna'e Meriho 'unama nimaiji piunamana'omo niho'o paapena ruvahuna.

11

Jesura Siporua 'Ohuna Najahajina

(Matiu 6:9-13; 7:7-11)

¹ Na'ia pina Hu kwaa pini hine siporua'e 'onana. Hu 'ojume pa'are'eme Huni tisaiporu pini roe ijá 'wama Natohwe areri Jonira huni tisaiporu najaha ja'ina'e siporua'e 'ohuniji najuha 'wamana.

² Hu ijá 'iama Ja siporua ika'ina 'o'avara. Amo Oni iha niho'o nimaa nimaa'omo A roa nú 'ajohua.

³ Vea kwinu kwinu 'iruma ka'ene areri ihuniji vajúha.

4 Núni sisea vwihanúa arema. Ijihuni maijaho nú 'u'o ea 'ahopo sisei 'ahúujaho nú vwihanie arevura. 'Ene paaherume vena kivuri vajijaho va'amana 'iamana.

5 Hu pu ijá 'iama Ja ei pini napura rukina'e re'ira'omo na'ia rira mu'oi va'e ijá 'wava'e napura nune puretia no'opiso vaji'irakúne na túna'i oni puretia eha vajahuna.

6 Ijihuni maijaho nuni napura kwaa jori rene roe iviamaa nuni sei roana kaivo nara unekaka mahuna pa'ajihuna'e 'waravu 'wamana.

7 'E'eje oni napura kajara kahino sea vaji eha vene ijá 'wa'ipisa Siuna arema na vwicha níkume sesahu nu pu'úmo ninejura'omo na pa'urine une-unecha 'eka vajahuna 'wava'a.

8 Na jaa'e 'waravu. Hu pa'urine pureti pamaha kaivo a huni napuri roe paju'ika'i hine jarimujihunihahi hu 'urine uneunecha mapoka ka'ene hu icháru ura renujaho vajaha'a.

9 'Enajihuna'e Na jaa'e 'waravu. Ja hine jari'avajaho vajihuna. Ja hine sara'avajaho piunihuna. Ja hine 'ana'ana'avajaho tirausahuna.

10 'Ene ea irara jarimujaho hu 'ekuna. 'Ene ea irara samujaho hu piunimuna. 'Ene ea irara 'ana'anaujaho jara'usahuna.

11 'Ú ja omahwaha harihu jopo roe kija'e jarira'ipisa ja tapara'e vajiha'e?

12 'Enavo pu 'u'ora kuha'e jarira'ipisa ja suaka vajiha'e?

13 'Enakaivo ja ea siseakija joni harihija swara mamai vaji'avajaho joni Oma ka'ene akúpa 'ahi hinuji jari'avajaho Hura Huni 'Avena mihuna 'iamana.

*Jesune 'Ee Pierisiparu
(Matiu 12:22-30; Maka 3:20-27)*

¹⁴ Hu 'avena sisea ka'ene ira pa'waravi'inijaho 'waravume 'e'una va'eme ema kajaho aneja vene ira 'waramana. 'Ejume ea mapoka kajija niho'o oja hwa'usahara.

¹⁵ Ea 'aho'a ijá 'wava Ea ikaho Pierisiparu 'avena sisea puni natohtwijara harura mahu'e 'avena sisea 'waravu'e usevu 'wavara.

¹⁶ 'Ejume ea 'aho'a Hu vena ka'i 'ahiume 'ejahae ijá 'wava Veje aacha pina akúpa 'ahi rene roa kava 'wavara.

¹⁷ 'Enakaivo Jesura iraka ka'ene pura vwiha-jajaho nikimarena ijá 'iama Kwaa ara irahipo irecharama va'e nia ani ani hine 'arahi'i hi'ipisa pa'areja'a. 'Ene ara irahipo ahaama hi'ipisa ariha pa'areja'a.

¹⁸ 'Enajihuna'e Setanira ahaama hi'ipisa huni kwaa arijaho ichá'ina'e namija'e? Ijihuni mai-jaho ja ijá 'wavo Na Pierisiparu oni iha 'ahi 'avena sisea 'waravu'e usevu 'wavu.

¹⁹ 'Enakaivo ja vwihaajuhajo Nara Pierisiparu oni iha 'ahi 'waravu'e 'avena sisea usevu 'wavu kaivo joni harihija irahuni iha 'ahi 'waravu'e usevure? Ijihuni hahi pura joni 'otua vehuna.

²⁰ 'Enakaivo Nara 'avena sisea ka'ene 'waravu'e usevujaho Godoni ijijara reju'e avaujaho Godi oni arijaho ni joni roana.

²¹ Ea ka'ene harura rukinijara huni ara juha ha-jaa vene 'ajohujaho huni kukua maaaa navura.

²² 'Enaka'i ea ajisina huni ajira asimajara roe 'anae huni juha hajaa ka'ene hura 'eke tarera veji'i hinujaho 'etujahe huni kukua vajúsarama

'ekura.

²³ 'Enakaivo ea ka'ene Na hu'úmo parenujaho hu Nuni pwina pana. 'Ene ea Na hu'úmo parene ea nianaujaho hu veju'e pu jirijiri varanavura.

'Avena Sisei Kú'o 'Unama Roajina

(Matiu 12:43-45)

²⁴ Ve a ka'ene 'avena sisea emahuni haha 'ahi hinujara ru'e'unujaho hu va'e kwaa toa pa'ajino va'e ojuta hwehuna samujaho pakamuna.

²⁵ 'Enare'e hu ijá rohune Na kú'o 'unama va'e ruha ka'ene nara hijujino va'uma. Hu 'unama vai'i kavu'e ruha kajaho ea pahiju kaivo túa 'anae amairiana.

²⁶ 'Enareje hu va'e napuhwaha 'avena sisea 'aho'a iropu no'o ajisinijija aherama roe ijí hihuna. 'Ena'avo maraku'ijaho eakaho sise'i hinana vo iviamaa sisei maa hina parahuna 'iamana.

Temara Nimaijina

²⁷ Jesuho ijá 'wame pa'are'eme napara pini ea rira kajino 'urina ira ajira ijá 'umena Napara ka'ene Aa'e nahenae 'ee A musa vajahajaho Godi merajahana 'umenana.

²⁸ 'Enakaivo Hu ijá 'wama Ea ka'ene Godoni vu'a hene vejujaho ijihija Godi merajihuna 'wamana.

*Emapo Areri Pavejuji Veja Ka'irono
Mi'imi'ivajina*

(Matiu 12:38-42)

²⁹ Ea mapoka kajija Huni rora kajano ani re'eme Hu aneja vene ijá 'iama Ja ea ka'ene iviamaa 'urijakija niho'o sisea. Ja aacha sarama

'warivu kaivo aacha pina pamihuna kaivo Jona oni aachajiruna.

³⁰ Areri Jonara Ninava opuni aacha renaja'ina'e Ema Puni Harihijaho iviamai ea ka'ene hiju jhipuni aacha rehuna.

³¹ 'Ene vukú'o vea ka'ene Godira 'otua ve'amani veijino vea va'e 'onu karo'i puni kwinia ka'ene hinujara Godoni una'i ja pu'úmo namine namahuna. Ijihuni maijaho ike kwinia karo'i kwaa jori hinujaho roe Saramanira kora mamaiji 'waravume henana. 'Enakúne heha! Ea ka'ene Saramani asimani eijaho iviamaa iki joni vaji hinu.

³² 'Enakaivo vea ka'ene Godira 'otua ve'amani veijino ea ka'ene Ninava orijija pu Godoni una'i ja pu'úmo namine ja namahuna. Ijihuni maijaho Jonara najahaji pu hena nimaa ronareja puni sisea arevara. 'Enakúne heha! Ea ka'ene Jona asimani eijaho iviamaa iki joni vaji hinu.

Haha Huni Hanaji'inijina
(Matiu 5:15; 6:22-23)

³³ Ea pina naheha pa'ene si'udara vaja irechavu'e navura kaivo pu icha ka'ene naheha'e 'unamiuji 'unavu'e ea mapoka kavi'i roa ajivura.

³⁴ Hahijihuni naheha ijaho nijina. 'Ena'omo joni nia kajara marana paranujaho joni hahaka mapokijaho maho'o hanana paranuna. 'Enakaivo joni nia sisera'amajaho joni hahaka mapokijaha maho'o nutuma nahuna.

³⁵ Joni haha vaji hanaji'ina ka'ene namujaho paveje nutuvi'ina re'amana.

³⁶ Joni haha mapokijaho hanana na'i kaivo pina panutu'ipisa niho'o natohwa'e hanaja'a areri ja

naheha 'ena irechavu'e namare'e hanana paraju
ja'ina'e reja'a 'iamana.

*Jesura Parasia 'Ee Varapa Tamana Najahi'iniji
Namahajina*

(Matiu 23:1-36; Maka 12:38-40)

³⁷ Hu ijaho 'waravume pa'are'eme Parasia pini
va'e huni sei 'iruma i'amarono ona 'waramana.
Hu va'e 'aijua rori asuma hine 'iruma i'i 'ahaume
venana.

³⁸ 'E'eme Parasia Jesu ka'eme Hu Huni ija
paso'i ijume kamarena hu niho'o tatamana.

³⁹ 'Ejume Natozwi hu ija 'wama Parasia kapu-
sia 'ee tevua huraru sovura kaivo joni vajijaho
niho'o nesa 'ee sisei ani rene navura.

⁴⁰ Vwiha pa'akije 'u Godi ka'ene hura venajaho
vaja 'u'o pavenane?

⁴¹ 'Enakaivo joni vaji iraka ka'ene navujaho
ea ka'ene uneunecha pa'ajihi vajihakame joni
uneunecha mapokakija mamai reja.

⁴² 'Enakaivo Parasia joni eha sisea niho'o
ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho ja taisia ka'ene
Godi vajahajaho senisia 'ee siaa ani ani'ina
juasi'i navujija vajihura kaivo ja 'unama maijaho
pataarohe 'ee Godi oja pamahura. 'Enakaivo
ikaho uneka ka'ene ja veji'i ea 'aho'a paasinami-
hune sa'ina avajura.

⁴³ Ja Parasia joni eha sisea niho'o ni'ima'ura
namu. Ijihuni maijaho ja Sinakoku vaji una'i
ikikami hihuni tiniji ura renaura. 'Ene ja maketia
vaji emaapo pu ja 'ajorahuna'e ura renaura.

⁴⁴ Joni eha niho'o sisei namu. Ijihuni maijaho ja
areri eucha ka'ene ea savaji pahena paki'i kaivo
ijihuni toi 'urahoju ja'ina veju 'wamana.

⁴⁵ 'Ejume roia pini eha vene ijá 'wama Naja'ine A ija'ina'e 'warumujaho núǎ'e 'uraruhe avanu? 'wamana.

⁴⁶ 'Enakaivo Hu ijá 'iama Ja roia 'u'o joni eha sisea niho'o ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho ja ea ahija mama'ina vaji'i kaivo ni'ajihe iji 'unira 'urihuna pana.

⁴⁷ Joni eha niho'o ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho ja eucha mavarasa'ina poropeti epuna vejura kaivo emahu jopo 'anume kwamasahara.

⁴⁸ Joni amuhipo poropetia ka'ene 'aniajaho ja nihena kimare'e pura raka ka'ene veja kajaho nijina 'wavu. Ijihuni maijaho ja hine puni eucha amairie veju.

⁴⁹ Ijihuni hahi Godira Huni vwiha vajijino ika'ina 'warumana. Nara Nuni poropetia 'ee apasoru irechamie vu'akame ea 'aho'a pu 'anie kwamasahe 'ee ea 'aho'a ruarahuna.

⁵⁰ 'Enajihuna'e ea ka'ene iviamaa 'urijajipo vea ka'ene mwe'a'e aneja vejajino rene poropetia 'aniajihuni eha akehuna.

⁵¹ Eporu ka'ene ea aririjihuni 'aa arihaji rena roe Jakaraia oni 'aa ka'ene Temiporu 'ee swasa vejuri 'aijua rira mu'oa kaji 'anaji ro 'e'unana. Na ja 'waravu. Ijihuni eha ijaho eaka iviamai hijukipo akehuna.

⁵² Ja roia joni eha sisea niho'o ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho hena kahuni kiijahoj ja apena ruva'ara kaivo ja 'u'o pava aruvara. 'Ee ea 'aho'a ka'ene va'e aru'i vejajaho ja tanuvara 'iamana.

⁵³ 'E'eme Hu ara kajaho are'i va'ajaho Sikuraipia 'ee Parasia Jesuho niho'o apene 'urarahe uneunecha mapoka'e ani ani'ina apovara.

⁵⁴ Ijihuni maijaho Hura unenu'u pina sisea 'waravakame Hua'e apena nama'irono avajara.

12

Aroaroti Namijuji Ronarena Jujuvua
'Waramajina
(Matiu 10:26-27)

¹ Ea mapoka'e Huni rora kajaho ani rene ajime ateji tauta'aravi'i hi'eme Hu Huni tisaiporu amura Peresi rone ijá 'iama Ja hami Parasia puni isitia ki'avara. Ijihuni maijaho pu ira'asina.

² Uneunecha mapoka ka'ene vaji navu'e ea mapoka pakivura'omo túna'i samahirahuna. 'Ene ea mapoka hemi navujaho ni'i ni'i hena kihuna.

³ Vu'a iraka ka'ene nututi jahejajaho ja samau-mai 'wara'avara. 'Ene vu'a ka'ene sei vaji koravajaho ja ata huri namine 'ume'avara.

Irá Juhahunijina
(Matiu 10:28-31)

⁴ Ehu nune Na nimaa ja 'waravu. Ike haha huriji erapo 'anaa kwahuniji ja ju'ava. Pu areri ijihuni túna'ijaho unenu pina pavehuna.

⁵ 'Enakaivo ja irá juhahunijaho Na ja 'warahuna. Godi ka'ene areri 'anaa kwavakavi'i pi'onama'e veni vahuniji juha'avara. I'a Na ja 'waravu. Hua'e juha'avara.

⁶ 'Enakaivo 'ú ea uka iropu ma'u'u maa toia no'o 'imejure? 'Ena'avo Godira ijí uka ma'u'u maa kajija hena ki'uju'e hijura.

⁷ 'Ene ijí joni húmata sapasa icharo namujaho Hu nihena kamu. 'Enakúne ja paju'avara. Ijihuni maijaho jara uka ma'u'u maa kajija asitahara.

Keriso Nimai Rone 'Warahuna Ho Pataarohu-nijina

(Matiu 10:19-20, 32-33; 12:32)

⁸ 'Ena'omo Na nimaa ja 'waravu. Ea irara Na ronareje ea mapoka puni una'i 'wara'amajaho Emaa Puni Harihijara 'u'o ea kaji rone kahino akúpa 'ahi Godoni 'ona oji'ini jhipuni una'i nahama 'warahuna.

⁹ 'Enakaivo ea irara Na hemihareje ea 'aho'a panaja'amajaho ea kaji 'u'o Godoni 'ona oji'ini jhipuni una'ijaho panahama 'warahuna.

¹⁰ 'Ene ea irahipo Emaa Puni Harihi jihuna'i ira sisea 'wa'avajaho puni sisea vwihanie arehuna kaivo Godoni 'Aveni jihuna'i sisea 'wa'avajaho Hu niho'o puni sisea pavwihana arehuna.

¹¹ 'E'eje pu ja 'eka va'e Sinakoku 'ajohi'ina 'ee ea mama'ini jhipuni una'i nama'iro va'a ki'avajaho vu'a raka ka'ene 'warahunijaho oja pahiana'avara.

¹² Ijihuni maijaho ijí vea muka kajino iraka ka'ene jara 'warahunijaho Godoni 'Avenijara naja'eje 'warahuna 'iamana.

Uneunecha Rukima'ura Ka'ene Puruva Reji'inijihuni Haa

¹³ Ea pini ijí ea rira kajino ijá 'wama Najahi'ine nuni poka 'wave nuni aachia ka'ene nuni omijara irechamaji ahaama nuna vajihama 'wamana.

¹⁴ Hu ijá 'wama Ea ikera! Ea irara Na joni 'otuae hehuna iji pijihane? 'wamana.

15 Hu pu ijá 'iama 'Unama ani ani'ina ka'ene niho'o ituname urarena parajujija hami 'ajohe ki'avara. Ijihuni maijaho ema ijihuni hiijahoko kukua mapoka ka'ene huni navujipo reje hihuna pana 'iamana.

16 'Enarena Hu ike haakaho 'waramarena pu ijá 'iama Ea 'iruma niho'o mapoka ani reji'ini jihuni mwe'i soa savu'e juara 'urina paranana.

17 Hu hine hu husumano vwihanu va'o ijá rona Nara nuni 'iruma'e irechahuni ruha itu'ona paranana'omo na ichá ve'eju ronana.

18 Hu ijá rona Na ika'ina'e ve'eju. Na nuni ara tirasame mama'ina'e vene ijino nuni 'iruma 'ee kukua 'aho'a irecha'eju ronana.

19 'Enarena hu ori'ini ijá rona Na niho'o ea teamanima paraji'ina renareje na hi'eju. Na uneunecha ka'ene juara mapokijino ura renia parahunijaho 'ekuta. 'Enajihuna'e masuani hine 'iruma ine 'ee toa kisina ine teamani'eje hi'eju ronana.

20 'Enakaivo Godira ijá 'wama Ike niho'o vwiha pa'akera. A iviasi na'iakino kwa'amajaho ea irara ike kukua ka'ene ara irechama hinujaho 'eka'ena 'wamana.

21 'Enajihuna'e ea ka'ene mwe'a kakino uneunecha mapoka rukina renujaho hu Godoni una'ijino areri uneunecha pa'ana'e renuna.

*Godi Nimaa Vetihunijina
(Matiu 6:25-34)*

22 'Enarena Hu Huni tisaiporu ijá 'iama Na ja 'waravukúne jara ichá'ina hihunijaho pavwiha'avare 'ee ika'ina pavwiha'avara. Nú

'iruma iraki i'eja pavwiha'avara. 'Ene joni haha ika'ina pavwihana 'wahuna.

²³ Nú iraki núni haha nuha'ara'eja? pa'wahuna kaivo ijí 'iruma kajara venuakame majama hihuna pane 'ee ateha kajara venuakame majama hihuna pana.

²⁴ 'Enakúne ikaho vwihaha. Uka ka'ene jai-jasaha oju kare kiha. Pu niho'o puni 'ina pa'one 'ee puni 'iruma pa'eke rira kwino ahuma irechavu kaivo Godira 'iruma vajihu. 'Enakaivo jara uka niho'o asitaha parajara.

²⁵ Ja ea irahipo hine vwihananavi'i temuka ape'avajaho 'ú ijí temuka kajara veje joni hia vea pina kú'o huri ranave hi va'eja?

²⁶ Ja uneunecha ma'u'umai areri pave'avajaho ja irakijihuna'e uneunecha 'aho'akija vwihajo?

²⁷ Ike heha sinara ka'ene nechi orijija ma'opuipo 'urijura kaivo pu opuina harura pavene 'ee opuina majikaria pamarasahura. 'Enakaivo Na nimaa nimai ja 'waravu. Saramaniho nitama huni haha sarira 'enana kaivo ijí hura sarira ka'ene 'enajaho areri sinara huni nia vaja'e kimuja'ina paasimana.

²⁸ 'Ena'omo Godira sinara ka'ene iviasi mai'o navura'omo niari ato'uve veni rehunjija 'ajoha'amajaho Hu ichá'ina'e ja 'ajohahuna vwihajo? Ema ka'ene joni nimairoa ma'u'umaakije!

²⁹ 'Enakúne jara 'unama ka'ene 'iruma 'eka ine 'ee toa ihunjaho pahine sarame vwihaha'avara.

³⁰ Ike uneunecha kijahija ea ka'ene kwaa ara mapokakino hijujija hina saravura. 'Enakaivo joni Oma ka'ene kahi akúpa 'ahi hinujara une-

unechaka mapoka ka'ene ja pivusahujija nihe paranuna.

³¹ 'Enakaivo ja maraku'a Huni ara 'unamiji 'ee Huni 'unama ka'ene arimaiji saravakame iji'a uneunechaka mwe'akaki jara pivusahujaho Hura vajihuna.

*Akúpa 'Ahi Kukua Rukina Rehunijina
(Matiu 6:19-21)*

³² 'Enakúne eakije niho'o patea juna'avara. Ijihuni maijaho joni Omijaho ura rene teamama para'ēju'e Huni arijaho ja mihu.

³³ Joni uneunecha 'eke 'imenareje monijaho ea ka'ene 'iruma pa'ajihi vajiha. Ja ojono tuja ka'ene panapavi'iniji 'eka'avara. 'Ee joni uneunecha kahino akúpa 'ahi irechave ea panesi eke kapura pa'uhusa'avara.

³⁴ Joni uneunechaka mamaa kajipo na'avari tinijikano joni oja 'ee vwihijaho 'u'o ijí nahuna.

Pwea 'Aiha Veji'ine 'Ee Amairiaravi'inijina

³⁵ Ja joni kukua same amairiarama parane joni naheha 'ena pijinamie hana'eje hiha.

³⁶ 'Ene areri pwehwapo puni natohwijara ea mai'o napasí nejujihipuni sori va'ana'e ro'amarono 'ajoha hijuja'ina. Hu roe vwicha 'ana'ana'amajaho pu vwicha ni'aha kwino tirasamahuna.

³⁷ Pwea ka'ene puni natohwijara kú'o 'unama ro'amarono amairiarame 'ajaha hijujija niho'o teamana'ēju'e hiju. Na nimaa nimai ja 'waravu. Hu huni ateha apúsame 'warave asuma hi'eje hura 'iruma 'eke vajihe ihuna.

38 'Ena'omo Hu na'ia rimai ro'ena 'aho sú'usú'u vea aharasa'amaji ro'amajaho pwehwaha ka'ene niamairiarame areri rena hijajija teamanahuna.

39 'Enakaivo ja niheju sea anesurijara he'eje nesa apeji'inihara vea muka irakiji roe nesa ape'iro'ipisa hu tanurahakame hu paroe huni sea ruarahe nesa apeja'a.

40 Ijihuni hahi amairie nirisave areri rena para'eje 'ajaha hi'avara. Vea muka ka'ene Ema Puni Harihijara rohunjaho ja pakame paheji'inakúne ijá ve'avara 'iamana.

Pwea Ka'ene Uchaha Pa'aji'o Uchaha Rukiniji'o Puni Vu'a
(Matiu 24:45-51)

41 Pitara ija 'wama 'Ú Natohwe A núa'e haakaho 'warumu 'uho eaka mapokakihi 'waramo? 'wamana.

42 Natohwijara ijá 'wama 'Ú pwea irara pa-sevi'ina 'ee vwihá hami vwihaji'ine huni nato-hwijara huni pwea 'ajohe 'iruma vea 'ahi areri vajihuna'e ranamane?

43 'Enareje pwea irara kaukaraa kaji hine veji'i hi'eje vea ka'ene huni natohwijara ro ka'amajaho hu merajahuna.

44 Na nimaa nimai ja 'waravu. Hu ranave huni kukua mapoka kajija maho'o hura 'ajohuna.

45 'Enakaivo pwea siseijaho hu oja vaji ika ronununi Natohwijaho paro'eju'e 'aha jora renu ro'ika'i aneja vena huni pwea parui napari 'anie 'ee 'iruma ma ina hine 'ee toa sisea ine nana'ena.

46 'Ene Hu hine ijí ve'i kaivo pavwihane pave'eje Huni Natohwijaho ro 'e'uhuna. Vea

muka ka'ene Hura rohunjaho pakame pa-heji'ina. 'Enareje Hura heha eha mahareje ranave ea ka'ene ira'asini jhipuni tini ijino vahuna.

⁴⁷ Pwea ka'ene huni Natohwijara 'waramujaho henareje paamairiarava 'aho huni natohwijara iraka ka'ene 'waramuji pavenajaho niho'o 'aha mapoka hijahuna.

⁴⁸ 'Enakaivo pwea irara uneka sisea ka'ene hu puruva re'eme venana re'amajaho eha ma'uako akehuna. Ea irahija'e uneunecha mapoka vaji'amajaho hu areri vajiha kaja'ina'e 'ekahuna. Ea irara niho'o mapoka mapoka'e vajihujaho ea kajaho areri vajiha kaja'ina'e mapoka mapoka 'ekahuna.

Jesura Veju'e Ahaavura
(Matiu 10:34-36)

⁴⁹ Na mwe'akake veni 'ena apena jae re'amarono routa. 'Enakaivo iviamai kakaro re'ipisa areri rena paraja'a.

⁵⁰ Na vea kisini vaji va aruhuna namu. 'Enajihuna'e iji hine vwihajujaho nuni oja ahisina'e renuna'omo ijara ro pa'arehuniji kavi'i hiju.

⁵¹ Ja vwihajujaho Na matauma hihuniji apene iki mwe'i route? Na nimai ja 'waravu. Matauvi'ina pana kaivo Na ahaama hihuniji apena routa.

⁵² Iviamaikaka renareje kachi'ina iropu re'avajaho no'opisu 'urine no'ohe'i irechamia va'e no'ohe'i 'urine no'opisu irechamia vai'ina rehuna.

⁵³ Omaha hariaha ninave 'ee hariahi omaha ninave 'ee oahi 'apajaha ninave 'apajahi oaha ninave sasahi sasaha ninahuna. 'Eje pu ahaama hihuna 'iamana.

*Veiji Hena Kahuni Vu'a
(Matiu 16:2-3)*

⁵⁴ Hu ea mapoka kajija ijá 'iama Ja 'imitia ka'eju'e vea 'onuja'i savu'e kavujaho ja ni'aha kwino ijá neha pi'i venu 'wa'eju'e neha pinuna.

⁵⁵ 'Enakaivo ja he'eju'e asiasia kama'ahuni rene ikikahi 'anau'e hejulahaho vea 'e'ui venu 'wa'eju'e vea 'e'ununa.

⁵⁶ Ja ira'asinakije! Ja akúpa 'ee mwe'a kimare'e ijihuni maijaho 'waravura kaivo 'ú ja iviamaa iraka ka'ene rejulahaho pakivo?

*Ea Ka'ene Onuna'i Sena Venuji'i Amairina'amana
(Matiu 5:25-26)*

⁵⁷ Ja irakijihuna'e ojono irakijara nimaijaho pa'eke mina vene kivo?

⁵⁸ 'Ene ei pini a 'otua veta'iro vejakame ja no'o 'unama toi va'avajaho ja hu hu'úmo 'wame amairi'avara. Ijihuni maijaho hu a apena va'e 'otua veji'ina natozwi jihuni ija tahi ranamaa ve'enakúne. 'Ejakame ijí 'otua veji'ina natozwa kajara hirisima mihakame pu apena va'e tipura ranamahuna.

⁵⁹ Na nimai ja 'waravu. Ja ijí pu pu'úmo pa'wame amairi'avajaho ja ijí tipura kajino hinu va'o 'imeja pa'are'eje ijí roe samai usehuna 'iamana.

13

Joni Sisea Are'avajiana Vo Kwamasahuna

¹ Vea kajino ea 'aho'a ijino hijara'omo pu Jesuho ijá 'wava Karari ora 'aho'a hine Godoni swasa'e ve'eme Pairatira 'anie puni 'aa swasa ka'ene pura vejajihuni toi ahumana 'wavara.

² 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama Ja vwihajujaho Karari ora ikihi puni siseijara vu Karari 'aho'a puni sisea asitaha raka?

³ 'Enakaivo Na ja ijá 'iavo Pana! Ja joni sisea pavwihane ta'arohe nahama 'wara'avajaho ja 'u'o ija'ina'e kwamasahuna.

⁴ 'Enakaivo ja vwihajujaho ea 'aho'a (18) ka'ene Sairoami ari 'aume 'aniume kwamasaha jhipuni siseijara ea ka'ene Jerusaremi hijujihipuni siseijaho asitahane? 'iamana.

⁵ 'Enakaivo Na ja ijá 'iavo Pana! Ja joni sisea pavwihane ta'arohe nahama 'wara'avajaho ja 'u'o ija'ina'e kwamasahuna 'iamana.

Tavo'a Ka'ene 'Ina Pa'ajina

⁶ 'Enarena Hu haakaho 'waramarena ijá 'iama Ea pina tavo'a huni juasi'i 'onavume naminuna'omo hu va'e maa 'eka amena i'i 'ahau'e va'ujaho mai parenuna.

⁷ 'Ena'omo hu huni juara'e 'ajohi'iniji ijá 'wama Na juara no'opisu 'ina 'eka'irono saravuta kaivo pina paapejuta. Ijihuni hahi mwe'a'e nisamukúne vwina pi'onama 'wamana.

⁸ 'Enakaivo ea ka'ene juara kaji 'ajohi'inijara ijá 'wama Natohwe! Maka'eje juara kwinu nami-jakame Nara 'úsia aneja kajino irechavakame mara'amana.

⁹ 'Ejakame juara pinijino tavo'akara maa re'amajaho mavarasa'ina'e rehuna kaivo maa pare'amajaho vwi'eju 'wamana 'iamana.

Sapati Jesura Napara Túpa Irivi'ina Vejume Maranaajina

¹⁰ Na'ia pina Jua puni Sapatia vejino Jesu Jua puni Sinakoku vaji hine najahana.

¹¹ 'E'eme napara pina juara mapoka (18) 'avena sisei vejume huni túpa nivunama navukame arini namina ohuna areria pana.

¹² 'Ejume vea ka'ene Jesura kamarena 'umejume roume ijá 'wama Napara karere oni atama iviamaa maranau 'wamana.

¹³ 'Enarena Huni ija haha 'ahi ranavume ni'aha kwino huni túpa arira'e rejume Godi ta'arohana.

¹⁴ 'Ejumakame ea natohta ka'ene Sinakoku 'ajohi'inihaho Jesura ea vejume Jua puni Sapatia vejino marajumakame ajimana. 'Ejume Hu ea kajihí ijá 'iama Ja na'ia iropu kwinu vajijino kaukaraa vehunakúne ijino roajivakame veje marania'a kaivo Jua puni Sapati vejihaho paro ve'avara 'iamana.

¹⁵ 'Ejume Natohwijara eha vene ijá 'wama Ea ira'asinakera ja ea kwinu kwino Sapati vejino joni toniki 'ee purumakau toa hu'ipisa ja Sapatia vea'omo parasame ahema apene va'e toa maha ija'a raka?

¹⁶ 'Ena'omo iviamaa ike Eparahami oni 'apajakaho Setani rosavu'e juara mapoka (18) pa'arenajaho hu areri Sapati weakaho paveje mara'ena? 'wamana.

¹⁷ 'Enaka'i Hura eha ka'ene 'waramajara vejume ea ka'ene Huni nakijija junamana kaivo

ea mapoka'e Hura uneunecha ka'ene venajihi kimareja teamanavume mari'uvara.

Kwava 'Ina Huni Haa
(*Matiu 13:31-32; Maka 4:30-32*)

¹⁸ 'Enajihuna'e Hu ijá 'iama Godoni arijaho icháine? 'Ú Na Godoni arijaho irakijino mina veji'i 'warahune?

¹⁹ Godoni arijaho areri kwava 'ina sa'ina. 'Ena'omo emai apena va'e huni juasi'i 'onamana. 'Ena'omo riamare'e niho'o icha natohwa'e reju'e ukapo roe ijihuni anuama 'ahijino nesa vene hijura 'iamana.

Isitia Huni Haa
(*Matiu 13:33*)

²⁰ Hu kú'o ijá 'iama Na Godoni arijaho irakijino mina veji'i 'warahune?

²¹ Ijaho areri napari isitia ka'ene harava 'eke puretia venare'e 'onahukame hwena ajivuja'ina 'iamana.

Vwicha Ma'u'uijina
(*Matiu 7:13-14, 21-23*)

²² Hu ara mama'ina 'ee ma'u'umaa ijino najahi'i Jerusaremi va'i 'ahaume va'ana.

²³ 'E'eme ea 'ahopo ijá 'wava Natohwe ea makwinu kwino majama hihuna akehuna raka 'wavara. 'Ejume Hu ijá 'iama

²⁴ Na nimai ja 'waravukúne hami hami vena kamareje vwicha ka'ene niho'o ma'uatituijaho va'e aru'avara. Ea mapoka'e aru'i 'ahie vehuna kaivo mai'o areri parenahuna.

²⁵ 'Ejume sea anesurijara 'urine vwicha kuna'eje ja ma'ahi namine vwicha 'ana'anae

ijá 'wahune Natohwiji vwicha tirasamúha 'wave anesurijara ijá 'iahune Na ja suja. Ja ichihi rene roajivajaho na pahena pakivurakúne 'iahuna.

²⁶ 'Ejakame ja ijá 'wahune Nú oni una'i 'iruma ine 'ee toa ijura. 'Ee a roe nuni ari ma'ahi vu'a najuhuna 'wahuna.

²⁷ 'Ejakame Hu kú'o ijá 'iahune Ja ichí rene ro'ajaho Na suja. 'Enakúne ike sisea veji'inikije usema va'ajiha.

²⁸ Ja ruha ka'ene niramarume upaja ja'i'ují'i nahunijino hiji'i Eparahami ho Aisiki ho Jekapi ho 'ee poropeti ki'eje Godoni ari 'uraha oja kihuna kaivo jajasu ato'aruma'e usehuna.

²⁹ Ea ka'ene vea ajimuja'i hijura vea 'onuja'i hijura kama'i hijura 'ee kaha'i hijujipo roe Godoni ari 'iruma ine hihuna.

³⁰ Heha! Ea ka'ene iviamaa túchamai rejujija urasahuna 'ee ea ka'ene urasahujija túchamai rehuna 'iamana.

Jesura Jerusaremi Oja Mahajina
(Matiu 23:37-39)

³¹ Vea nikwinu'ina kajino Parasia 'aho'a Jesuni roe ijá 'wava A iviamaa ikaho are'i kaivo kwai pini va'amana. Ijihuni maijaho Herotiho A 'ana'i 'ahaukúna 'wavara.

³² 'Ejume Hu ijá 'iama Va'e 'ua nea kajaho ijá 'waraha. Na 'avena sisea siome ato'aruma'e 'ee atama ani ani'ina'e iviasi ea veju'e maranie 'ee niara 'u'o venareje nitui Nuni kaukaraa pa'arehuna.

³³ 'Enakaivo iviasi aneja vene va'ira'omo niari 'unamutoi va'iri nitui va 'e'uhuna. Ijihuni mai-

jaho poropetia kajaho samaumaa pa'anaahuna kaivo Jerusaremi vaji 'anae kwahuna.

³⁴ Oo Jerusaremi ore Jerusaremi ore jara poropeti ka'ene irechamiume joni vu'ajija 'aniume kwamasahare 'ee ea 'aho'aka irechamiu'e joni va'ajaho muni 'aniume kwamasahara. Na'iaaka mapoka kikano Na ura joni sesamaa aherame rira kwino irecha'i 'ahiuna. Areri 'u'orapo 'u'uhwaha'e huni taha vaji irechavu'e ahuma hijuja'ina'e ve'iro vejujaho ja niho'o ura parenaura.

³⁵ Heha! Joni ara kajaho josu pare'eje ranave savasa rehuna. Na ja 'waravu. Ja Na niho'o pakimu va'u'e iji'a ja ika'ina 'wahuna. Nato-hwijihuni iha 'ahi ea ka'ene roujaho merajaho 'wahuna 'iamana.

14

Sapati Jesura Atakina Vejume Maranajina

¹ Sapati vea kwino Jesuho Parasia ea nato-hwa pipuni sei 'iruma'e i'i 'ahaume va'eme ea mapoka'e Hu 'ajohareja vevirinavara.

² 'E'eme ea pina ka'ene haha hweji'inijara Huni una'i hinana.

³ Jesura eha vene roia 'ee Parasia ija 'iama Mosisi oni tamana ea Sapatia vei veje maranijihuni-jaho areri rehuna 'warumana ho pane? 'iamana.

⁴ 'Enakaivo pu ira pa'waravume Hu ea kajaho vejume marajumakavi'i ranavume va'ana.

⁵ 'Enarena Hu pu ija 'iama Ea pipuni harihina ho purumakau Sapati vei 'ma'oi o'ipisa ja ea pina pava'e 'enapi ranava'a raka? 'iamana.

⁶ 'Enakaivo pu ijihuni eha areri pa'waravara.

Masuani Hine 'Ee Ea Hami 'Ahihunijina

⁷ Vea ka'ene Hu kivume ea ka'ene 'waravume roajipo ruha maaaa ka'ene ea mama'inao hi-juri ruhiji 'eke hi'irono nirie 'ojuma kimarena Hu aneja vene haa ika'ina 'waramana.

⁸ Ea 'ahopo ja napara mai'o 'wahajihuni sori va'avajaho ruha ka'ene ea mama'inao hijuri ruhijija pa'eke hi'avara. Ijihuni maijaho ea ni'ina pina ka'ene hura 'waramajara ro'amajaho a 'uri'eje eakara ruhakaho hinama.

⁹ 'Ea ka'ene ja no'o 'waravuma roajara roareje a ija 'wahune Ruhakaho ea ike aremaha 'wave a niho'o juna'eje va tũna'i hi'ena.

¹⁰ Vea ka'ene ea a 'warave va'amajaho va'e ruha ka'ene tũchama iji apena hi'amana. 'E'irakũne ea ka'ene a 'waravume va'ajara ro'amajaho hu ija 'wahune Napura nune kahakaro ruha maa kahi va hina 'wave iji'a ea mapoka ka'ene 'aijua rori hijujija a kame ta'arorahuna.

¹¹ Ea irara ori'ini huni pinana ahasiri'amajaho vetie hu ajurana ohuna. 'Enakaivo ea irara ori'ini ajuarana o'amajaho vetie huni pinana 'urihuna.

¹² 'Enarena Hu ea ka'ene huni sei 'waravume va'ajaho ija 'wama A ea 'aho'a'e 'iruma vaji'i ve'amajaho oni napuhija vwehija amuhija 'ee ea ka'ene 'iruma ani reji'inaka oni rori hijujija vejuro'i pu a eha veta'ejakũne pa'wara'amana.

¹³ A ahaja i'i 'ahae ve'amajaho ea ka'ene une-unecha pa'ana irivi'ina nia supavi'ina 'ee atama 'uniravi'ina 'umena'amana.

¹⁴ 'E'irakũne a meraja'amana. Ijihuni maijaho pu oni eha areri pavehuna. Vea ka'ene ea ma-

maa ka'ene kwamasahajipo 'uri'avajino a eha vajahuna 'wamana.

*Sora Ni'ima'ura Ijuri Haa
(Matiu 22:1-10)*

¹⁵ Ea pina ijino pu pu'úmo hinana'omo ijara henarena Hu ijá 'wama Ea irahipo Godoni ari 'iruma ihunijaho nimerajihane? 'wamana.

¹⁶ 'Ejume Hu ijá 'wama Ea pini ahaja'e i'i 'ahaume ea mapoka 'umenana.

¹⁷ 'Iruma'e ihuni vejino ea ka'ene ahaja anesurijara huni pwea ranavume ea ka'ene puni ona'e vejajihi ahera'irono va'e ijá 'iama Roha! Uneuncha amairiaravarakúne roajiha 'iamana.

¹⁸ 'Enakaivo pu ea kajija niho'o 'unama ani ani'ina mapoka'e saravara. Ea pini pwea kajaho ijá 'wama Na mwe'a maiu'ina'e 'imejuta'omo ijí ka'i 'ahiu'e va'ukúne maki'eje va'uma 'wamana.

¹⁹ 'Ejume pini ijá 'wama Na purumakaua iropu 'imejuta'omo na ijí 'eka irechama ki'i va'ukúne maki'eje va'uma 'wamana.

²⁰ 'Ejume ei pini ijá 'wama Na iviamaakano napara 'wahuta'omo ijihuna'e na pavuhuna 'wamana.

²¹ 'Ejume pweijaho 'unama va'e huni nato-hwijaho ijá 'wamamana. 'Ejume huni nato-hwijaho ajivume huni pwea ijá 'wama Marako va'e 'unamutoi 'ee ara mama'ina puni utorijino ea ka'ene 'iruma pa'ana 'ee irivi'ina 'ee nia supavi'inijahi aherame roa 'wamana.

²² 'Enarena ijí pwea huna kajara ijá 'wama Ara 'warimajaho na nivejuta kaivo ruha mapoka'e navu 'wamana.

23 'Ejume natohtwijara ijá 'wama Va'e 'unamutoa 'ee juara arijino ea kimareje 'warave roa kame nuni sea itu'onama 'wamana.

24 Na nimaa 'waravuta'omo ea ka'ene nara marako ona vejume paroajija 'iruma ikehuni sahura paihuna 'wamana 'iamana.

Tisaiporu Rehuni 'Ahijijina
(Matu 10:37-38)

25 Ea mapoka Hu tamatihe va'eme Hu ta'arohe ijá 'iama

26 Ea irara Nuni ro'i 'ahae ve'amajaho hu om-aha oaha huni napara harihwaha ma'ipwaha 'ee huni haha 'u'o ori'ina pase'amajaho hu Nuni tisaiporua areri parehuna.

27 Ea irara Na'e 'ararihie sisea piunamareje niho'o pakisina rene nami'amajaho hu Nuni pwea rehunjaho areria pana.

28 Ea irara ara'e ve'i 'ahaujaho 'ú hu marako asuma hine monia icharo 'imene 'ee monia areri reje 'imé parahuniji vwihanune?

29 Vejuro'i hararu ve'ika'i pavesirihe ea mapoka kama 'ijahareje ijá 'wahuna

30 Eakaho nami'une ve'irepuna'i venana kaivo hu pave para'uju'e namu kaji kaha 'wahuna.

31 'Enaho kini irara kini pina'i 'ara'i venujaho 'ú hu marako paasuma hine pira'aramuva'o huni ea mapoka (10,000) ijaho 'ee pipuni ea mapoka (20,000) ka'ene hu hu'úmo 'ara'iro roujaho hu areri rehunjaho kama henare'e iji'a va'une?

32 Hu areri harura pare'amajaho ea irechave pura va'e ea natohta pina mai'o kwaa jori ro'eje piuname ruramareje are'ika'i mataume hiha 'ihuna.

³³ 'Enajihuna'e ja ea irara huni uneunecha mapoka ka'ene navujipo pase'amajaho hu Nuni tisaiporu areri parehuna.

Misa Vwea Pa'ajina
(*Matiu 5:13; Maka 9:50*)

³⁴ Misa niho'o maaaa kaivo vea ka'ene ijihuni vwea pa'are'amajaho 'ú ichá veje vwea vukú'o re'ena?

³⁵ Ijǐ misa kajara mwe'a usetie mwe'a marahuna pane 'ee teachaha usetie teamarahuna pana. 'Enakúne ea irara ataa rukina re'amajaho ataa apúsame he'amana 'iamana.

15

Sipia Raname Savajina
(*Matiu 18:12-14*)

¹ Na'ia kwino ea ka'ene takisia apeji'ina 'ee ea sisea maho'o roe Huni rori vu'a he'i roara.

² 'Ejume Parasia 'ee Sikuraipi niho'o hine sui'i ijá 'wava Ea ikaho ea sisea aherame pu pu'úmo 'iruma inuna.

³ 'Ejumakame Hu ike haakaho 'waramana.

⁴ 'Ena'omo ja ichá'ina vwihajo? Ei pini sipia mapoka mapoka (100) nami'ira'omo kwinu paka'ipisa hu ichá veja'e? 'Ú hu 'aho'a ka'ene (99) ijija huri'i irechami'i kaivo va'e kwinu'wi sava'a raka?

⁵⁻⁶ Vea ka'ene hu piunamujaho teamavu'e apene twaitoi raname rouna. Vea ka'ene ari roujaho napuhwaha 'ee ea ka'ene huni ara rori hijujija ijá 'iama Na nuni sipia ka'ene ranama

savujaho nipiunavutakúne nú pu'úmo mari'uha 'iamana.

⁷ Ea arira ka'ene (99) ijija pana kaivo ea kwinu'wi huni sisea nahama 'warama ta'arohujaho akúpa 'aha niho'o ni'ima'ura mari'uvura.

Monia Ranama Savajina

⁸ 'Enaho napara pina monia siriva iropu ropu na'ira'omo oma kwino 'o'ipisa hu ichá'ina'e veja'e? Hu ira 'ene túa anasavi'i masuanu'wi sea vajaka mapoka kajino tinuva'o kame apeja'a.

⁹ Hu ijí kama ape'ama jihuna'e huni napuhija 'ee ehwaha 'umenae roajima ahuma hijakivi'i hu pu ijá 'iava Nú pu'úmo mari'uha! Ijihuni maijaho na nuni monia kwinu ranavujaho na nikame apejuta.

¹⁰ 'Unama nikwinu'ina kajino Na ja 'waravu. Ea sisea kwinu huni sisea vwihane temuvume nahama 'warama jihuna'e niho'o Godoni ona'oji'ina puni una'i teamarasahe mari'uvura 'iamana.

Hariha Ranama Savajina

¹¹ 'Ejume Hu ijá 'iama Ea pina harihwaha no'ohe'ina.

¹² 'Ena'omo 'u'uujara omaha ijá 'wama Amo nuni aachi'ijaho iviamai vajiha 'wavume omahi aachia punijaho ahaame pwina'a 'u'ua'e vajahe 'ee pwina poka'e vajahana.

¹³ 'Ejume na'ia josua pa'are'eme 'u'uujara 'urinajaho huni kukua mapoka kajaho 'eke kwaa jori va'e hine huni kukua mapoka kajaho majikarino hine ato'aruvume paranana.

14 Hu monia mapoka ka'ene hununa'i navajaho niho'o ato'aruma paranana. 'E'eme kwaa ara kajaho ora vea ni'ima'ura rejumakame matuna'e hijara. 'Ejume hu matupuna'e pivunanamana.

15 'Ejume hu va'e aea pihuni kaukara'e ve'i 'ahaume 'waravume hu ranavume va'e huni maha mapoka 'ajoha'i va'ana.

16 'Ejume hu ijí asuna ka'ene maha'e vajihaji kimajaho niho'o maaaa'e rejume i'i 'ahaana. Ijihuni maijaho ea hu 'iruma ihuna pavajahara.

17 'Ejumakame hu hine vwihanu va'o ijá rona Ea ka'ene nuni omijihuni kaukara'e ve-jujija 'iruma mapoka'e i'ēju'e na iviamai ike matupuna'e kwa'i 'ahiu'e veju.

18 'Ena'omo na iviamaa 'urina va'e amoho ijá 'wahune Amo na Godiho sise'i 'aha'e 'ee A sise'i 'ahauta.

19 'Enakúne na oni hariha pa'wi'amana kaivo ara ea ka'ene oni kaukara'e vejujihi 'ahiu ja'ina'e 'ahi'amana 'wahuna ronana.

20 'Enarena hu 'urine omahoni 'unama va'ana. Hu mai'o kwaa jori ro'eme omahi kamarena natohwa'e temuvume ariha ninuma va'e hariaha aharu 'oname ura mina vene nirisamana.

21 'Ejume hariahi ijá 'wama Amo na Godiho sise'i 'ahae 'ee a sise'i 'ahauta. 'Ena'omo na oni hariha 'wihunijaho mai'o areri parenu 'wamana.

22 'Enaka'i omahi pwehwaha ijá 'iama Mamako va'e ateha mavarasa'inijino apena roe apúsamaha. 'Ene rinia apena roe arinamahe 'ee mumora hwana hwanamaha.

23 'Enareje purumakau 'u'ua poma paraji'inijino 'anae iji'i temarasaha.

24 Ijihuni maijaho hariha nunakaho nikwa-

mana kaivo 'urina roana 'ee hu niranavuma va'e paranana vo vukú'o piunavuta 'iamana. 'Ejume pu aneja vene ahaja íjì'i niho'o temarasaha parajara.

²⁵ Pu hine 'iruma'e i'eme hariha ka'ene pokijaho juasi'i 'urahonana. 'Ena'omo hu 'uname ara rori roi'i chaja irumuna ka'ene javavajaho henana.

²⁶ 'Ejume hu pwea pina 'umejume roume apoma íjá 'wama Kahaho iraka'e vejo? 'wamana.

²⁷ 'Ejume pwea kajara íjá 'wama Oni 'u'uijara unenu'u pina pare'eme 'unama roajihuna'e omuni purumakau 'u'ua poma paraji'ina 'anae inare'e ijihuna'e irano'a apeju 'wamana.

²⁸ 'Ejumakame hariaha pokijaho niho'o ajima parajume sei vahuna ura parejume omahi ariha roe pokijara va'e sea vaji aji'amarono 'ejahaana.

²⁹ 'Ejume hu omaha eha vene íjá 'wama Na juara mapoka'e ikino a hu'úmo hine oni pwea puna'i kaukaraa vejura. 'Ene mai'o na'ia kwinu a papataarorahuta. 'Enakaivo a iraka'e na mi-hane? A niho'o kotia kwinu'wi pamihume na napuhu nú pu'úmo 'iruma vene ijuta.

³⁰ 'Enakaivo ike oni hariha kajaho ara kukua ka'ene vajahajaho 'eka va'e paranaha'e saravi'i ato'aruma parane kú'o 'unama rou'e a purumakau 'u'ua povi'inakaho huna'e 'anaana 'wamana.

³¹ 'Enakaivo omahi íjá 'wama Nuni harihe a ikino nú pu'úmo hinujihuna'e uneunecha mapokakija nunijaho ona.

³² 'Enakaivo nú iviamaa 'iruma ine teamanuhuni jihuni maijaho oni 'u'uijaho

nikwamana kaivo vukú'o 'urine 'ee niranavuma
va'e paranana vo iviamaa kú'o kavara 'wamana
'iamana.

16

'Ajohi'ina Ka'ene Ariramaa Pa'ajina

¹ Hu Huni tisaiporu ijá 'iama Ea pina kukua ani
reji'ini ea pina apene huni monia'e 'ajo'amarono
ranamana kaivo hu he'eme ea 'ahopo ijá 'wava
Ea ka'ene oni monia 'ajohi'inijaho monia ma-
jekarino ato'arumu 'wavume henana.

² 'Enarena hu 'umejume roume ijá 'wama Vu'a
ka'ene ike 'wavu'e na hejukaho nimaee? Na a
ranama'iro vejukúne iviamaa va'e nuni monia
ka'ene ichihichihi va'ajihuni 'unamijaho amairiu
va'o apena ro najiha kavuma 'wamana.

³ Hu ijá rona Nuni natohwijaho na'e ranami'i
venuna'omo na vi ichá ve'eju ronana. Na harura
pana'omo na mwe'a areri pa'uhune 'ee na va'e
ea'e jarirahuna junimu.

⁴ Na kaukara ranami'eje nara iraka ka'ene
vehunijaho na nivwinimu. Na kaukara
ranami'avajaho napuhu nupo 'ajorime puni
sei aherima ajihuna.

⁵ 'Enarena hu ea ka'ene huni natohwiji mo-
nia vajahunijija 'umenaume roajivara. 'Ejume
ea pina apoma ijá 'wama A 'weru icharo nuni
natohwa vajahane? 'wamana.

⁶ Hu ijá 'wama Na 'weru mapoka mapoka (100)
'ekuta 'wamana. 'Ene hu ijá 'wama Ara moni
icharo vehuni heha ijaho ikenakúne asuma hine
(50) vena 'wamana.

⁷ Hu ea pina apoma ijá 'wama A nuni natohwihaho icharo vajahane? 'wamana. Hu ijá 'wama Na 'witia pekia mapoka (100) 'ekuta 'wamana. 'Ejume ea ka'ene ijí kaukara 'ajohi'inijara napusa'i 'ahauma ijá 'wama Ara moni icharo vehuni heha ijaho ikenakúne asuma hine (80) vena 'wamana.

⁸ Ea ka'ene kukua anesurijarahara ea ka'ene kaukara 'ajohuji kamarena ijá rona Niho'o pisivie paraju kavu ronana. 'Enarena hami vwi-haha. Areri ija'ina'e ea ka'ene mwe'a ikino hijujaho 'unama ija'ina'e ea pisimiura kaivo ea ka'ene hanaji'ini hijujija ija'ina pavejura 'iamana.

⁹ 'Enarena Na ja 'waravu. Monia puni 'unama ariri jihuniji napura ve'irakúne ijara ni'ajihe sisea pave'avara. Ijihuni maijaho 'unama ija'ina'e vene ni'ajihareje ara ka'ene majama hihunijino vahuna.

¹⁰ Ea irara uneunecha ma'u'umaa hami vene ihajinanamujaho hu uneunecha mama'ina 'u'o hami vene ihajinanamiuna. 'Enakaivo ea irara uneunecha ma'u'uma 'eke arira pavenujaho hu mama'ina 'u'o arira pavenuna.

¹¹ Ijihuni hahi ja monia ka'ene 'unama sisei jihunijaho arira pa'ajo'avajaho ea irara monia ka'ene aririjaho ja vaji'ena?

¹² 'Ene ja uneunecha ea 'ahopunijija hamia pa'ajo'avajaho irara vu jona rehunijaho vaji'ena?

¹³ Pwea pina mai'o mama'ina no'ohe'i puni kaukara pavehuna. Hu ea pina oja ma'ika'i pina sehuna. 'Ee ea pina teama'i kaivo pina sehuna. Ijihuni hahi ja Godi oja mahe 'ee monia oja

mahuna areria parehuna 'iamana.

*Jesura Vu'a 'Aho'a Ka'ene 'Waramajina
(Matiu 11:12-13; 5:31-35; Maka 10:11-12)*

¹⁴ 'Ejume Parasia ijí henareja Hu apene 'ijahara. Ijihuni maijaho pu monia'e oja mihuni jihuna'e avajara.

¹⁵ 'Ejume Hu pu ijá 'iama Ja emaapo ki'eju'e hami 'urahe oju kaivo Godira joni oja vaja nihe paraji'ina. Ijihuni maijaho iraka ka'ene emaapo vwi'haju'e mama'ina rejujaho Godira kimujaho ijijahija niho'o sisemaa.

¹⁶ Nitama rene varapa tamana 'ee poropetiapo 'waramape rouva'o roe Jonira hinaji 'e'ujara. Vea kaji rene Godoni arijihuni vu'ijaho najahukame ea mapokakaho ijí 'unama kajino va'aru'iro pii-jaravu.

¹⁷ Mwe'a 'ee akúpakaho pa'arehuna kaivo Godoni ira niho'o papa'arehuna.

¹⁸ 'Enajihuna'e parua ka'ene huni napara kaji ranamajara veje hu parua pina ve'amajaho pu sisea vehuna. 'Ee ea irara napara ka'ene ranavi'iniji 'wa'amajaho hu 'u'o sisea vehuna.

*Uneunecha Mapoka Rukiniji'o Rasarasi Puni
Vu'ijina*

¹⁹ Nitama ea pina ateha niho'o mavarasa'ini same 'ee uneunecha mapoka ani re'eju'e ara mavarasa'ini 'iruma mamai iji'i hinuna.

²⁰⁻²¹ 'E'eju'e ea pina pivuji'ina huni iha Rasarasina 'wavujaho niho'o 'iruma pa'ana 'ee matana reji'ina'omo roe ea ka'ene 'iruma ani reji'ina kajihuni vwicha jiami 'iruma sahura

ka'ene arihuji i'i 'ahau'e roe hinuna. 'E'uju'e 'uapo roe huni matana sihura.

22 'Enuva'o ea ka'ene 'iruma pa'ajaho kwavume Godoni 'ona oji'inapo apene va'e Eparahami oni rori rana'eme ea ka'ene 'iruma ani reji'inija 'u'o kwavume kwananavara.

23 Hu vena ka'ene pautarutusavi'inijino reji'i a'ama kavume Eparahami oni rori Rasarasiho hinana.

24 'Ejume hu ijá 'umena Nuni oma Eparahami na numirime Rasarasi ranave roe ija toi apúsame nuni mitara 'ahi ranave ohoa ka'ene renujaho paha renama. Ijihuni maijaho na niho'o ni'ima'ura hiani'uju'e vena rirakino hijukúne 'umenana.

25 'Enakaivo Eparahamira ijá 'wama Harihe a mwe'i hinajaho vwiha'amana. A mari'uvi'i hinana. 'Ene uneunecha mamaa 'ekana kaivo Rasarasiho sisea'e piunama jihuna'e hu iviamaa mamaa piuname teama'uju'e a haha ni'ima'ura hianamu.

26 'Ene nú areri ea ka'ene ika'ahuni hijukija kara'ahuna pavu'e 'ee karahuni hijujija ika'ahuna parohuna. Ijihuni maijaho raraha natohwa ronu ronu rejara'omo ijí apúsama kara'i ajihuna niho'o areria pana 'wamana.

27-28 'Ejume ea ka'ene uneunecha mapoka ani reji'inijara ijá 'wama Oma nune na jarirame 'waravukúne Rasirasiho ranave nuni omijihuni sei va'amana. Ijihuni maijaho popu nuna iropu hijukúne 'warave pu ike ara ka'ene haha hianavi'inakaho ea pína paro'amana 'wamana.

29 Eparahamira ijá 'wama Popuana Mosisiho

'ee poropeti 'waravi'inijija hijukúne ijipo
'warave heja 'wamana.

³⁰ 'Ejume hu ijá 'wama Pana. Nuni oma Epara-
hami ijaho mai'o areri pareni'ena kaivo ei pini
kwamani 'urina va'e 'wara'ipisa pu areri puni
sisea ta'aroha'a 'wamana.

³¹ Pu areri Mosisiho 'ee poropeti panimaa
rojuji'huna'e ei pini kwamani 'urina va'e
'waramajaho pu panimaa rohuna 'wamana.

17

Sisea 'Ee 'Unama Ichá'ina'e Vehunijina
(*Matiu 18:6-7, 21-22; Maka 9:42*)

¹ Jesura Huni tisaiporu ijá 'iama Siseijaho na'ia
mapoka namuna. 'Enakaivo ea ka'ene ijí veju'e
ea sisea vejujaho túna'i eha sisea ni'ima'ura ape-
huna.

² Ea ka'ene veju'e sesamakihi sisea vejujaho
muna natohwa apene oroa 'ahi vevahame soha
vaji pi'onave kwa'ipisa areri reja'a.

³ 'Enakúne ojono hami hami 'ajo'avara. 'Ene
joni ei pini sisea ve'amajaho 'urarahe hu huni
sisei temu'amajaho vwihane are'amana.

⁴ 'Enareje hu vea nikwinu'ina vaja kajino 'aha
iropu no'o ja sisea vetiareje hu roe siseaka
vena kajara temuve are'irono nahama 'warava
ka'avajaho vwihana are'avara 'iamana.

Nimai Roa

⁵ Apasorupo Natohwijaho ijá 'wava Núni ni-
maaroiji veje natohwa'e renama 'wavara.

⁶ Natohwijara ijá 'iama Jara nimaa rojujaho kwava 'ina sa'ina'e re'ipisa ja maraa 'warave joni ira hene tanapi tajahene va'e sohi vaji namija'a.

Pwehuni Kaukarajina

⁷ Pwea joni pini juasi'i soa samoja ho sipia'e 'ajoho'ira'omo ro'ipisa ja ija'ina pa'wava'a Marako roe hine 'iruma ona ina pa'wava'a.

⁸ 'Enakaivo ja ijá 'wava'a Marako nuni 'iruma amairie 'aijua 'ahi irechamihe na 'iruma ija kama'e iji'a túna'i oni 'iruma i'amana 'wava'a.

⁹ 'Ejakame huni natohwijaho mai'o pweaha kajaho patea mani 'wava'a. Ijihuni maijaho ijaho huni kaukara ijihuna'e hu venuna 'iamana.

¹⁰ Ija'ina'e ja Nara 'warauti Nuni ira 'ahijiru ve'i kaivo ja ojono joni oji pa'ene ve'avajaho nú pwea sisea 'waha 'ee nú núni kaukara ijihuna'e vejara 'waha 'iamana.

Jesura Reporosia Rukina Ea Iropuropu Vejume Maraniajina

¹¹ Hu Jerusaremi va'i 'ahaume Sameria ropua navume Karari ropuna'i na'eme Hu riri va'ana.

¹² 'Enarena Hu ara pini va'e 'e'u'eme ea iropu ropu reporosia rukina piunimajaho pu karori namijara.

¹³ 'Ene pu ira ajira ijá 'umeja Jesu ka'ene Natohwijii'o nú numiruma 'umejara.

¹⁴ 'Ejume Hu kima ijá 'iama Ja va'e pirisiti joni haha naja'avara 'iamana. 'Ejume pu 'unamutoi va'eme puni reporosia ni'aha kwino pa'arenaara.

¹⁵ 'E'eme ea kwino huni haha'e kamajaho huni reporosia pa'arenana kamarena 'uname roi'i Godiho niho'o ira ajira'e ta'arohana.

¹⁶ 'Ena hu roe Huni una'i kajino ona apena ar-ihe niname Jesuho teimani 'wamana. Ea ka'ene ijá venajaho Sameria ora.

¹⁷ 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Ea ja iropu ropu maraniana kaivo ea iropu no'ona no'o ijano ichihune?

¹⁸ Iraka vene ike ea apiorakara huhuso 'unama roe Godiho ta'aro'i roane? 'wamana.

¹⁹ 'Enarena Hu hu ijá 'wama 'Urine va'a! Ara nimaa ronujara venaume maranaana 'wamana.

*Kini Huni Arijara Rohunijina
(Matiu 24:23-28, 37-41)*

²⁰ Parasia Hu apoma ijá 'wava Vea vecha Godoni arijaho roe aneja re'ena 'wavara. 'Ejume Hu ijá 'iama Godoni arijaho aacha ani ani'ina pare'eje rohuna. 'Ejakame ja pakahuna.

²¹ Ea mai'o ija'ina pa'iahuna. Heha! Ikena karona pa'iahuna. Ijihuni maijaho Godoni ari-jaho ijí joni vajina 'iamana.

²² 'Enarena Hu Huni tisaiporu ijá 'iama Mai'o na'ia pini Emaa Puni Hariha kahuna ura re-nahuna kaivo ja Hu ikaho pakahuna.

²³ 'Ejakame ea 'ahopo ijá 'iahuna Karohu-nakúne kaha 'ee ikehunakúne kaha ijá 'iava he'avajaho ja pausema va'e ki'avara.

²⁴ Areri vei akúpi 'ahi kama'i pi'ima ro va'e karo'i 'onu kaja'ina'e Ema Puni Harihijihuni vei-jaho ija'ina rehuna.

25 'Enakaivo Hu maraku'ijaho haha natohwa hiamē 'ee ea ka'ene iviamai hijujija Hu kame pataarohuna.

26 Vea ka'ene Emaa Puni Harihijihuni vejijaho ea ka'ene iki mwe'i hi'avajaho areri ea ka'ene Noara mwe'i hi'eme hijaja'ina'e hihuna.

27 Noa oni vejijino ea mapokakija hine 'iruma'e ine 'ee toa sisea ine 'ee napasinene 'ee napara same areme apene va'eme Noaho huni sisima vaji va'eme sai hirame ea mapoka kajija 'anume kwamasahara.

28 Vukú'o areri Rati oni vejijino ea ka'ene hijaja'ina'e hihuna. Ea mapoka kajija hine 'iruma ine 'ee toa sisea ine uneunecha 'imene 'ee ea 'aho'a 'imenae 'ee soa same 'ee ara veji'i hijara.

29 'E'eme vea ka'ene Ratira ara iha Satami arema va'eme vena kahino akúpa 'ahi rena roe ea mapoka kajija re paranana.

30 Ija'ina'e vea ka'ene Emaa Puni Harihijara ro'amani vejijaho ijá rehuna.

31 Vea kajaho ea pina atahuri nami'amajaho hu kú'o paariha va'e huni kukua ekahune 'ee ea pina juasi'i o'amajaho hu pa'unama ara vahuna.

32 Rati oni napari venaji vwihaha.

33 'Eje ea irara huni hiiji ori ni'ajara'amajaho huni hiijahō ranahuna. 'Ene ea irara huni hiiji ori rana'amajaho hu huni hia 'unanahuna.

34 Na ja 'waravu. Na'ia kaji ea no'o ahuma no-tura'omo ea pina apena va'eje ea pina ranahuna.

35 'Ene napara no'o hine ahuma kaukara ve'ira'omo pina apena va'eje pina ranahuna.

36 Ea no'o juasi'i 'urahe o'ira'omo pina apene va'eje pina ranahuna 'iamana.

³⁷ 'Ejume pu Hu eha vene ijá 'wawa Natohwe vea vecha ijáho re'ena 'wavara. 'Ejume Hu ija 'iama Unenu'u pini kwama na'amajaho púrúha ijá 'emojura 'iamana.

18

Napara Amunijaho 'Ee 'Otua Heji'inijihuni Haa

¹ 'Enarena Hu ike haakaho 'waramana. Ijihuni maijaho Hu ura renajaho pu majamano hine siporua pasena'eje 'o'avarono 'waramana.

² Ara natohwa pini ea 'otua heji'ina pina Godiho pajuhamé 'ee ea 'ahopuni hura paveji'i hinuna.

³ 'Ena'omo amuna pina 'u'o ijí ara kajino hinuna'omo hu na'ia mapoka'e va'e 'otua ve'i 'ahau'e pasonananamuna. Napara kajara hu ijá 'wamune Ea pini na hine sisei 'ahiukúne ni'ajiha 'wamuna.

⁴ 'Enaka'i nitama rene hu hine napara kajaho pataarohana kaivo na'ia kwino hu ijá rona Na Godiho pajuhamé 'ee ea 'ahopuni hura pavejura.

⁵ 'Enakaivo amunakaho majama roe 'warimu jihuna'e hura ura renuji na vehuna. Ijihuni maijaho hura pasonanavakame na siseranijihuni jihuna'e na ni'ajahuna ronana.

⁶ 'Enarena Natohwijara ijá 'iama Ea ka'ene 'otua heji'ina siseijara iraka ka'ene 'waramaji heha!

⁷ 'Ú Godiho Huni ehija ka'ene Hura iji pijihajipo iraka ka'ene veiri'a na'ia ijikano siheria pave'i kaivo jarivi'i navujaho Hu arimaa pamihuna raka? 'Ú Hu hine tetamu va'u'e iji'a vajihuna raka?

8 Na nimai ja 'waravu. Iraka ka'ene arira maijino Hu pu marako vajihuna. 'Enakaivo vea ka'ene Emaa Puni Harihijara ro'amajaho ea vi icharo iki mwe'i nimaa roji'ina hihuna 'iamana.

Parasia 'Ee Takisia 'Eki'ina Puni Haa

9 'Enarena Hu haa ike 'u'o ea ka'ene pu pusumano arira maa ro'ika'i ea 'aho'a senavujihi 'waramana.

10 Na'ia pini ea no'o kahi Temiporu vaji siporua'e 'o'i 'ahiume va'ara. Ea pina Parasia 'ee ea pinijaho takisia'e apeji'ina.

11 Ea ka'ene Parasi ijaho huhusu namiji'i siporua ika'ina'e 'onana. Godi teimani 'wavujaho na ea 'aho'a ka'ene pu pusumano vwihane 'ee ira'ata apene 'ee napara hurichavu ja'ina pana. Na A teimani 'wavu. Ijihuni maijaho na ea ka'ene takisia'e apeji'ina ka'ene kame naminu kaji vare'ina pana.

12 Na hura kwino vaji 'aha no'o 'aura areme 'ee uneunecha ka'ene na 'ekujaho 'aho'a taisia veji'i hijura 'uáme 'onana.

13 'Enakaivo ea ka'ene takisia apeji'inijaho karori namine huni niura akúpa 'aha paniri'i kaivo túra 'ahi 'anai'i ijá 'wama Godi na ea siseakúne numirima 'wamana.

14 'Enajihuna'e Na ja nimaa 'waravu. Ea ka-jaho arira rena huni sei va'ana kaivo pinijaho pana. 'Ena'omo ea irara ori'ini huni pinana ahasiri'amajaho Godira vetie hu ajuarana ohuna. 'Enakaivo ea irara ori'ini ajuara'amajaho Hu vetie huni pinana 'urihuna 'iamana.

Jesura Sesamaa Merajihajina
(Matiu 19:13-15; Maka 10:13-16)

¹⁵ 'Enakaivo ea 'aho'apo kasimaa aherame 'eka rounge Hu Huni ija puni húmata 'ahi irechami'amarono roajivara kaivo Huni tisaiporuepo eaka mapoka kajija 'urarahara.

¹⁶ 'Enakaivo Jesura ijá 'iama Kasima kajija maki'eje Nuni roajiva kaivo ja patanu'uriha. Iji-huni maijaho Godoni arijaho kasimaa ikipo ve-juja'ina'e vejujihipuni ara.

¹⁷ Na nimaa nimai ja 'waravu. Ea irara sesamapo Godoni ara apeju ja'ina'e paape'amajaho Godoni ara pavahuna 'iamana.

Ea Uneunecha Rukima'urijina
(Matiu 19:16-30; Maka 10:17-31)

¹⁸ Jua puni ea natohwi Hu apoma ijá 'wama Najuhi'ina mavarasa'ine na unenu'u pina maa ichá'ina'e venareje majama hihunijaho ape'ejo? 'wamana.

¹⁹ 'Ejume Jesura ijá 'wama Irakijihuna'e a Na mamaa 'wimo? Godira nikwinu'wi Huhuri ma-maana.

²⁰ A Godoni tamana nihenuna. A napara patura'amane 'ee ea pa'anaa kwa'amane 'ee nesa paape'amane 'ee a ea pina sisea panama'amana. 'Ene omuna 'ee ohuna ijihipuni ira hena ve'amana 'wamana.

²¹ 'Ejume hu ijá 'wama Na nitama sesamu'uru rene tamana kajaho hami venapena routa 'wamana.

²² 'Enakaivo Jesu ijí henarena Hu ijá 'wama A unenu'u pina kwinu mai'o areri pa'ana. A va'e oni uneunecha mapoka 'eke 'imenareja'e monia

ona 'eka ea uneunecha pa'aji vaji'amaji'a oni
uneunecha maaaa akúpa 'aha nahuna. 'E'eje
iji'a roe Na 'ararihi'amana 'wamana.

²³ Ea kajaho ijí henarena temumana. Ijihuni
majaho hu niho'o kukua mapoka rukini jihuna'e
avanana.

²⁴ 'E'eme Jesura ea kajaho kavi'i ijá 'iama
Ea ka'ene uneunecha mapoka rukinijipo Godoni
'unami vahunijaho niho'o kisina.

²⁵ 'Enakaivo mahi nitirua huni titi vaji aruma
vahuna samaa kaivo ea kukua uneunecha
rukima'urijara Godoni ari vahunijaho
kikisima'ura 'iamana.

²⁶ Ea 'aho'a ijí henareja ijá 'wava Ea irahipo
majama hihuna ape'eja 'wavara.

²⁷ 'Enakaivo Hu ijá 'iama Emapo ija'ina vehuna
niho'o areria pana kaivo Godira Huhuso ijá ka-
jaho vehuna 'iamana.

²⁸ 'Ejume Pitara ijá 'wama Hena! Nú núni ara
are'i kaivo A 'ararihae oju 'wamana.

²⁹ 'Ejume Hu ijá 'iama Na nimaa nimai ja
'waravu. Ea pina mai'o huni ara napara vwe-
hwaha emahwaha 'ee sesahwaha Godoni ariji-
huna'e irechamiajara

³⁰ hu niho'o iviamaa iki 'aha mapoka 'ekareje
túna'i majama hihuna apehuna 'iamana.

Jesura Kwahuni Vu'a No'opisuji Rona
'Waramajina

(Matiu 20:17-19)

³¹ 'Enarena Hu ea iropu ropu no'o aherame ani
va'arama ijá 'iama Heha! Nú Jerusaremi va'iro
vejura'omo poropeti nitama Ema Puni Harihiji

uneunecha ka'ene rehunaka vejajaho nimaa'e rehuna.

³² 'Ene pu Hu apene Jenitaru mihe pu apene sipana asutie 'ee sise'i 'ahae 'ee chera pisotihuna.

³³ 'Ee hisi vene hijahē 'ee pu Hu 'anae kwahuna kaivo vea no'opisu mwe'i vaji namareje iji'a kú'o 'urihuna 'iamana.

³⁴ 'Ene pu niho'o ma'uako pina pahejara. Iji-huni maijaho iraka ka'ene 'waramajaho ijihuni maa vaji navumakame pu pahejara.

Jesura Nisira Rukina Ka'ene Nia Pa'aji Vejume Maranajina

(Matiu 20:29-34; Maka 10:46-52)

³⁵ Hu Jeriko rori ro'eme ea pina nia supavi'ina 'unamutoi asuma hine ea jariravi'i hinana.

³⁶ Hu hejume ea mapoka'e ruva'ume henarame aporame ijá 'iama Ikaho iraka'e vejo? 'iamana.

³⁷ 'Ejume pu ijá 'wava Jesu ka'ene Nasareti orijara roa ruva'u 'wavara.

³⁸ 'Ejume hu ijá 'umena Jesu ka'ene Teviti oni Harihakere numirima 'umenana.

³⁹ Ea ka'ene urasahe va'ajipo 'urarahe irano'a are'amarono 'waravara. 'Enakaivo hu ira ajira'e ijá 'umena Teviti oni Harihe numirima 'umenana.

⁴⁰ 'Ejume Jesuho areme nami'ika'i 'waravume pu ahema apene Huni ro'avarono 'waramana. Hu Jesuni rori ro'eme Hu apoma ijá 'wama

⁴¹ Na iraka'e a veta'urono a ura renao? 'wamana. 'Ejume hu ijá 'wama Natohwe na ura kú'o nia niri'i 'ahiu 'wamana.

⁴² 'Ejume Jesura ijá 'wama Ara nimaa ronujara veju'e maranaukúne nia niria 'wamana.

⁴³ Hu ni'aha kwinu nia nirie Jesu 'ararihae oji'i Godiho teimani 'wamana. 'Ejume ea mapoka kajija ijí kamareja Godiho ta'arohara.

19

Jesu'o Sakiasi Puni Vu'ijina

¹ Hu Jeriko ari ma'aha rira kajino va'ana.

² Ea pina takisia'e apeji'ina ni'ine 'ee monia niho'o ani reji'ina iha huna Sakiasina'omo ara kajino hinuna.

³ 'Enakaivo ea kajaho ea tu'umaa'omo Jesu ka'i 'ahaume venana kaivo eaka mapokijipo nuhaume pakamana.

⁴ 'Enarena hu urane ninuma va'e turipa 'ahi Jesura vahuni jihuniji va'e ka'i 'ahaume hinana.

⁵ 'E'eme Jesura roe hura hinani hari nami'ika'i a'ame kamarena ijá 'wama Sakiasi mamako ar- iha roa. Ijihuni maijaho Na iviasa oni sei vu'e hi'ejukúne 'wamana.

⁶ 'Ejume hu mamako ariha roe Hu 'ajomana.

⁷ 'Ejume pu ea mapoka ijí kamareja su'aravi'i ijá 'wava Hu ea ikaho ea sisea ikehuni sei va'u 'wavara.

⁸ 'Ejume Sakiasira 'urine Natohwijaho ijá 'wama Hena! Natohwe na nuni kukua pwinana'a ea ka'ene uneunecha pa'ajihi vajihe 'ee nara ea 'ahopuni nesa'e apejajaho na 'aha no'ona no'ona ijano huri eha venahuna 'wamana.

⁹ 'Ejume Jesura ijá 'wama Godoni Ni'ajihi'inijaho iviasi sea ikino roana. Ijihuna'e ea ike 'u'o Eparahami oni hariha renana.

¹⁰ Ijihuni maijaho Ema Puni Harihijara ea ka'ene 'unama puruva renau'ukame pívusaha ojujihi sarama nianae ni'aji'i 'ahaume roana 'wamana.

*Korutia Oma Huni Haa
(Matiu 25:14-30)*

¹¹ 'Enarena Hu ea ka'ene Huni vu'a kaji hejajihi ike haakaho 'waramana. Pu vwihajajaho Godoni ara niro'i venu 'wavara. Ijihuni maijaho Hu Jerusaremi rori va'ajiva jihuna'e pu vwihana 'wavara.

¹² 'Enarena Hu ijá 'iama Ea pina ara pini va'e ea natohwa renareje 'unama ro'i 'ahaume va'ana.

¹³ Hu iji'a va'i 'ahaume huni pwehija ea iropu ropuna'omo 'umenaume roajivume ea kwinu kwinu monia (K20) vajiha ijá 'iama Na va'eje monia ikaho 'eka va'e unenu'u 'aho'a ve'eje na 'unama routa 'iamana.

¹⁴ 'E'eme huni aea hura puni natohwa'e rehunjaho senavume pu ea irechamiume ona'e apena va'e ijá 'wava Nú ara núni natohwa'e rehunjaho senumu 'wa'i 'ahiume va'ajivara.

¹⁵ Ea kajaho natohwa renarena hu kú'o 'uname roana. 'Enarena hu ni'aha kwino huni pwea ka'ene hu monia vajiha pu monia ichá'ina'e vejaji ki'i 'ahaume 'umenaume roajivara.

¹⁶ 'Ejume ea pini ijá 'wama Natohwe ara monia (K20) ka'ene na vajiha ja'ina'e na kú'o areri ija'ina huri (K200) 'ekuta 'wamana.

¹⁷ Hu pwea kajaho ijá 'wama A niho'o maa'e venajihuna'e a pwea maaa. A une-unecha ma'u'umaa hami 'ajoha jihuna'e nara ara

mama'ina iropu ropu vajahe ara ijaho 'ajo'ena 'wamana.

¹⁸ Ea pini roe ijá 'wama Ara monia (K20) ka'ene mihajino na apene huri vahame (K100) 'eka routa 'wamana.

¹⁹ Hu ea kaji ijá 'wama A ara mama'ina iropu 'ajohuna 'wamana.

²⁰ Ea pini roarena ijá 'wama Natohwe oni monia na akisi mwama ranavutakúne apena.

²¹ A ea ajisina'omo soa ka'ene a pasamajaho a juara samuna. 'Ee a oni ija pa'onajaho a menuna 'wamana.

²² 'Ejume ijí ea kajara ijá 'wama Ike niho'o pwea ka'ene ea maa pa'akera ara ichá'ina 'warama jihuni toi na eha mahuna. 'Ú a pahena pakimune? Na ea kisina'omo na raka ka'ene pairechavujaho na 'ekure? 'Ene na nuni iji pa'ojujaho 'ú na pamejure?

²³ Iraka vene monia kajaho pa'eka va'e panika vaji irecha'ira'omo na roe ijaho 'eke 'ee 'aho'a ijí huri 'eku'e? 'wamana.

²⁴ 'Enarena hu ea ka'ene ijá namijaji ijá 'iama Monia ka'ene nara vajahaji kú'o 'eka va'e ea ka'ene monia (K200) venaji maha 'iamana.

²⁵ 'Enakaivo pu hu ijá 'wava Natohwe huni monia (K200) namu 'wavara.

²⁶ Na ja 'waravu. Ea irara uneunecha rukini-jaho mapoka huri vajahuna. 'Enakaivo ea irara pa'ana re'amajaho raka ka'ene hununa'i navu-jaho 'etujahuna.

²⁷ 'Enakúne iviamaa nuni naka ka'ene nara puni natohwa'e rehunjaho ura parenajija aher-ame roe nuni una'i 'ania kwamasaha 'iamana.

Niho'o Temaraji'i Jerusaremi Vaji Roa Arumajina

(Matiu 21:1-11; Maka 11:1-11; Joni 12:12-19)

²⁸ Jesuho ijá 'waravume pa'are'eme Hu urane Jerusaremi va'ana.

²⁹ Hu roe huri'a iha Arivi 'wavuraka ara iha Petapeje Petani 'wavujihuni roriji vai'i Huni tisaiporu no'ohe'i irechami'ika'i ika'ina 'waramana.

³⁰ Ja va'e ara pini usevi'i kave tonikia pirona i'ivananave namija ka'avajaho ea mai'o ijihuni toi pa'oji'inakúne rasame apene ro'avara.

³¹ Ea 'ahopo aporame ijá 'iava he'avajaho Ja iraka'e vene rasavo? 'iava he'avajaho ijá 'ia'avara. Nuni Natohwijara ura reju'e ijihuna'e avaju 'ia'avara 'iamana.

³² 'Ejume pu vai'i kivume uneunecha mapoka kajija areri Hu 'warama kaja'ina'e rejara.

³³ Pu tonikia pirona kaji rasa'eme ea anesuri aporame ijá 'iama Ja iraka'e ve'irono tonikia pirona kajaho rasavo? 'iamana.

³⁴ 'Ejume pu ijá 'wava Núi Natohwijara ura reju'e rasavu 'wavara.

³⁵ 'Ene pu tonikia pirona kajaho apene Jesuni roajivara. 'Ene ateha ijí tonikia 'aha kajino risaremu va'o Jesuho ni'ajaha apene ranavume ajime asuma hinana.

³⁶ 'Ene Hu va'eju'e pu ateha 'eke 'unamutoi risarevara.

³⁷ Pu va'ajime huri'a Arivi rori vutuijino ti-saiporu mapoka'e piunime Godira uneunecha mavarasa'ina ka'ene vejume pu kivajihuna'e teimani 'wame 'ee ta'arohi'i va'ajivara.

38 Pu ijá 'umeja
Kinia ka'ene Natohwi jihuni iha 'ahi roujaho
merajaha! Matauvi'ina 'akúpi 'ahi name
'ee Godi Ichutomaijǐ ta'aroha 'umejara.

39 'Ejume Parasia 'ahopo ea rira kajino Hu ijá
'wava Najuhi'ine Oni tisaiporu 'uraraha 'wavara.

40 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama Na ja
'waravu. Pu irano'a are'avajaho muna ikipo
'urine mwasirihuna 'iamana.

Jesura Jerusaremiumu Venajina

41 Hu ara natohwi jihuni rori roi kamarena
niramana.

42 Hu ijá 'wama A iviamaa uneka ka'ene venae
matauma hihuniji ape'ipisa nimaa roja'a kaivo
iviamaa a areri pakahuna.

43 Vea ijihunijara ro'eje oni nakapo roe a júhone
rora rora kaji rene roaji'eje a 'e'u'amajaho pu
tanu'urihuna.

44 Pu a niho'o tirakunahe 'ee oni sesamaa
pu'úmo ea ka'ene ijihuni vaji hijujaho
ato'arumahe parane 'ee muna pina oni ruha
panahuna. Ijihuni maijaho Godira a ni'aja'i
'ahaume ro'ajaho a pakama jihuna'e avahuna
'wamana.

Jesura Temiporua Vaji Va'e Amairiajina

(Matiu 21:12-17; Maka 11:15-19; Joni 2:13-22)

45 Hu Temiporu vaji va'e ea ka'ene ijǐ
'ime'aravi'i hijajihija 'ararihiana.

46 Hu pu ijá 'iama Godira Huni ira vajijino
ika'ina venana.
Nuni sea Nuni siporua'e 'ohuni ara. 'Enakaivo ja
apene nesa apehuni ara'e veju 'iamana.

⁴⁷ Hu veku veku Temiporu vaji va'e najahuna. 'Eju'e pirisitia mama'ina 'ee Sikuraipia 'ee emaa puni mama'inijipo 'ana'i 'ahiu'e vejura.

⁴⁸ 'Enakaivo pu areri parenauna. Ijihuni maijaho ea mapoka roe Hura vu'a ka'ene 'waramujaho niho'o ira avwanamie hejura.

20

Jesuni Haruriji Rona Apovajina (Matiu 21:23-27; Maka 11:27-33)

¹ Na'ia pini Hu Temiporu vaji hine najahe Godoni vu'a mamaiji 'wara'eme pirisitia mama'ina 'ee Sikuraipia 'ee ea mama'napo

² Hu ijá 'wava A harura irakijara reju'e 'ee irara harura ikaho mahu'e A uneunecha ika'ina venujaho 'waruve heja 'wavara.

³⁻⁴ 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama Ijinakúna ja mare'eje Na 'u'o ja aporave ja eha vene 'warihuna. Jonira ea toi samajaho akúpi 'ahi rena roana 'aho ema puni rena roane? 'iamana.

⁵ Pu hine aposarama ijá 'wava Nú ika 'wa'avajaho akúpi 'ahi rena roana 'wa'avajaho Hu ijá 'ú'ena 'Ene ja ichá vene panimaa rojare? 'ú'ena 'wavara.

⁶ 'Enakaivo nú 'emaa punina 'wa'avajaho ea mapoka ikipo muni nú 'anúhuni jihuna'e pa'warahuna. Ijihuni maijaho pu Joniho poropetia nimaa rojura 'wavara.

⁷ 'Enajihuna'e pu eha vene ijá 'wava Harura ka-jara ichihi rena roajaho nú puruva renu 'wavara.

⁸ 'Ejume Jesura ijá 'iama Nijina'omo harura irakijara rejume avajujaho Na pa'warahuna 'iamana.

*Aja'ina Juara 'Ajohi'inijihi Puni Haa
(Matiu 21:33-46; Maka 12:1-12)*

⁹ 'Ejume Hu ea mapoka'e haa ikaho 'waramana. Ea pina juara mene ea 'aho'a'e arema'i kaivo hu kwaa jori va'e 'aha jopatu'ura hinana.

¹⁰ 'E'eme juara'e sahuni vei roumakavi'i hu huni pwea ranavume va'e 'iruma hunae 'eka ro'i 'ahaume va'ana. 'Enakaivo ea ka'ene ijí juara 'ajoha hijajipo ape hijahuva'o ranavume ija maisu va'ana.

¹¹ 'Ejume pwea pina ranavume va'ume pu apene hijaje 'ee vejume hu vahi'a apejumakavi'i ranavume ija maisu va'ana.

¹² 'Ejume hu huni pwea pina kú'o ranavume ijí ea ka'ene juasi'i hiju kajipo 'anae pi'onavume va'ana.

¹³ 'Ejume eaka juara anesurijara ijá rona Na ichá'ina ve'ejo? Na nuni hariha ranave va'akame pu huni ira hena ve'eja ronana.

¹⁴ 'Enakaivo ea ka'ene ijino juasi'i hijujipo kavume ariha roumakame pira'aramae ijá 'wava Ea kajara juarakaho túna'i 'ajo'enakúne roe 'anaa kwa'irakúne juasi'akaho núná'e re'enakúna 'wavara.

¹⁵ 'Enarame pu hu apena pi'onavume samai va'umakavi'i 'anaume kwamana. 'Enajihuna'e juara anesurijaho pu ichá 'ahi'ena?

¹⁶ Hu roareje ea ka'ene juara 'ajohajija 'anie kwamasahe 'ee juara kajaho apene ea 'aho'a'e mihuna 'iamana. 'Ejume ea kajipo henareja ijá 'wava Niho'o areri pana 'wavara.

¹⁷ 'Ejume Hu kimuva'o ijá 'iama

Ike Godoni ira vaji vu'a ka'ene 'waruma jihuni maijaho irake? Ijĩ muna ka'ene ara veji'inapo pi'onava kajara iviamaikaho ara kajihuni kúrúti tukeja natohwa'e rena namino? 'iamana.

¹⁸ Ea ka'ene ijihuni toi ariha ninavujaho niho'o pu'usahura 'ee muna kajara ea irahuni toi 'o'amajaho hu túa rene va ranahuna 'iamana.

Sisana'i Takisia Vejuji Rone Apovajina

(Matiu 22:15-22; Maka 12:13-17)

¹⁹ 'Ene Sikuraipia 'ee pirisitia mama'inijipo Hu nijihijakaro ape'i vejara. Ijihuni maijaho ijĩ haa kajaho pua'e ronarena 'waravume henareja ape'i vejara kaivo ea mapoka kajihni juhamareja arevara.

²⁰ Pu Hu hami kavi'i ea 'aho'a ea mapoka puni vaji ira'atijino ea arira rene puni vaji 'urahojara. Hura ira íchá'ina 'waravakame 'unama apene roe kavana ijĩ ma'irono 'urahojara.

²¹ Ijĩ ea kajipo Hu apoma ijá 'wava Najuhi'ine uneunecha ka'ene Ara 'warume najuhujaho nima. Nú nihena kavu. A ea kwinu'wi vwihanuna pana kaivo Godoni 'unama nimaiji najuhu.

²² 'Ú nú Sisa oni takisia vehunijaho varapa ho pane? 'wavara.

²³ 'Enakaivo Hu pura ira'ata ka'ene vejajaho kimarena ijá 'iama

²⁴ Monia oma pina najiha kavuma. Ijihuni toijaho irahuni húmatiji'o ihiji'o navo? 'iamana. 'Ejume pu Hu ijá 'wava Sisa ona 'wavara.

²⁵ 'Ejume Hu pu ijá 'iama Sisa oni kukuijaho Sisa vaja'i kaivo Godoni kukuijaho Godi vaja'avara 'iamana.

²⁶ 'Ejume pu emaa puni vaja kajino Jesu pisim-ihuna areri parenana. Pu Huni eha kaji henareja oja hianavumakame irano'a pa'arejara.

*Kwamasahe 'Urihuniji Rone Apovajina
(Matiu 22:23-33; Maka 12:18-27)*

²⁷ Sajusi eaka kwamasahi'inijipo kú'o 'urihunijaho panimaa roji'ina'omo Huni roajivara.

²⁸ 'Ena'omo pu Hu apome ijá 'wava Najahi'ine Mosisira tamana ika'ina'e venana. Ei pini kwa'i kaivo naparaha hariha pa'ana'e ranamana. 'U'uahi napara kajaho 'wahareje pokaha ka'ene kwamajihuna'e hariha sarahuna.

²⁹ Ea 'u'ua poka iropu no'o hijara. 'Ena'omo amurijara napara 'wahe napara hariha paape'eme hu 'u'o kwamana.

³⁰⁻³¹ 'Ejume huni ninahijara 'wahana kaivo hu 'u'o napara kajaho amuja pave'eme kwavume huni niijahijara 'wahana kaivo hu 'u'o kwamana. Ea iropu no'o napara nikwinu'ina kaji ahevara kaivo hu amuja pave'eme pu kwamasa ranavara.

³² 'E'eme napara kajaho ijí túna'i kwamana.

³³ 'Ena'omo vea ka'ene ea kwamasahajipo 'uri'avajaho hu irahuni napara re'ena? Ea iropu no'o hu 'wahara 'wavara.

³⁴⁻³⁵ Jesura eha vene ijá 'iama Ea ka'ene ikino mwe'i hijujipo napasi nehuna kaivo ea ka'ene kwamasahe 'urine majama hijujija panapasi nehuna.

³⁶ Pu areri Godoni 'ona oji'ina sa'ine 'ee pu Godoni harihija. Ijihuni maijaho pu Godoni ehije 'ee pu kú'o 'urihuni jihuni harihija.

³⁷ 'Enakaivo nitama Mosisira najuha ja'ina'e kwamasahi'inijija 'urijura. Ijihuni maijaho vea ka'ene veni icha vaji reji'i namajino Mosisira Natohwijaho ijá 'wama A Eparahami oni Godi 'ee Aisiki oni Godi 'ee Jekapi oni Godia 'wamana.

³⁸ Ijihuni hahi Hu iviamaa kwamasahi'ina puni Godi pana kaivo Hu mai'o hiju jhipuni Godi. 'Enakaivo Godira kimuni 'unamijaho ea mapoka mai'o hiju 'iamana.

³⁹ 'Ejumakame Sikuraipia 'aho'apo pu eha vene ijá 'wava Najahi'ine Oni eha niho'o mamaa 'wavara.

⁴⁰ 'Enareja pu unenu'u 'aho'a kú'o apohuna harura pa'arenaume paapovara.

Keriso Rone Apovajina

(Matiu 22:41-46; Maka 12:35-37)

⁴¹ Hu pu ijá 'iama Ichá vene Kerisoho Teviti oni Harihe 'úvo?

⁴²⁻⁴³ Ijihuni maijaho Tevitira ori'ini heha ka'ene Samusi vaji 'wamana.

Natohwijara nuni Natohwiji ijá 'wama A Nuni ija mana'inika'i asuma hi'eje Na Oni naka Oni mumora hari irechavuma 'wamana.

⁴⁴ Tevitira Hu Natohwa 'wamu kaivo ichá'ina vene Hu huni Hariha renane? 'iamana.

Jesura Varapa Tamaniji Najahi'iniji Jujuvu'a 'Waramajina

(Matiu 23:1-36; Maka 12:28-40)

⁴⁵ Ea ka'ene mapoka kajija hine he'eme Hu Huni tisaiporu ijá 'iama

⁴⁶ Sikuraipia hami ki'avara. Pu ateha jojora same 'ee pu maketi ea 'aho'apo pu kimareje oja mihe hura puna vene 'ee hami 'ajorame

'ee Sinakoku vaji ruha ka'ene mama'inijahi 'eke una'i kama hijura. 'Ee ahaja ijuri vejaho pu ura kahe eaka mapoki jhipuni una'a kahi hi'irono ura rena parajura.

⁴⁷ 'Ene pu amuna pisivisavi'i puni sea nesi 'eke 'ee pisivisame erapo ki'avarono siporua jojora 'ojura. Ijihuna'e ja niho'o ni'ima'ura namahuna 'iamana.

21

Amunijihuni Swarijina (Maka 12:41-44)

¹ Hu 'urine katua tevua rori ijí hina ea ka'ene uneunecha ani rejil'inijija roe puni swara savu kaji kivi'i hinana.

² 'E'eme amuna ka'ene uneunecha pa'amaijaho urupa va'aa no'o (tu toia) eru samana.

³ 'Ejume Hu ijá 'iama Na nimai ja 'waravu. Amuna uneunecha pa'amaa kajahara moniaka ea mapoka kajipo roe katua ka'ene savajaho asita ranamana.

⁴ Ea pu monia mapoka vajaha jihuni maijaho pu monia rukini jihuni hahi avajara kaivo amuna kajaho uneunecha pa'ajihuna'e huna ka'ene areri navuji samajihuna'e hura eaka mapoka monia rukinijaho asita ranamana 'iamana.

Jesura Temiporui Tira'usahuna 'Waramajina (Matiu 24:1-2; Maka 13:1-2)

⁵ Pu ea 'aho'a Temiporu kaji kame 'ee muna mavarasa'ini 'eka vene 'ee swasa ka'ene ichá'ina'e vejuji hine 'wa'eme Jesura ijá 'iamana

⁶ Ike uneunecha ka'ene ja kivukaho vea ijihuni-jara mai'o ro'eje muna mapokakija tira'usunahe 'arii para'eje muna niho'o kwinu huni ruha panahuna 'iamana.

*Ahija 'Ee Sisei Hihunijina
(Matiu 24:3-14; Maka 13:3-13)*

⁷ 'Ejume pu Hu apoma ijá 'wava Najuhi'ine ikaho vea vecha re'ena? 'Ee vea kakara pa'are'iro ve'amani urijaho marako'a aacha iraki reja ka'eja? 'wavara.

⁸ 'Ejume Hu ijá 'iama Ja hami ka'avara. 'Ejakame pu ea ja papisimi'avara. Ijihuni mai-jaho ea mapoka'e Nuni iha 'ahi roe ijá 'iahune Na Kerisona'omo vea niape'i venu 'iava he'avajaho niho'o pa'ararihi'avara.

⁹ 'Ejakame ja he'eje kwaa araka mapokija ajira vehune 'ee ijí ajira vehuni pinana kajaho 'urina rohuna. Ija'inijaho re'ena vo urijaho mai'o pava'a 'e'u'enakúne ja niho'o paju'avara 'iamana.

¹⁰ 'Enarena Hu kú'o ijá 'iama Kwaa ara 'ahopo 'urine 'aho'a ninamahune 'ee ara 'ahopo 'urine ara 'aho'a ninamahuna.

¹¹ Kwaa ara mapoka mwevarivura mama'ina rohuna. 'Ene sisemaapo roe 'ee kwaa ara mapoka 'ora vea rene 'ee atama siseapo kwaa ara mapokakaho ani rene 'ee aacha mama'ina ani'ina mapoka sisea akúpi 'ahi kihuna.

¹² Uneunecha mapoka ikija mai'o re'i ve'eje Nuni ihijihuna'e ja aherama va'e sise'i 'ahie 'ee tipurai irechamie 'ee aherama va'e Sinakoku vaji aporame 'ee aherame kinia 'ee kavana epuni una'i vahuna.

¹³ Ja vea kajino areri Godoni vu'a mamaijaho pu najahuna.

¹⁴ 'Enajihuna'e ja nimarako vwihanareje jara vu'a iraka ka'ene 'warahunijaho pavwiha'avara.

¹⁵ Ijihuni maijaho Nara vu'a ka'ene ara 'warahuna vajahakame oni naka ara vu'a ka'ene 'wara'amajaho hene pu areri patanu'urahe 'ee pu niho'o unenu'u pina areri pa'warahuna.

¹⁶ 'Enakaivo emahu jona vwehu jona ehū jona napuhu jonapo nahamahe ea 'ahopo ja 'anie kwamasahuna.

¹⁷ Nuni ihijihuna'e ea 'ahopo ja senahuna.

¹⁸ 'Enakaivo joni hūmata sapasa kwisu patausi-uhuna.

¹⁹ 'Enajihuna'e ata kirasahe naminareje ja mājama hihuna ape'avara.

Jesura Jerusaremi Tira'usahuni Vu'a Ka'ene 'Waramajina

(Matiu 24:15-21; Maka 13:14-19)

²⁰ Ja kave Jerusaremiho amiapo outihe nava ka'avari vejijaho ja ika ro'avara. Ara kajara tira'usahuni vea nikhuna ro'avara.

²¹ 'Ejakame ea ka'ene Jutia hijujija juhahe nahari 'ahi va'e 'ee ea ka'ene ara natohwa kajino hijujija 'usema va'aji'avare 'ee ea ka'ene nechil'i hijujija ara natohwa kajaho paro'avara.

²² Ijihuni maijaho eha ka'ene mihuna'e Godoni heha vaji 'waramajara nimaa rehuna.

²³ Napara ka'ene hari'inijija 'ee napara ka'ene hariha musa iji'inijija vi ichá'ina'e ve'eja? Vea kajaho kwaa arakaho ea mapoka ajirijara sis-erana parajakame ea ikija ni'ima'ura siseisei temuka'eje hihuna.

24 Pu so'wi pijihe kwamasahe 'ee tipurai aherame kwaa ara ani ani'ini vahuna. 'E'eje Jenitaruepo Jerusaremiho ajima tautia apena va'eje Jenitairu puni vea pa'arehuna.

Emaa Puni Harihijara Rohunijina
(Matiu 24:29-31; Maka 13:24-27)

25 'E'eje masapa 'ee china 'ee vea 'ee akúpa 'ahi aacha ani'ina kihuna. 'E'eje ea mapoka ka'ene mwe'i hijukija soha ka'ene sisea ani'ina'e amenareje ira ani'ina 'ume'amaji henareje tea juname 'ee niho'o puruva reti'eje hihuna.

26 Emaa ijí uneka ka'ene iki mwe'i re'amaji kamareje niho'o juma paranareje kwapihuna. 'Ene uneunecha ka'ene akúpa 'ahi navujija akúpa kakara varivarimareje 'unirame usimahuna.

27 'E'eje Ema Puni Harihijaho 'imitia vaji Huni harura 'ee Huni hanaji'iniji'i maho'o roe ea mapoka kahuna.

28 Vea ka'ene uneunecha kajipo ika'ina'e reja ki'avajaho 'urine nuana ahasirime a'ama niri'i hi'avara. Ijihuni maijaho jara matauma hihuni vea nitu'u rena paranu 'iamana.

Matakijara Najahajina
(Matiu 24:32-35; Maka 13:28-31)

29 'Enarena Hu haa ikaho 'waramana. Ja kaha! Mataka 'ee icha 'aho'ijihi kiha!

30 Ijipo 'anaura'omo mai'o naheji'i sisira apúsavu'e kimare'e vea mara'i venu.

31 Vea ka'ene ijí aneja ki'avajaho Godoni ari rohunjaho tu'u rehuna ro'avara.

³² Na nimai ja 'waravukúne vwiha'avara. Eaka kijahija maho'o pakwamasa rana'eje ija'ina rehuna.

³³ Akúpa mwe'ijaho pa'arehuna kaivo Nuni Ira kakaho papa'are'ena.

'Aiha Hami Veji'i Hiha

³⁴ Ja hami hami 'ajohareje pahine joni kaukararu vene 'ee toa sisea ine 'ee jara iviamaa 'unama ka'ene ichá'ina'e hami hihuna pavwihaji'i hi'avara. Ijihuni maijaho ja ija'ina hi'eje vea kajaho areri ni'aha kwino kwavaha puna'i asuma va hihuna.

³⁵ Vea kajara re'amajaho ea maho'o mapoka ka'ene mwe'a 'ahakino hijujija renahuna.

³⁶ 'Enakúne veku veku hine 'ajohe nia nirie siporua 'oji'i hi'irakúne ja areri harura rena'eje uneka ka'ene re'iro vejujaho asima va'e Emaa Puni Harihijihuni una'i nami'avara 'iamana.

³⁷ Hu veiri'ijaho hine Temiporu vaji najahuva'o na'ivukavi'i va'e huri'a ka'ene Arivina 'wavujihuni 'ahi va'una.

³⁸ 'Eju'e ea mapoka'e sú'usú'u arihe va'e Temiporu vaji Huni vu'a he'i 'ahiu'e va'ajivura.

22

Jesu 'Ana'i Hemi Kosarama Ojajina

(Matiu 26:1-5; Maka 14:1-2; Joni 11:45-53)

¹ Puretia isitia pa'ana ka'ene Pasova 'wavujihuni sora 'ehuni vea roe turanana.

² 'Ejume pirisitia mama'ina 'ee Sikuraipia Hu 'anae kwahuni 'unama savara. Ijihuni maijaho pu ea mapokijihni juhavara.

*Jutasira Jesu Nahamahuna'e Nimaa Venajina
(Matiu 26:14-16; Maka 14:10-11)*

³ 'Ejume Huni tisaiporu pina ka'ene Jutasi Isikariatina 'wavujaho Setanira rosamana.

⁴ 'Ejume Jutasira va'e hura ichá'ina'e Jesu nahamahuniji pirisitia mama'ina 'ee sorutia pu'úmo 'unama amairiara.

⁵ Pu niho'o teamanavume eha monia vaja'i 'waravara.

⁶ Jutasi puni ira hene teamavumakame 'unama ka'ene Hu nahamahuniji hami hema parajakame ea niho'o areri pahehuniji samana.

*Jesura Pasova 'Iruma I'irono Amairiaramajina
(Matiu 26:17-25; Maka 14:12-21; Joni 13:21-30)*

⁷ Puretia isitia pa'ajihuni vea aneja reju-makavi'i pu sipi 'u'ua 'anae swasa vehuna.

⁸ 'Ejume Hu Pita'o Joni'o irechamie ijá 'iama Va'e Pasova ihuniji amairie nú ija 'iamana.

⁹ 'Ejume pu apoma ijá 'wava Nú va'e ichihi 'iruma amairi'ēja? 'wavara.

¹⁰ Hu ijá 'iama Ike heha. Ja ari va'eje ea pina toa 'ene vu'e piuni'ena. 'Ejakame ja hu 'arariha va'e sea ka'ene hu aji'amajino va'avara.

¹¹ 'Ene ja ika'ina sea anesura 'wa'avara Najahi'inijara ika'ina'e a 'waramana. 'Ú 'iruma ijuri tinia ka'ene Nara Nuni tisaiporu epu'úmo Pasova ihunijaho ichine? 'waha 'iamana.

¹² 'Ejakame hura ruha ka'ene ichuto niamairi-aramame namuji najahakame ijino amairiara'avara 'iamana.

13 'Ejume pu va'ajime uneunecha mapoka areri Hura 'warama kaja'ina'e rejume pu Pasova ka'ene ihunijaho amairiaravara.

Natohwijara Kwamaji Vwihaji'i 'Iruma Ihunijina

(Matiu 26:26-30; Maka 14:22-26; 1 Koritia 11:23-25)

14 Vea kaji apejume Hu Huni apasorua pu'úmo roe 'aijua rori asuma hijara.

15 'Ejume Hu pu ijá 'iama Na ja pu'úmo Pasovakaho inareje iji'a haha hiana apéhuna ura reniu.

16 'Enajihuna'e Na nimai ja 'waravu Na kú'o 'iruma painu va'u'e Godoni ari jara roe nimaee rejakame iji'a ihuna 'iamana.

17 'Enarena Hu kapusia apene Godiho teimani 'wa'ika'i ijá 'iama Ike apene vajúsarame iha.

18 Ijihuni maijaho ajina riha ikaho Na painuva'o vea ka'ene Godoni arijara ro'amaji ihuna 'iamana.

19 'Enarena Hu puretia apene Godi teimani 'wa'ika'i tuame vajihi'i ijá 'iama Ikaho Nuni haha'e jonijihuna'e vajihukúne ina veji'i Na vwihani'avara 'iamana.

20 Areri puretia ija'ina'e Hu toa kapusi rukina mihi'i ijá 'iama Ike kapusia toa rukinakaho Nuni 'aa ka'ene jonijihuna'e arihuna'e maiu'inaka nahama 'waramajina 'iavi'i mihana.

21 'Enakaivo heha! Ea ka'ene Naa'e nahamihunijaho iviamaa ikino nú pu'úmo 'aijua rori hinu.

22 Ijihuni hahi Ema Puni Harihijaho Godira vwihana ja'ina vehuna kaivo ea ka'ene Hu na-

hamahunijaho niho'o eha sisea ni'ima'ura ape-huna 'iamana.

²³ 'Ejume pu pusumano ea ka'ene nahamahunijaho ea irarana 'warahuniji ka'i 'ahiume 'wamareja puni vaja kajino pira'aravara.

Ea Irá Natohwiji Ka'i'ahiume Vahacharavajina

²⁴ Ea irara natohwa'e rehuniji puni vaja kajino hine pira'aravara.

²⁵ 'Ejume Hu pu ijá 'iama Jenitaru puni kinia ka'ene iki mwe'i hijujija ea 'ajohahuna harura rukina. 'Ee 'ajohi'ina kajija swara rukinijina 'wavura.

²⁶ 'Enakaivo ja ija'ina parehuna kaivo ea irara joni vaji natohwa'e re'i 'aha'amajaho hu areri sesamaa puna'i rene 'ee areri pwea sa'ina'e re'amana.

²⁷ 'Ú ea icharo natohwane? Ea ka'ene asuma hine 'iruma inujarana ho ea ka'ene namine 'iruma'e 'eka roe vajahujarane? Ea ka'ene asuma hine 'iruma'e inujaho natohwa kaivo Na ea ka'ene arini namine jaae 'iruma vajihujina.

²⁸ Vea ka'ene Na sisei hijujaho ja nú pu'úmo Nuni rori namijara.

²⁹ Nuni omijara Na Nuni kwaa 'ajohuna mi-haja'ina'e Na 'u'o ja mihu.

³⁰ 'Enajihuna'e Nara ja pijihakame ja Nú pu'úmo Nuni ari 'aigua 'ahi ahuma toa 'iruma ine 'ee ja Isureri puni amuja ka'ene iropu ropu no'o ruha ka'ene pua'e 'otua vetihunijino hine 'otua vetihuna 'iamana.

*Jesu Pitara Hemahuniji Rona 'Waramajina
(Matiu 26:31-35; Maka 4:27-31; Joni 13:36-38)*

³¹ 'Ejume Hu Saimani ijá 'wama Saimani hena! Setani aa'e apena'e areri 'witia ruarahu ja'ina'e ruara'i 'ahau'e ura reju'e ro 'ejahie 'warimana.

³² 'Enakaivo Na oni siporua 'ojura'omo ara nima ronujaho pa'ohuna. 'Enareje a kú'o 'uname Nuni ro'amajaho ara Nuni ehijakija najahakame pura nima rojujaho ija kisi apena puni una'i saname vehuna 'wamana.

³³ 'Ejume Pitara ijá 'wama Natohwe na niareri rena hijura'omo A tipurai va'amajaho na A hu'úmo vahuna. 'Ee A kwa'amajaho na A hu'úmo kwahuna 'wamana.

³⁴ 'Ejume Hu ijá 'wama Pita Na nima aa'e 'waravu. 'U'ora iviasa mai'o pa'ume'eje a 'aha no'opisu Na pakimuna 'ia'eje iji'a 'u'ora 'umehuna 'wamana.

Pausia Tuja 'Ee So'wa

³⁵ 'Enarena Hu pu ijá 'iama Vea ka'ene Na ja irechamiume pausia 'ee tuja 'ee mumora sisa pa'a va'ajaho ja vi pivusahara raka? 'iamana. Pu ijá 'wava Niho'o pana 'wavara.

³⁶ 'Enakaivo Hu pu ijá 'iama 'Enakúne ivia-maa ea irahuni pausia 'ee tuja na'amajaho 'eka va'amana. 'Ene ea irara so'wa pa'ana'e re'amajaho huni ateha 'eka va'e 'imenareje monia 'eke huni so'wa 'ime'amana.

³⁷ Ijihuni maijaho heha vaji venareje Naa'e ronarena 'waramajaho rehuna. Hu 'u'o ea sisea veji'ina pu'úmo tahuna 'úmajaho iviamai Nuni vaji nima roe rehuna 'iamana.

³⁸ 'Ejume pu ijá 'wava Natohwe kama! So'wa no'ohe'i ikenakúne kima! 'wavara. 'Ejume Hu pu ijá 'iama Ijaho arerina 'iamana.

*Jesura Arivi Huri'a 'Ahi Siporua 'Onajina
(Matiu 26:36-46; Maka 14:32-42)*

³⁹ 'Enarena ru'e'une nikú'o Hu venuja'ina'e huri'a Arivi va'ume Huni tisaiporu Hu 'ararihæ va'ara.

⁴⁰ Hu va'e ruha kajino 'e'unarena Hu pu ijá 'iama Ja Godoni siporua 'oji'i hijakame ja pavena ki'avara 'iamana.

⁴¹ 'E'ika'i Hu pu irechami'ika'i va'e karokaro muna pi'onave va'e 'ohune sa'inijakaru nitupari same hiji'i siporua 'onana.

⁴² Hu ijá 'wama Amo A ura rena'ipisa kapu-siakaho Nuni rora apena ruvaa'a. 'Enakaivo Nuni ura pana kaivo Oni ura ija'ina'e ve'amana 'wamana.

⁴³ 'E'eme 'ona oji'ina akúpa 'ahi rena roe Hu harura mahana.

⁴⁴ Hu hine oja hia'eme siporua 'ojumakame haha natohta'e hiame huni piropa 'aa muka sa'ina'e mwe'a 'ahi arihana.

⁴⁵ Hu siporua 'onuva'o 'urine Huni tisaiporu puni va'i kimajaho pu hine temuki 'aninamíume notuara.

⁴⁶ 'Ejume Hu pu sie ijá 'iama Ja iraka vene notui'i navo? 'Urine siporua 'o'irakúne ja pavena ki'avara 'iamana.

*Jesu Kamovajina
(Matiu 26:47-56; Maka 14:43-50; Joni 18:3-11)*

⁴⁷ Hu mai'o hine ijí 'wara'eme ni'aha kwinu Jutasi ka'ene iropu ropu no'o pinijara ea mapoka'e aherame roe hu Jesu ura mina ve'i 'ahaume roana.

48 'Ejume Jesura hu ijá 'wama 'Ú Jutasi a Na Emaa Puni Hariha nahamahare'e ura mina vena avano? 'wamana.

49 'Ejume ea ka'ene pu pu'úmo namijajipo uneka ka'ene re'i venaji kimareja pu ijá 'wava 'Ú Natohwe nú núni so'wi piji'eja? 'wavara.

50 'Enarena ea pini huni so'wi mavane 'urine pirisiti ni'inijihuni pwea pinijihuni ataa ka'ene mana'inijaho 'anaume 'uhu'usahana.

51 'Enakaivo Jesura eha vene ijá 'wama Ijá kajaho arema 'wa'ika'i Hu huni ataa iji 'unavume maranana.

52 'Enarena Jesura pirisitia mama'ina 'ee sorutia Temiporu 'ajohi'inijija 'ee emakina ka'ene Hua apeli roajihi ijá 'iama 'Ú Na ea nesa apeji'ina'omo ja so'wa hajaa 'eke Naa'e apeni'i 'ahiume roare?

53 Na veku veku ja pu'úmo Temiporu vaji hijura kaivo ja Na paapeniura. 'Enakaivo iviamaa ike vea mukakaho 'ee mwe'a ike nutuvi'ina kehuni harurijaho jona 'iamana.

Pitara Jesu Hemahajina

(Matiu 26:57-58, 69-75; Maka 14:53-54, 66-72; Joni 18:12-18, 25-27)

54 Pu Hu kamome apene pirisitia ni'inijihuni sei va'ume Pitaho ma kameri naminakivi'i 'arariha va'ana.

55 'E'eme vena nú'úha riri jaumakame Pitaho pu pu'úmo asuma hinana.

56 'E'eme hu ijino asuma hijume napara pwei pini Pita nia kanavi'i ijá 'iama Ea ike 'u'o Hu hu'úmo onuna 'iamana.

⁵⁷ 'Ejume hu heme ijá 'wama Napare niho'o na Hu pahene pakavi'ina 'wamana.

⁵⁸ Hu 'aha josu pare'eme emai pini kamarena ijá 'wama A 'u'o Huni ea pina 'wamana kaivo Pitara ijá 'wama Parue na niho'o pana 'wamana.

⁵⁹ Hu vea muka kwinu pa'are'eme ea pini roe pasonananavi'i ijá 'iama Na nimaa 'waravu. Ea ika 'u'o Hu hu'úmo 'urahe onuna. Ijihuhi maijaho hu Karari ora 'iamana.

⁶⁰ 'Enakaivo Pitara ija 'wama Parue ara iraka ka'ene 'warimujaho na mai'o suja 'wamana. Hu ijí 'wara'eme ni'aha kwino 'u'ora 'umenana.

⁶¹⁻⁶² 'E'eme Natohwijara aroma Pita ka'eme Pitaho iji'a Natohwijara iraka ka'ene 'waramajaho vwihanana 'U'ora mai'o 'ume'i 'ahae ve'eje a 'aha no'opisu Na pakimuna 'i'ena 'wamana. 'Ejume Pitaho ijí vwihanarena samai va'e'une niho'o natohwa'e niramana.

Jesu 'Ijahe 'Ee Hijahajina

(Matiu 26:67-68; Maka 14:65)

⁶³ Ea ka'ene Jesu 'ajoha hijajipo apene 'ijahe 'ee hijahara.

⁶⁴ Pu Hu apene nia hwamahe 'anai'i ijá 'wava A unenu'u 'aho'a ka'ene vaji navujija hena kimuna 'úmunakúne ea irara A 'anaajaho 'waruva nú heja 'wavara.

⁶⁵ 'Ene pu uneunecha niho'o mapoka'e Hu niname 'ee 'urarahe ira sisea 'waravara.

Jesu Aheme Kanisoru Puni Una'i Roajina

(Matiu 26:59-66; Maka 14:55-64; Joni 18:19-24)

⁶⁶ Vea nituvume emaa puni mama'ina 'ee pirisitia mama'ina 'ee Sikuraipia roe kanisoru

puni nú'úhi ahuma hi'eme Jesuho puni una'i aheme roajivara.

⁶⁷ Pu apoma ijá 'wava 'Ú A Keriso re'amajaho 'waruma 'wavara. Hu ijá 'iama Na ja 'wara'ujaho ja panimaa rohuna.

⁶⁸ 'Ene Na jaa'e apora'ujaho ja eha pavene 'wari'eja.

⁶⁹ 'Enakaivo iviamaa rene Emaa Puni Har-ihijaho ija mana'ina ka'ene Godoni harurija'i asuma hihuna 'iamana.

⁷⁰ Pu Hu apome ijá 'wava 'Ú A Godoni Harihe? 'wavara. 'Ejume Hu pu ijá 'iama Ja Na 'warivu kajaho Na nimaa ijina 'iamana.

⁷¹ 'Ejume pu ijá 'wava Nú ea 'ahopo Hua'e ronareje namahuji hehuna pana. Ijihuni maijaho nú onúno Huni irijaho núni ataa ikino hejara 'wavara.

23

Jesu Aheme Pairati Oni Una'i Roajina

(Matiu 27:1-2, 11-14; Maka 15:1-5; Joni 18:28-38)

¹ 'Enarena ea mapoka kajipo 'urine Hu aheme Pairati oni va'ara.

² Pu aneja vene Hu namahi'i ijá 'wava Nú ka'eme ea ikaho ehu núnakija pisimie 'ee Sisa oni takisia pavehuna'e 'warume 'ee Hura 'warumujaho Hu Keriso ka'ene Kinijina 'úmuna 'wavara.

³ 'Ejume Pairatira Hu apoma ijá 'wama A Jua puni Kinie? 'wamana. 'Ejume Hu eha vene ijá 'wama Ara 'warimu kaja'ina 'wamana.

⁴ 'Ejume Pairatira pirisitia mama'ina 'ee ea mapoka kajihi ijá 'iama Na ea ikehuni vaja sisea mai'o papiunavu 'iamana.

⁵ 'Enakaivo pu hina pasonananavi'i ira ajira'e ijá 'wava Hu íkaho ea mapokakihi najahu'e oja 'urinauna. Hu Karari rene najahe va'e Jutia vaja maho'o najahe onuva'o kwaa ike 'u'o iviamaa roana 'wavara.

Jesu Ranavume Heroti Oni Va'ajina

⁶ Pairatira ike henarena aporame ijá 'iama 'Ú ea ikaho Karari ore? 'iamana.

⁷ Hu henajaho Jesuho Herotira kwaa ka'ene 'ajohujino rena roana henarena hu ranavume Heroti oni va'ana. Ijihuni maijaho Heroti roe Jerusaremi hinana.

⁸ Herotiho Jesu kamajihuna'e niho'o natohwa'e teamamajihuni maijaho Hura raka ka'ene venuji henujihuna'e Hu aacha pina veja ka'i 'ahaume avanana.

⁹ 'Ejume Herotira 'aha jora'e Hu apomana kaivo Hu eha pavenana.

¹⁰ 'Ejume pirisitia mama'ina 'ee Sikuraipiepo ijí namine niho'o natohwa'e ajina'eme Jesuho namahara.

¹¹ 'Enarena Herotiho 'ee huni sorutia pu'úmo Jesuho apene 'urarahe 'ee sise'i 'ahae 'ee ateha niho'o mavarasa'ina apúsamahe ranavume Pairati oni 'uname va'ana.

¹² Maraku'ijaho Heroti'o Pairati'o naka vejura kaivo vea kajino pu no'o napura vejara.

Jesu 'Anaa Kwahuna Nimaa Vejajina

(Matiu 27:15-26; Maka 15:6-15; Joni 18:39-19:16)

13 'Ejume Pairatira pirisitia mama'ina 'ee emaapuni ea mama'ina 'ee ea mapoka 'waravume ahuvava.

14 'Ejume ijá 'iama Ja ea ikaho apene nuni roara. Hura veju'e ea oja 'urinau'e ea sisea vejura 'wa'i ahema roara. 'Enakaivo na joni una'i vena kavujaho na ea ikehuni vaja sisea mai'o papiunavu kaivo jara Hua'e namahujiruna.

15 Heroti 'u'o vena kamajaho Hu sisea pave-nana'e kamarena nuni 'unama kú'o roana. Heha! Ea ikaho unenu'u pina sisea pavena jihuna'e Hu areri pakwahuna.

16 'Enajihuna'e na hijahareje ranave va'ena 'iamana.

17 Puni tamani jihuna'e sora ijuri vea reju'ukavi'i tipura ea kwinu ranavu'e samai va'una.

18 Ea mapoka kajipo ni'aha kwinu ahuma ijá 'umeja Ea ike ape'i kaivo Parapasi ranave samai ro 'e'unama 'umejara.

19 Parapasiho ara natohwa vaja kajino hine 'arahe 'ee ea'e 'anume kwamasaha jihuna'e ranavume tipurai hinana.

20 Pairatira ura renajaho Jesu ranave vahuna'e ura rejume ea mapokijihi kú'o 'waramana.

21 'Enakaivo pu ira ajira'e ijá 'umeja Icha 'ahi 'anaa! Icha 'ahi 'anaa! 'umejara.

22 'Ejume hu 'aha no'ohe'i ni'waramana'omo kú'o 'aha pina ijá 'iama Irakijihuna'e 'ana'uro 'umejo? Hu unenu'u pina sisea iraka'e venane? Hu unenu'u pina ve'ira'omo na 'anae kwahuna na pakavu. 'Ena'omo na 'warave pu hijaha ranave vahuna 'iamana.

23 'Enakaivo pu hine majama pasonananavi'i icha 'ahi 'anae kwa'amarono 'umenu va'o pura harura vene rarejara.

24 'Ejume pura raka ka'ene ura renajaho Pairatira ve'avarono 'waramana.

25 'Ejume Pairati ea ka'ene ara natohwa vaji 'arahe 'ee ea 'aniu'e kwamasahi'ina ka'ene tipurai hinana ka'ene pura rana'amarono ura renaji rana'ika'i Jesuho puni ura ijino ve'avarono mi-hana.

Jesu Korosi 'Anaajina

(Matiu 27:32-44; Maka 15:21-32; Joni 19:17-27)

26 'Ejume pu Jesuho ahema va'eme Saimani ka'ene Sairini orijaho huni ari rene ro'eme pu iji 'uname icha kajaho apena pimahe 'ejahaume apene Jesuni túna'i va'ana.

27 Ea niho'o mapoka mapoka'e va'aji'eme napara 'aho'a puni rira kajino virisia vene niramaruvi'i 'ararihia va'ara.

28 'Ejume Jesura ta'arohe ijá 'iama Napara ka'ene Jerusaremi orakije Nunijihuna'e niramaruvujaho are'i kaivo joni harihija 'ee oono nira'ahusaraha.

29 Ijihuna'e heha! Vea mai'o nituma roe sa'eje ja ika 'wa'eja Napara ka'ene hariha pa'eke 'ee panahena'e 'ee hariha pa'ajohai'inijija teamanahuna 'wahuna.

30 Ijaho vea ka'ene emaapo aneja vene nahara'e ika'ina jarima 'warahunijina 'Auma arihe ninamuha 'ee huri'a roe vahúha 'wahuna.

31 'Enajihuna'e pu icha maiu'ina vajijiano une-unecha ija'ina'e ve'avajaho vu pu icha sahasa vajijaho ichá ve'eja? 'iamana.

³² Pu ea sisea no'oheli Jesu pu'úmo 'ania kwa-masa'avarono aherame va'ajivara.

³³ 'Ejume pu roajime kwaa ka'ene Húmatata 'wavujino useme Jesuho icha 'ahi 'anae 'ee ea sisea pina mana'inija'i 'anae 'ee pina ana'inija'i 'anaara.

³⁴ 'Ejume Jesura ijá 'wama Amo pu raka ka'ene vejukaho puruva reti'uju'e vejukúne

Noinvwihanie are'amana 'wamana. 'E'eme pu pipia vene Huni ateha swara vena 'ekara.

³⁵ Ea mapoka kajija namine ki'uju'e puni mama'inijipo Jesuho apene 'ijahe ijá 'wava Hu ea 'aho'a ni'ajihu ja'ina'e maka'eje Hu Keriso ka'ene Godira iji pijahaji re'amajaho Hu ori'ini ni'ajara'amama 'wavara.

³⁶ 'Ejume sorutia ijija 'u'o Jesu apene 'ijahe toa sisea 'eka roe vajahi'i

³⁷ pu ijá 'wava A Jua puni Kinia re'amajaho orono ni'ajarama 'wavara.

³⁸ Ira ika'ina'e Huni hurijino vejara. Ikaho Jua Puni Kinijina.

³⁹ 'E'eme ea sisea pina ka'ene ropuna'i 'anaume namajara vu'a sisea Hu 'warama ijá 'wama 'Ú A nimaa Keriso re'amajaho A orono ni'ajarama nú 'u'o ni'ajúha 'wamana.

⁴⁰ 'Enakaivo ea pina ka'ene ronuna'i namajara 'urarahe ijá 'wama 'Ú a Godiho pajuhamo? Nú 'u'o iki pu pu'úmo areri ahume kwamasahu.

⁴¹ Nú eha apejajahonijina. Ijihuni maijaho nú sisea'e vejajihuna'e eha apeju kaivo Hu unenu'u pina sisea pavenana 'wamana.

⁴² 'Enarena hu ijá 'wama Jesu vea ka'ene

Ara Oni ari va'e'umajaho A na vwihani'amana 'wamana.

⁴³ 'Ejume Hu ijá 'wama Nara nimaa a 'waravu jihuna'e a iviasi Na hu'úmo Parataisi hihuna 'wamana.

Jesura Kwamajina

(Matiu 27:45-56; Maka 15:33-41; Joni 19:28-30)

⁴⁴ Ija'ina'e ve'eme vea va'e riri nami'eme kwaa mapokakaho vea na'ima namuva'o vea va'e hareha 'aha karohi naminana.

⁴⁵ 'E'eme vea na'i'eme Temiporu vaji ateha natohwa ka'ene 'uranavume namajaho rira mu'oi kajino isome no'ohe'i renana.

⁴⁶ 'E'eme Jesura ira ajira'e ijá 'umena Amo Oni ija 'ahi Na Nuni 'Avena ranavu 'wa'ika'i oja sumana.

⁴⁷ 'Ejume sorutia puni Natohwijara iraka ka'ene renaji kamarena Godi ta'arohi'i ijá 'wama Ea ikaho nimaa ariramaa 'wamana.

⁴⁸ 'Ejume ea mapoka ka'ene ijí ka'i 'ahiume ahuvajija Jesura kwavumakame tea junavume túrata puna 'anai'i 'uname ari va'ara.

⁴⁹ 'E'eme Huni napuhija maho'one 'ee napara ka'ene Karari rene Hu tamatihe roajija kameri namina raka ka'ene rena kajaho kavi'i namijara.

Jesu Kwananavajina

(Matiu 27:57-61; Maka 15:42-47; Joni 19:38-42)

⁵⁰ 'E'eme ea pina iha huna Josapina Hu kanisorua pine 'ee hu ea mamaa 'ee arimaa.

⁵¹ Hu pura vu'a ka'ene amairie 'ee raka ka'ene vejajaho hu panimaa venana. Hu Juapuni ara natohwa ka'ene Arimatia 'wavujino rena

roana'omo Godoni arijara rohuniji 'ajaha hin-una.

⁵² 'Enajihuna'e ea ikara va'e Pairati jarime Jesuni haha'e ape'irono 'waramana.

⁵³ 'Ene hu roe Jesuni haha apene atehi mwame apena va'e muna ara maiu'ina ka'ene ea mai'o pairechavi'inijino ranamana.

⁵⁴ Vea kajaho Sapati amairiaravuri vejijina. 'Ene Sapatia mai'o aneja ve'i 'ahaume vejajina.

⁵⁵ 'Ejume napara ka'ene Karari rena roajija pu pu'úmo va'e eucha kajaho kame 'ee Huni haha ichá'ina'e mwame ranavajaho kavara.

⁵⁶ 'Ejume pu 'unama va'e ari senisia 'ee iona amairiarame Sapatia'omo puni tamanijara 'warama ja'ina'e vene ojuta hwejara.

24

Jesura Kú'o 'Urinajina

(Matiu 28:1-10; Maka 16:1-8; Joni 20:1-10)

¹ Hura natozwi sú'usú'u napara kajija senisia ka'ene pura amairia irechavajaho 'eke muna ara kajino roara.

² Pu vai'i kavajaho muna ka'ene vwicha'e ku-navajaho tahuma apene ruva'ara kavara.

³ 'Enakaivo pu va'e vaji aruvajaho Jesu ka'ene Natohwi jihuni haha pakavara.

⁴ Pu puruva renaume ijá nami'eme ni'aha kwino ea no'oheli ateha sajasa'ima savi'ina puni nina kajino namijara.

⁵ Napara kajija niho'o tea juna'eme nuana vetiume parua kajipo ijá 'iava Ja ichá vene ea ka'ene kwamasahi'ina kihipuni vaji ea ka'ene mai'o hiji'inijaho savo?

⁶ Hu ikaho pana kaivo Hu ni'urinana. Hu Karari hiji'i ja 'waramajaho ja pavwihajo?

⁷ Hu ja ijá 'iamane Ema Puni Harihijaho apene ea sisea veji'ina'e mihe icha 'ahi 'anaa kwama namuva'o na'ia no'opisu pa'are'eje kú'o 'urihuna 'iamajaho ja pavwihajo? 'iavara.

⁸ 'Ejume napara kajija iji'a Huni vu'a vwiha-jara.

⁹ 'Ene eucha are'i 'unama va'e ea iropu ropu kwinu 'ee ea 'aho'iji 'u'o uneunecha mapoka kajaho ijano 'waravara.

¹⁰ Napara kajija Meri Matarini ho Joana ho Meri ka'ene Jemisi oni ohijaho 'ee napara 'aho'a ka'ene pu pu'úmo 'urahe ojujipo apasorua une-unechakaho 'waravara.

¹¹ 'Enakaivo vu'a ka'ene pura 'wara'avajaho mavumaa sa'ina rejume pu panimaa rojara.

¹² 'Enarena Pitara 'urine ninuma va'e muna ari 'e'une aruhi kamajaho ateharu navume kimana. 'Enarena hu 'uname huni ari vai'i uné raki renana ronarena vwihaji'i va'ana.

Imeasi Va'ajina
(Maka 16:12-13)

¹³ Vea nikwinu'ina kajino ea no'ohe'i ara iha Emeasi va'ara. Ara kajaho Jerusaremi rena va'ujaho kwaa jora'omo (11 kiromita)

¹⁴ pu vai'i uneunecha mapoka ka'ene renaji 'wama apena va'ara.

¹⁵ Pu iji 'wavi'i va'eme Jesuho roarena pu pu'úmo va'ana.

¹⁶ 'Ejume puni nia nuhiume pu kavara kaivo pahena pakavara.

17 'Enarena Jesura pu ijá 'iama Ja no'o jaja-sumano vu'a iraka'e 'wavi'i va'ajivo? 'iavume pu no'o nina kaja'a ajuarasa'eme namijara.

18 'Ejume ea iha Kariopasira eha vene Hu ijá 'wama 'Ú A Asumano ikaho Jerusaremi ura vene roana'omo uneka ka'ene vea ikino rejajaho A pahenane? 'wamana.

19 'Ejume Hu pu ijá 'iama 'Ú uné raki renane? 'iamana. 'Ejume pu Hu ijá 'wava Uneka ka'ene Jesuka Nasareti ora'e renajaho A vi henane? Ea ikaho poropetia 'ee ea uneunecha ani'ina mapoka'e mama'ina vene 'ee Godiho 'ee ea mapoka'e ikihipuni una'i vu'a mama'ina 'waramuna.

20 'Enakaivo núni pirisitia mama'ina 'ee ea 'ajoha'ina mama'inijipo apene 'anaa kwa'amarono mihume pu Hu icha 'ahi 'anaume kwamana.

21 'Ejume nú vwihajajaho Hu roe Isureri ora 'imena 'eka'i 'ahaume roana. 'Enakaivo ijiru pana vo uneunechakipo rejajaho iviasi na'i no'opisu pa'arenu.

22 'Enakaivo napara 'aho'a ka'ene nú pu'úmo ahuma oji'inijipo sú'o euchi va'e roe tatatúara.

23 Pu Huni haha pakamareja roe ijá 'úva Pu 'ona oji'ina visoni vaji kivume pu Hu mai'o hinu 'úvara 'wavara.

24 'Ejume ea 'aho'a ka'ene nú pu'úmo ahuma hijajipo eucha kaji va'ara kaivo niareri napapo 'waruva ja'ina'e Hu pakavara 'wavara.

25 'Ejume Hu pu ijá 'iama Ea ka'ene niho'o pavwihaji'inakije uneunecha mapoka ka'ene poropetiepo 'waravajaho ja marako'a panimaa

rojara.

²⁶ Kerisoho uneunecha mapoka sisea Huni haha 'ahi marako rejakama'e iji'a Huni ara ka'ene hanaji'iniji vahuna 'iamana.

²⁷ 'Enarena Mosisi oni aneja rene roe poropetia maho'o puni vaji Godoni irijara Hua'e rone 'waramaji maho'o najahana.

²⁸ Puni ara ka'ene pu va'iro va'ajaho usehuna nituranana. 'Ejume Jesuho Hu maihename va'i 'ahaume venana.

²⁹ 'Enakaivo pu ijá 'wava Vea nusirevu'e vea nipa'are nukúne nú pu'úmo hina 'wavara. 'Ejume Hu pu pu'úmo va'e hinana.

³⁰ 'Ejumakame Hu pu pu'úmo ahuma 'iruma'e i'i 'ahaume puretia apene siporua 'one teimani 'wamarena tuama vajihana.

³¹ 'Ejume puni nia ka'ene nuhijahajo jaraume pu Hu kavara kaivo Hu puni rora kajano va'ume pakama arevara.

³² 'Enareja pu hine pira'arame ijá 'wava Hu 'unamutoi 'warume 'ee Godoni ira vaji namuji naju'eju'e núni oja vaja hianuma parajara 'wavara.

³³ 'Enarena pu vea muka kajino 'urine Jerusaremi ea iropu ropu kwinu 'ee 'aho'a ka'ene pu pu'úmo ahuma hijujino 'unama va'e ijá 'iava

³⁴ Natohwijahajo nimaa nimaa 'urinana'omo Saimani oni una'i samaahiravume

Noinkamana 'iavara.

³⁵ 'Enarena ea no'ohe'i kajipo iraka ka'ene 'unamutoi vene 'ee pu ichá'ina'e Jesu marako kavajaho pahena pakavara kaivo Hu puretia tua'eme ni'aha kwinu pu Hu kavaji rone

'waravara.

Jesura Huni Tisaiporu Puni Una'i Samahirama-jina

(Matiu 28:16-20; Maka 16:14-18; Joni 20:19-23; Akisi 1:6-8)

³⁶ Pu hine ijí 'wara'eme ni'aha kwino Jesuho puni rira kajino naminana.

³⁷ Pu niho'o tea juna'eme ijá roja Pu 'avena kavu rojara.

³⁸ 'Enarena Hu pu ijá 'iama Ja iraka'e vene puruva retio? 'Ee ja ichá vene joni oja vaja ma'uako panimaa rojo?

³⁹ Nuni ija momorakake piuhiha kiha! Naranakúne! 'Ene haha 'unirime kiha. Ijihuni maijaho 'avena haha 'ee ata areri Nuna ika'ina pana 'iamana.

⁴⁰ Hu ija'ina 'waramarena Huni ija mumora najahana.

⁴¹ 'Enakaivo pu hina teamanama parajara kaivo pu ma'uako panimaa ronareja hine vwiha-jara. 'Ejume Jesu aporame ijá 'iama 'Ú ja unenu'u 'aho'a ihuna vi navo 'iamana.

⁴²⁻⁴³ 'Ejume pu kija reji'ina mahume Hu apene puni una'a kajino inana.

⁴⁴ 'Enarena Hu pu ijá 'iama Uneunecha ikehija Na ja pu'úmo hijujino 'waravuta. Uneunecha ka'ene Mosisiho poropetiapo 'ee Samusi vaji Na rona 'waravajara nimaa iviamaa renu 'iamana.

⁴⁵ 'Enarena Hu puni vwiha ijija Godi oni iriji hami he'avarono jaraana.

⁴⁶ 'Ejume Hu pu ijá 'iama Ikaho iraka ka'ene Godoni ira vaji vejajina Keriso sise'i 'ahae

'anae kwamareja na'ia no'opiso pa'are'eje kú'o 'urihuna.

⁴⁷ 'Ene Huni iha 'ahiji Jerusaremi rene va'e eaka mapoka ka'ene kwaaka mapokakino hijujija najahe pu puni sisea vwihane temukave are-mamaa arevakame Godira puni sisea vwihanie arehuna.

⁴⁸ 'Enajihuna'e ja uneunecha mapokakipo reja-jija ja nihene kivara.

⁴⁹ Heha! Na Nuni Omijara raka ka'ene nahama ja 'waramajaho Nara ranave joni ro'enakúne ja ara natohwa ikino hi'eje Godoni harura kahino akúpa 'ahi rene roe ja sama'amana 'iamana.

*Jesura 'Urina Akúpa 'Ahi Va'ajina
(Maka 16:19-20; Akisi 1:9-11)*

⁵⁰ 'Enarena Hu aherame ara kajaho are'i kaivo va'e Petani rori hi'eme ija ahasirime merajihana.

⁵¹ Hu pu hine merajiharena irechamie va'ana.

⁵²⁻⁵³ 'Ejume pu 'uname Jerusaremi niho'o teamanama para'eme mari'uvi'i roareja na'ia mapoka kajaho Temiporu vaji hine majamano Godi teamani 'wama ta'arohi'i hijura.

Godoni Vu'a Maiu'ina
The New Testament in the Ese Language, also known
as the Managalasi Language, of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Mangalasi long Niugini
copyright © 1975, 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Managalasi (Ese or Managalasi)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Dec 2025 from source files dated 12 Dec 2025

729c2a8f-9ea3-55ca-9318-793c2828d776